

BİR VAHŞETİN ANATOMİSİ

GENİŞLETİLMİŞ VE GÜNCELLENMİŞ CİZRE ABLUKASI RAPORU

5 MART 2018

GİRİŞ

21 Mart 2013'te Diyarbakır'daki Newroz'da açıklanan "Demokrasi ve Çözüm" deklarasyonu, kalıcı barış için 2012'den beri sürdürülmekte olan diyalog sürecinin alenileşmesi ve kamuoyu ile paylaşılması anlamına geliyordu. Karşılıklı temasların daha şeffaf bir müzakereye dönüşmesi için hazırlanan mutabakat metni 28 Şubat 2015 günü hükümet yetkilileri ve İmralı Heyeti'nin katılımıyla kamuoyuyla paylaşıldı. Mutabakatta da yer alan silahların bırakılması çağrısı için "Hasretle beklediğimiz çağrıdır" açıklaması yapan ve süreci kontrolü altında tutan Cumhurbaşkanı'nın süreci yadsıması ve "Böyle bir mutabakat yok. Bu iktidarın terör örgütüyle bir mutabakatı söz konusu değildir" açıklaması ile barış süreci sekteye uğramıştır. HDP'nin, biri Diyarbakır'daki kitlesel seçim mitingine bombalı saldırı olmak üzere, çok sayıda engelle karşılaştığı seçim süreci, 7 Haziran günü HDP'nin barajı aşarak %13.1 oy oranıyla TBMM'ye girdi, böylelikle AKP tek başına iktidar olmasına yetecek milletvekili sayısına ulaşamadı.

Koalisyon kurma çalışmaları başarısızlık sinyali verirken 20 Temmuz günü Suruç'ta, Kobanê'ye çocuklar için yardım götüreren Sosyalist Gençlik Dernekleri Federasyonu üyelerinin basın açıklaması esnasında yaşanan ve 34 kişinin hayatını kaybettiği patlama ve sonrasında 2 polisin Ceylanpınar'da öldürülmesiyle çatışmasızlık süreci sona ermiştir. 16 Ağustos günü Muş'un Varto ilçesi ve Hakkâri'nin Şemdinli ilçesinde sokağa çıkma yasağı ilan edilmiştir. Hukuki geçerliliği aşağıda tartışılacak olan sokağa çıkma yasakları Eylül ayının ortalarına kadar kısa süreli ilan edilmekteyken, 4 Eylül günü Cizre'de ilan edilen ve 12 Eylül günü sona eren ve 22 kişinin hayatını kaybettiği yasakla beraber bu sürenin uzayacağını sinyalleri verilmiştir. Tahribata neden olan ve çatışmalara sahne olan bu yasaklar boyunca insanların hareket özgürlükleri sınırlanmış, gıda ve suya erişim imkanları ortadan kalkmıştır. Yine bu yasaklar süresince başta siviller olmak üzere hayatını kaybeden kişiler olmuştur.

İlk yasağa dair tüm raporlamalarda, yaşamını yitiren kişi sayısı 21 olarak belirtilmekte ise de Türkiye İnsan Hakları Derneği (İHD), TİHV (Türkiye İnsan Hakları Vakfı, Diyarbakır Tabip Odası (DTO), Pratisyen Hekimler Derneği (PHD) 15.09.2015 tarihli raporunun 20.10.2015 tarihli gözden geçirilmiş halinde, yasak döneminde ateşli silah ile yaralanan Mülkiye Geçgel 'in ölümünün kayda girmesi ile hayatını kaybedenlerin sayısı 22 'ye yükselmiştir. Ekim 2016 itibariyle Diyarbakır'da 63, Mardin'de 18, Şırnak'ta 13, Hakkâri'de 11, Muş, Batman ve Bingöl'de 2'şer kez ve Dersim'de 1 kez olmak üzere toplam 9 il ve en az 35 ilçede 114 kez sokağa çıkma yasağı ilan edilmiştir. Yine Ekim 2015 tarihi itibariyle Cizre, Silopi, İdil, Şırnak,

Yüksekova, Nusaybin ve Sur'da yasaklar başladığından bu yana (Ağustos 2015'ten beri) 863 kişinin hayatını kaybettiği¹ sokağa çıkma yasaklarından en az 1 milyon 671 bin kişinin yaşam ve sağlığa erişim hakkı olumsuz etkilenmiştir². Bu insanların özgürlük ve güvenlik hakkı; seyahat özgürlüğü, ulaşım, çevre hakkı, özel ve aile hayatına saygı hakkı; toplanma özgürlüğü; örgütlenme özgürlüğü; din özgürlüğü; bilgi alma ve verme özgürlüğü, mülkiyetin korunması hakkı, eğitim hakkı, işkence ve insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele yasağı, yaşam hakkı ve vücut bütünlüğü hakkı gibi temel hakları da ağır ihlale uğramıştır.

Aralık ayında ilan edilen sokağa çıkma yasaklarında ise başta kitlesel ölümler ve göçe zorlama olmak üzere çok sayıda suç işlenmiştir ve yasaklar aylar sürmeye başlamıştır. Uzunca bir süreye yayılmış olan yasaklar süresince temel hak ve özgürlüklerin sağlanması adına hiçbir önlem alınmadığı tespit edilmiştir. Bu süreçte çatışmalı ortamlardan sivillerin tahliyesi için hiçbir önlem alınmadığı gibi, ellerinde beyaz bayraklarla şehirden çıkmak isteyen insan gruplarına ateş açılmıştır. Yasak sırasında Sokağa çıkma yasaklarının hem nicelik hem de nitelik olarak ağırlaştığı bu süreçte Cizre bir köşe taşı olmuştur.

Cizre'de 14 Aralık günü ilan edilen ve 79 gün süren sokağa çıkma yasağında kamuoyuna yansıdığı kadarıyla birinci bodrumda 31, ikinci bodrumda 62, üçüncü bodrumda 50 kişi yaşamını yitirmiştir. Bodrumlar ve çevresinden toplam 177 cenaze torbasının taşındığı bilinmektedir. Cizre genelinde sokağa çıkma yasağı boyunca 1'i bebek, 41'i çocuk olmak üzere çok sayıda kişi hayatını kaybetmiştir. Cenazelerin teslim edilmemesi, cenazelerin uğradıkları tahribat ve etkili ve şeffaf soruşturma yürütülmemesinden dolayı teşhisinin mümkün olmaması gibi nedenlerle hayatını kaybeden kişi sayısı hala net olmamakla birlikte 280 olduğu düşünülmektedir. Bunlardan yalnızca 262'sinin kimliği tespit edilebilmiştir. 18 kişi ise halen kimsesizler mezarlığındadır. Ailelerin verdiği DNA örnekleri ile cenazelerin eşleştirilmesi süreci dramatik bir gecikmeyle halen devam etmektedir.

Bu çalışmanın amacı, Cizre'de yaşananları kronolojik olarak sıralayarak olguların tespitini kolaylaştırmak, yapılan görüşmelere, soruşturma dosyalarındaki verilere, diğer hukuki

¹ TİHV Dokümantasyon Merkezi tarafından verilen kısmi bilgiye göre en az 321 16 Ağustos 2015 ile 16 Ağustos 2016 tarihleri arasında sadece resmi sokağa çıkma yasağı ilan edilmiş zaman dilimleri içerisinde, bu kapsamdaki bölgelerde yaşamlarını yitirdikleri tespit edilebilmiştir. Bu kişilerden; 79'u çocuk, 71'i kadın ve 30'u 60 yaşın üzerindedir. Yine bu kişilerden en az 73'ünün sağlığa erişim hakkından yoksun bırakılmaları sonucu yaşamlarını yitirdikleri iddia edilmektedir. En az 202 sivilin ise ev sınırları/kapalı alanlar içerisinde yaşamlarını yitirdikleri belirtilmektedir. <http://tihv.org.tr/16-agustos-2015-16-agustos-2016-tarihleri-arasinda-sokaga-cikma-yasaklari-ve-yasamini-yitiren-siviller-bilgi-notu/>

² TİHV Dokümantasyon Merkezi'nin verilerine göre ve yalnızca 11 Aralık 2015 – 8 Ocak 2016 arasında kapsayan yasaklara ilişkin hazırlanmış rapora uyarınca: <http://tihv.org.tr/16-agustos-2015-16-agustos-2016-tarihleri-arasinda-sokaga-cikma-yasaklari-ve-yasamini-yitiren-siviller-bilgi-notu/>

başvurulara ve gözlemlere yer vererek olası insan hakkı ve savaş hukuku ihlallerinin ortaya çıkarılmasına katkı sunmak ve okuyanların Cizre'de yaşananlara dair bir fikir edinmesini sağlamaktır.

Bu çerçevede Cizre'deki sokağa çıkma yasağının başlamasından, insanların bodrumlarda mahsur kaldığının kamuoyu tarafından öğrenilmesine kadar geçen süre bir bölüm, bodrumlar ikinci bölüm ve operasyonların bittiği hükümet tarafından açıklandıktan sonra yasak kalkana kadar geçen süre bir diğer bölüm olarak ele alınabilir. Bu çerçevede önce sokağa çıkma yasaklarının hukuka uygunluğu tartışılacak, ardından nitelik ve nicelik olarak yalnızca sokağa çıkma yasağı olarak adlandırılmayacak Cizre süreci, yukarıdaki sistematik ile değerlendirilecektir.

SOKAĞA ÇIKMA YASAKLARININ HUKUKİ AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

1.1. İç Hukuk Bakımından

Sokağa çıkma yasakları 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu'nun 11. maddesinin (c) bendine dayandırılarak ilan edilmiştir. Bu madde, "*Valilerin hukuki durumları, görev ve yetkileri*" başlığı altında yer almakta ve valinin il sınırları içindeki kolluğun amiri olduğu hükmünü getirerek görev ve yetkilerini düzenlemektedir. (c) bendinde ise valinin ödev ve görevlerini saymaktadır. Buna göre "*İl sınırları içinde huzur ve güvenliğin, kişi dokunulmazlığının, tasarrufa müteallik emniyetin, kamu esenliğinin sağlanması ve önleyici kolluk yetkisi valinin ödev ve görevlerindedir*". Yine aynı maddede, bunları sağlamak için valinin gerekli önlemleri alacağı hükme bağlanmış ve valinin karar ve tedbirlerine uymayanlar için aynı kanunun 66. maddesine yollama yapılmıştır. 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu'nun 9. Maddesinde valilerin görev ve yetkileri sayılmış, valiler, ilin genel idare ve genel gidişinden sorumlu olup hükümetin ve devletin idari ve siyasi temsilcisi olarak tanımlanmıştır. Bu yetkiler içerisinde temel hak ve özgürlükleri durduran işlemleri yapmak tanımlanmamıştır. İl İdaresi Kanununa göre idare belirli bir işlemi yapma konusunda "takdir yetkisine" sahip olmakla birlikte, o işlemin ne olduğunu "tayin etme yetkisine" sahip değildir. Bu Anayasa madde 123/1'de düzenlenmiş olan "kanuni idare" ilkesinin temel sonucudur. Mülki amirlere İl İdaresi Kanunu ile verilmemiş bir yetki kullanılamaz ve işlem yapılamaz.

Anayasa'nın Egemenlik başlıklı 6. maddesi, devlet yetkilerinin kullanılması bakımından açıktır. Bu itibarla, "*hiçbir kimse veya organ, kaynağını anayasadan almayan bir devlet yetkisi kullanamaz*". Yine Anayasa'nın "*Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması*" başlıklı 13.

maddesine göre, "*Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve laik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz*". Temel hak ve özgürlükler, bu madde uyarınca iki şartın aynı anda bir arada bulunmasıyla sınırlandırılabilir: (1) Anayasa'da belirtilen sebeplerle bağlı olmak şartıyla (2) Kanunla.

Anayasa'nın amir hükmüyle uyumlu olacak şekilde, temel hak ve hürriyetlerden olan hareket özgürlüğünü sınırlandıran sokağa çıkma yasağının ilan edileceği haller ve usulleri, olağan hukukun askıya alındığı sıkıyönetim ve olağanüstü hâl uygulamalarını düzenleyen kanunlarda bile açıkça belirtilmiştir. Anayasanın 15. Maddesi "*Savaş, seferberlik, sıkıyönetim veya olağanüstü hallerde, milletlerarası hukuktan doğan yükümlülükler ihlâl edilmemek kaydıyla, durumun gerektirdiği ölçüde temel hak ve hürriyetlerin kullanılması kısmen veya tamamen durdurulabilir veya bunlar için Anayasada öngörülen güvencelere aykırı tedbirler alınabilir*" hükmüyle bu sınırlamalara cevaz verirken, olağan hukuk dönemlerinde böyle bir imkan hukuken yoktur. Bununla uyumlu olarak, Sıkıyönetim Kanunu'nun görev ve yetkiyi düzenleyen 3. maddesinin (L) bendinde, "*Sokağa çıkmayı kayıtlamak ve yasaklamak ve gerektiğinde sivil savunma tedbirlerinin tümünü veya bir kısmını aldirmek;*" şeklinde açıkça belirtilen yetki, Olağanüstü Hal Kanunu'nun Şiddet Hareketlerinde Alınacak Tedbirler başlıklı üçüncü bölümünde yer alan 11. maddenin (A) bendinde açıkça "*Sokağa çıkmayı sınırlamak veya yasaklamak*" şeklinde yer almaktadır. Türkiye Cumhuriyeti hukuk sisteminde, bu iki hal dışında sokağa çıkma ilan yetkisi ilan edilemez. Sokağa çıkma yasaklarının ilan edildiği süreçte, Türkiye'nin herhangi bir ilçesinde ilan edilmiş sıkıyönetim veya OHAL ilanı bulunmamaktadır. OHAL'in ilan edildiği 20 Temmuz 2016 sonrasında da bu ilana bağlı olarak sokağa çıkma yasağı ilan edilmemiş, mevcut yasaklardan bazıları devam etmiştir. Olağan hukukun cari olduğu ilçelerde, olağanüstü halde dahi uygulaması sınırlandırılmış, yetki ve usulleri açıkça belirtilmiş olan sokağa çıkma yasağı uygulamasının yasal zemini olmadan ilanı açıkça hukuka aykırıdır. 12 Eylül 1980 darbesinde saat 05.00'ten ikinci bir emre kadar sokağa çıkma yasağı konulmuş ve bu yasak 13 Eylül saat 08.00'e kadar sürmüştür.

Darbenin en fırtınalı zamanları olan 13 Eylül 1980 ile 31 Mart 1981 tarihleri arasında gece 24.00-05.00 saatlerinde devam eden yasaklar, bu tarihten sonra iki ay boyunca 01.00-05.00 ve sonraki bir ay boyunca da 02.00-05.00 arası devam etmiştir. Darbe günü hariç tüm gün süren sokağa çıkma yasağı, sıkıyönetimin ilan edildiği darbe döneminde bile ilan edilmezken, OHAL veya sıkıyönetim ilanı olmaksızın aylarca devam eden yasakların mevcut mevzuata aykırılığı

açıktır. Gerekliliği mutlak olmayan her önlem olağanüstü halde dahi hukuka aykırılık taşırken normal koşullarda tartışmasız ağır hak ihlalidir.

Yine anayasanın 38. maddesinin 10. fıkrası, "*İdare, kişi hürriyetinin kısıtlanması sonucunu doğuran bir müeyyide uygulayamaz. Silahlı Kuvvetlerin iç düzeni bakımından bu hükme kanunla istisnalar getirilebilir.*" hükmünü amirdir. Oysa sokağa çıkma yasaklarını başlatan ve bitiren kararlar idari niteliktedir. Bu kararlar neticesinde kişi hürriyetinin ve temel hak ve özgürlüklerin kısıtlandığı da tartışmasızdır.

İl İdaresi Kanunu'nun 11. maddesi, devamla, valinin aldığı önlemlere uyulmadığı takdirde müeyyide, 66. madde yollamasıyla Kabahatler Kanunu'nun 32. maddesinde belirlenmiştir ve idari para cezasından ibarettir. Sokağa çıkma yasağı ilan edilen bölgelerde ise sokağa çıkanların can güvenliği olmadığı gibi, evlerinin içinde olmalarına rağmen, insanların yaralandıkları ve hayatlarını kaybettikleri de görülmektedir. Özellikle Aralık ayından sonra ilan edilen sokağa çıkma yasaklarında, yasağın ilan edildiği bölgede yaşamının imkanı hiçbir şekilde kalmamış, yaşadıkları yeri terk etmek istemeyerek evlerinde kalmaya devam eden kişiler, sığınmak zorunda kaldıkları bodrumlarda can vermişlerdir.

Sokağa çıkma yasakları, bir sonraki duyuruya kadar ilan edilmektedir. Bu, temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasını, herhangi normatif bir düzenlemeye değil, valinin ve hatta kaymakamın keyfiyetine bağlamaktadır. Aynı zamanda, kamu düzeninin sağlanması için alınan kolluk tedbirlerinde orantılılık esastır. Güvenliğin sağlanması gerekçesiyle seyahat özgürlüğünün tamamen ortadan kaldırılması, yaşam hakkının ve sağlığa erişim hakkının ihlaliyle beraber bu ucu açıklık orantılılık ilkesine aykırıdır. Bu husus, AİHM'in de ısrarla vurguladığı hukuk güvenliği ilkesi uyarınca, iç hukuk kapsamında özgürlükten yoksun bırakma koşullarının açık bir şekilde tanımlanması ve bizzat hukukun, Sözleşme ile belirlenen "kanuna uygunluk" standardını karşılayacak şekilde, uygulamada öngörülebilir olması gerekliliğine de aykırıdır. Bu durum, Venedik Komisyonu raporuna da yansımıştır. Komisyon sokağa çıkma yasaklarını iki kademeli olarak incelemiş, yasakların ulusal ve uluslararası hukuka uygunluğunu ele almıştır. Süresiyle, belirli bir zaman dilimi için ilan edilip edilmediğiyle, kapsadığı coğrafi alanla ve tabii ki getirdiği sınırlamalarla³ nitelenen sokağa çıkma yasaklarının OHAL veya sıkıyönetim ilanına bağlı olduğunu⁴ tespit eden Venedik Komisyonu, "normal" şartlar altında

³ Venedik Komisyonu Raporu paragraf: 20. (CDL-AD (2016)010)

⁴ Venedik Komisyonu Raporu paragraf: 21. (CDL-AD (2016)010)

ilan edilen sokağa çıkma yasağının temel hakların olağan dönemdeki sınırlarına riayet mecburiyetinin altını çizmektedir.

Sokağa çıkma yasakları, anayasal ve idari olarak hukuka aykırı olduklarından, bu kapsamda verilen emirler de kanunsuzdur. Bu emirleri yerine getiren kolluk görevlileri, Anayasa'nın 137. maddesinin (J) fıkrasının 3. bendi uyarınca konusu suç teşkil eden emri yerine getirmişlerdir. TCK'nın 24. maddesinin 3. fıkrasına göre; "*Konusu suç teşkil eden emir hiçbir surette yerine getirilemez. Aksi takdirde yerine getiren ve emri veren sorumlu olur.*"

Sokağa çıkma yasakları, valilik ve kaymakamlık açıklamalarında artan "terör olayları" nedeniyle asayişin yeniden tesisinin sağlanması şeklinde matbu bir nedene dayandırılmaktadır. Bahsi geçen olaylar hukuka aykırılık teşkil ediyorsa, sorumlularının yakalanıp adalete teslim edilmesi ve kamu düzeninin yeniden tesisi hukuki bir zorunluluktur. Suçlu buldukları takdirde gerçekleştirdikleri fiillerin sonuçlarına katlanacak olanlar ise, yine faillerdir. Bu, "suç ve cezanın şahsiliği" ilkesinin bir gereğidir. Bu ilke bir hukuk devletinin asla vazgeçemeyeceği ve ihlal edemeyeceği ilkelerdendir. Tüm ilçeyi veya belirli mahalleleri kapsayan kolektif bir cezalandırma düşünülemez. Oysa 16 Ağustos'tan bu yana yaşananlara bakıldığında, hürriyeti kısıtlanan bir bütün olarak ilçe halkı ve ilçeye girmek isteyenlerdir.

Sokağa çıkma yasakları, insanların seyahat özgürlüklerinin açık ve sürekli, sistematik ihlalidir ve bu durum TCK'nın 109. maddesi uyarınca kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçu oluşturur. Bu suç aynı zamanda tüm ilçe halkına karşı işlenmiştir. "*Bir kimsenin hukuka aykırı olarak bir yere gitmek veya bir yerde kalmak hürriyetinden yoksun bırakılması*", bu suçu oluşturur. Burada kişi hürriyetinden yoksun kılma fiilinin hukuka uygun bir nedeninin olmaması, suçun gerçekleşmesi için gerekli ve yeterlidir. Yukarıda açıklanan sebeplerle de böyle bir hukuki neden bulunmamaktadır. Yine aynı maddenin 2. fıkrası uyarınca, ilçelerde yaşayan veya ilçelere girmek isteyen kişilerin hürriyetleri cebir ve şiddet kullanılarak kısıtlandığından, sıklıkla silahla ve birden fazla kişi tarafından birlikte işlendiğinden ağırlaştırıcı sebeplerin gerçekleştiği söylenebilir (TCK m. 109/3-a ve b).

TCK'nın 77. maddesi ise, "*Aşağıdaki fiillerin, siyasal, felsefi, ırki veya dini saiklerle toplumun bir kesimine karşı bir plan doğrultusunda sistemli olarak işlenmesi, insanlığa karşı suç oluşturur: d) Kişi hürriyetinden yoksun kılma*" hükmünü koyarak, sokağa çıkma yasağı adı altında yaşananları farklı bir boyuta taşımaktadır. İnsanlığa karşı suçlar bireyi aşarak, doğrudan mağdur olan kişininkinden daha geniş bir menfaat alanına halel getirir. Yasağın ilan edildiği

bölgelerde, halkın kendi kendini yönetme iradesi ortaya koyması, halkın ezici bir çoğunlukla HDP'ye oy vererek siyasi tercihini ifade etmesi, ilgili fiilin halkın belli bir kesimine karşı işlendiğini göstermektedir. Yine yasakların sürekliliği, keyfiliği, şu anda Sur'da olduğu gibi, 1 senesini doldurması bu yasaklar esnasında meydana gelen olayların benzerliği, hayatını kaybeden hatta toplu olarak katledilen çok sayıda kişiyle beraber, AİHM'in tedbir kararlarına rağmen, sağlık hizmetine ulaşamadığı için kan kaybından hayatını kaybedenlerin varlığı, hak ihlallerinin benzerliği, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçunun sistematik bir biçimde işlendiğine işaret eder. Bu da sokağa çıkma yasaklarını Türkiye'nin iç hukuku bakımından insanlığa karşı işlenmiş suç haline getirir.

Bununla beraber, cebir (TCK 108), eğitim ve öğretim hakkının engellenmesi (TCK 112), iş ve çalışma hürriyetinin ihlali (TCK 117), kişilerin huzur ve sükununu bozma (TCK 123), haberleşmenin engellenmesi (TCK 124), mala zarar verme (TCK 151), ibadethanelere ve mezarlıklara zarar verme (153), genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması (TCK 170), gürültüye neden olma (TCK 183), halk arasında korku ve panik yaratmak amacıyla tehdit (TCK 213), halkı kin ve düşmanlığa tahrik veya aşağılama (TCK 216) suçları başta olmak üzere çok sayıda suç kapsamına girecek fiil, bu süreçte sistematik olarak işlenmiştir.

Yasak esnasında devlet güçleri tarafından daha önce hayatını kaybeden kişilerin mezarları tahrip edilmiştir

Bu hukuki zemine rağmen, ilk derece idare mahkemelerine yapılan başvurulardan sonuç alınamamıştır. Anayasa Mahkemesi'ne bu konuda yapılan tedbir talepli bireysel başvurular da sistematik olarak "terörle mücadele" edildiğinden bahisle reddedilmiştir⁵⁶. Aradan geçen süreçte, sorumluların yargılanmaları için açılan kamu davaları takipsizlikle veya kovuşturmayaya yer olmadığına ilişkin kararlarla sonuçlanmaktadır. Cizre'deki bodrumlar ile ilgili yapılan başvuruda⁷ ise, Valilik ve avukatlarla karşılıklı yazışmalardan sonra mahkeme, önceki tutumunu sürdürmüş, "mülki amirler tarafından sivillerin yaşamını koruma gerekçesiyle sokağa çıkmağı kararları alındığını" ifade etmiştir⁸.

1.2. Uluslararası hukuk bakımından

Türkiye'nin sokağa çıkma yasakları süresince uluslararası hukuk bakımından yükümlülüklerinin ne olacağı üzerinde kısaca durmak gerekecektir. Bir şiddet eylemi karşısında uygulanacak hukukun belirlenebilmesi için çeşitli kriter ve kademeler öngörülmüştür⁹. Münferit bir şiddet eyleminin bastırılması olağan hukuk yollarıyla olur ve uluslararası insan hakları hukukuna tabidir. Eğer daha kolektif ancak tam örgütlenmemiş bir şiddet eylemi varsa, devlet kamu güvenliğini sağlamak için bazı temel hak ve özgürlükleri askıya alabildiği olağanüstü hal veya sıkıyönetim hukukunu uygular. AİHS'in 15. maddesi ve BMMSHS m. 4 bu istisnai durumu düzenler. Bunu da aşan bir iç silahlı çatışma halinde uluslararası insan hakları hukuku ve insancıl hukuk beraber uygulanır.

Bu noktada neyin iç silahlı çatışma teşkil ettiğine bakmak gerekecektir. Somut olaylar üzerinden değerlendirme yapılabilmesi için hayli geniş gri alanların bırakıldığı Cenevre Sözleşmeleri, bir tanım vermekten kaçınmaktadır. Bununla beraber, Eski Yugoslavya Ceza Mahkemesi önünde görülen Tadic kararında bir çerçeve sunulmuştur¹⁰: "*devlet otoritesi ile devlet niteliği taşımayan organize silahlı gruplar arasında ve devletin silahlı kuvvetlere başvurması gerekliliğini doğuran ya da bu tür grupların devlet ülkesi içerisinde kendi arasında*

⁵ Mehmet Girasun ve Ömer Elçi (TAK), B. No: 2015/15266, 11/9/2015, § 14; Meral Danış Beştaş (TAK), B. No: 6/19545, 22/12/2015, § 16

⁷ Mehmet Yavuzel ve Diğerleri, Başvuru Numarası: 2016/1652, Karar Tarihi: 29/1/2016.

⁸ Mehmet Yavuzel ve Diğerleri, Başvuru Numarası: 2016/1652, Karar Tarihi: 29/1/2016, 32. paragraf

⁹ TAŞDEMİR Fatma, "İnsan Hakları Hukuku ve İnsancıl Hukuk Açısından Türkiye'nin Ayrılmakçı Terör Örgütü PKK ile Mücadelesi", http://webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/16_1_4.pdf.

¹⁰ The Prosecutor v. Dusko Tadic, "Decision on the Defence Motion for Interlocutory Appeal on Jurisdiction", Case No.: IT-94-1-AR72, Appeals Chamber, 2 October 1995 ("Tadic Decision on Jurisdiction"), Tadic (1995) I ICTY JR 353), para. 70, aktaran, AKKUTAY Ali İbrahim "SİLAHLI ÇATIŞMALAR HUKUKUNDA İÇ SİLAHLI ÇATIŞMALARIN ULUSLARARASILAŞMASI *Internationalization of Internal Armed Conflicts in Armed Conflicts Law*", dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/2080/21543.pdf.

süregelen silahlı çatışmalar" iç silahlı çatışma olarak adlandırılmaktadır. İç silahlı çatışmaya uluslararası insancıl hukukun uygulanıp uygulanmayacağı tartışmalıdır. Uluslararası kamuoyu tarafından devletin iç meselesi olarak değerlendirilen şiddet olaylarının belli bir eşiği aşması ve bazı şartların yerine gelmesiyle uluslararasılaştığı kabul edilir. Bu noktada belirtmek gerekir ki, uluslararasılaşmayan iç silahlı çatışmalarda uluslararası anlamda savaşı (belligerent) statüsünün tanınıp tanınmayacağı çok tartışmalı bir konudur. Her şeyden önce, çatışan devlet dışı aktörün Cenevre Sözleşmelerinin müşterek 3. maddesinin korumasından faydalanıp faydalanamayacağı tartışılmıştır. Uluslararası savaş hukukunu düzenlemek için getirilen bu normların, her çatışmada asgari bir koruma sağlaması gerektiğini savunanların yanında, bu normların terörist, sabotajcı veya casuslara uygulanamayacağı ileri sürülmüştür¹¹. Ek Protokolün 75. maddesine göre ise, *"protokol kapsamında daha olumlu muameleden yararlanmayan kişilere her şart altında insanca davranılacak ve ırk, cinsiyet, dil, din veya inanç, siyasi veya diğer görüşler, ulusal veya sosyal köken, varlık, doğum, ya da diğer statüler, ya da başka benzer kriterlerden ötürü aleyhte ayrıma tabi tutulmadan asgari olarak bu madde tarafından sağlanan korumadan yararlanacaklardır. Bütün taraflar, bu kişilerin kişiliğine, onuruna, inançlarına ve dini ibadetlerine saygı gösterecektir."* Ek protokolün ihdasından önce ise, ortak 3. maddenin örf ve âdet hukuku olarak değerlendirilmesi gerektiğine dayanarak koruma sağlanması mümkündür.

Öncelikle belirtmek gerekir ki, yukarıda da vurgulandığı üzere Türkiye'de sokağa çıkma yasaklarının uygulandığı ve en yakıcı sonuçlarının yaşandığı dönemde, gerek Birleşmiş Milletler Sözleşmelerinde, gerekse Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde kurulan hak rejimini askıya alacak bir olağanüstü hal veya sıkıyönetim ilanı bulunmamaktadır. Türkiye'de olağanüstü hâl, 15 Temmuz 2016 günü gerçekleşen darbe girişiminin ardından ilan edilmiştir. 15 Temmuz'dan sonra da devam eden sokağa çıkma yasakları varsa da, şehirlerin ağır top atışlarına maruz kaldığı, kitlesel ölümlerin v

e ciddi hak ihlallerinin gerçekleştiği süreç, 15 Temmuz öncesinde gerçekleşmiştir. Sokağa çıkma yasaklarında uygulanacak hukukun tespiti yukarıda değinilen çerçevede tartışılarak yapılmalıdır. Bazı temel hakların askıya alındığı bir rejim dahi ilan edilmemişken, devletin vatandaşlarına hangi çerçevede muamele edeceğinin sınırlarını olağan hukuk rejiminin çizeceği düşünülecektir.

¹¹ DÖRMANN Knut, "The legal situation of "unlawful/unprivileged combatants", p. https://www.icrc.org/eng/assets/files/other/irrc_849_dorman.pdf

Uluslararasılık unsurunun olmadığı ve devlet dışı aktörün terör faaliyetleri gerçekleştirdiği kabul edildiği durumlarda bile devletin bununla mücadele etmek için kullandığı yöntem, araçlar ve şiddetin yoğunluğu denetimden azade değildir. Hem kolluk yetkisinin sınırları hem de uluslararası hukukun insan hakları ve insancıl hukuk çerçevesinde sokağa çıkma yasakları boyunca yaşananlar tartışılmalıdır.

14 Aralık 2015'te başlayan sokağa çıkma yasağında Cizre'deki evler havan topu atışlarıyla rastgele vurulmuştur.

Yine belirtmek gerekir ki, hükümet yetkililerinin açıklamalarıyla olgular arasındaki derin yarılmaya daha en başta kendini göstermeye başlamıştır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti, başından beri PKK'yle bir çatışmanın yürütüldüğünü kabul etmemekte, sorunu "üç beş çapulcu", "birkaç eşkıya" olarak tanımlayarak, yürütülen mücadeleyi terörle mücadele şeklinde adlandırmaktadır. Böylece PKK'nin taraf statüsü kazanmasının önüne geçtiğini ve savaş hukuku kurallarına riayet etmeden operasyonları yürütebileceğini düşünmektedir.

Hükümet ve yereldeki yetkililer, bu süreçte sokağa çıkma yasağı ilanının gerekçesi olarak, 04.09.2015 tarihli ilanda "Bölücü Terör Örgütü mensuplarının yakalanması, halkımızın can ve mal güvenliğinin sağlanması", 14.12.2015 tarihli ilanda, "İlimiz Cizre ve Silopi ilçe

merkezlerinde Bölücü Terör Örgütü mensuplarının etkisiz hale getirilmesi, bölücü terör örgütü mensupları tarafından mayın ve patlayıcılarla tuzaklanmış barikat ve hendeklerin bertaraf edilmesi ve vatandaşlarımızın can ve mal güvenliğinin ve kamu düzeninin sağlanması” amacını göstermişlerdir. Basına yansıyan açıklamalarda yasaklar boyunca "terörle mücadele ettiklerini" ifade etmişlerdir¹². Yasak ve güvenlik güçleri operasyonu öncesinde herhangi bir sivil ölümünün olmadığı temel kamu hizmetlerinin devam ettiği, yasak ilanından sonra ise tel hizmetlerin durma noktasına geldiği bir başka olgudur.

Yasakların amacının 'terör örgütü' tarafından halka zarar verilmesini engellemek olduğu devlet yetkilileri tarafından dillendirilmişse de yine Başbakan tarafından operasyonlar için, 'Ev ev temizlenecek' ifadeleri kullanılmış, uzun süreli sokağa çıkma yasağı ilan edileceği ve 10 bin kişilik Jandarma ve Polis Özel Harekât ekibi eşgüdümlü çalışacağı açıklanmıştır¹³. Görevlendirileceği beyan edilen kolluk gücü, kullanılan savaş araçları ve başta tam zamanlı sokağa çıkma yasağı olmak üzere uygulanan hukuki mekanizmalar ile beraber, yasak kalktıktan sonra oluşan tablo dikkate alındığında yaşananların basit bir asayiş olayı olmadığı çok açıktır. Üstüne üstlük devlet, bu operasyonları yürütürken olağanüstü hâl dahi ilan etmemiş,-olağan hukuk rejiminde bu hukuki ve askeri yöntemlere başvurmuştur. Bu tanımlamalardan bağımsız olarak, iç hukuk bakımından, olağan dönemde sokağa çıkma yasağı ilan edilemeyeceği, yaşam hakkı başta olmak üzere temel insan haklarının askıya alınamayacağı, özgürlüklerin idari işlemlerle kısıtlanamayacağı yukarıda detaylarıyla izah edilmiştir.

¹²Dönemin başbakanı Ahmet Davutoğlu: “Birçok ilçemiz başarılı operasyonlarla terör unsurlarından temizlendi. Cizre ve Silopi’de de güvenlik ortamı inşallah tam anlamıyla tesis edilecek. Cizre ve Silopi’deki operasyonlar sadece ve sadece terör örgütüne yöneliktir. Orada yaşayan halkımıza sesleniyorum, terör örgütüne karşı sesinizi yükseltin.” 15.12.2016 günlü açıklaması: <http://www.imctv.com.tr/davutoglu-cizre-ve-silopiyi-ozgurluk-alani-haline-getirecegiz/>

¹³ <http://www.haberler.com/buyuk-operasyon-icin-dugmeye-basildi-7972536-haberi/>

Yasak sonrası Cizre sokaklarından bir görünüm. İki ay boyunca sürekli olarak ağır silah atışlarına maruz kalan bir sokak

Türkiye'nin silahlı bir örgüt ile mücadeleyi Cenevre Sözleşmeleri ortak 3. madde kapsamında ele almamasının sebepleri çeşitli bilimsel yazılarda da ele alınmıştır. Bu gerekçeler kaba hatlarıyla¹⁴, 1. Devlet dışı aktöre hak ve yükümlülüğe ehil olacak düzeyde bile hukuki statü tanımak istememe, 2. Uluslararası topluma iç güvenliğini sağlamaktan bile aciz olduğu mesajını vermek istememe, 3. Ulusal mevzuatın özellikle ayrımcılık yasağı hususunda tanıdığı güvenceler şeklinde sınıflandırılabilir.

Eylül 2015'te gerçekleşen ve ikinci yasağın adeta habercisi olan 9 gün süren ve 22 kişinin güvenlik güçlerinin saldırısı sonucu hayatını kaybettiği ilk sokağa çıkma yasağıyla ilgili Erdoğan, "*Orada devlet atılması gereken adımları attı. Kaymakam, Valinin yetkisi var. Sokağa çıkma yasağını ilan etmesi. Belli saatler arasında sokağa çıkılmaz. Sokağa çıkan olursa, teröristtir*"¹⁵ ifadelerini kullanmıştır. İlçeyi kitlesel olarak terk edenlere rastlanmayan bu sokağa çıkma yasağı, sivil ölümlerle gündeme gelmiştir.

Rapor kapsamında **sivil** kavramıyla kastedilen, 3. Cenevre Konvansiyonu'nun (Harp

¹⁴ TAŞDEMİR Fatma, "İnsan Hakları Hukuku ve İnsancıl Hukuk Açısından Türkiye'nin Ayrımcı Terör Örgütü PKK ile Mücadelesi ", http://webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/16_1_4.pdf

¹⁵ <http://www.evrensel.net/haber/260860/erdogandan-cizre-aciklamasi-sokaga-cikma-yasagi-varken-sokagacikan-teroristtir>

Esirlerine Yapılacak Muamele ile İlgili Cenevre Sözleşmesi) 4/A-1, 2, 3 ve 6 ile I nolu Protokol'ün 43. maddesi kapsamında olmayan herkeştir. 4/A-1 maddesi¹⁶, ihtilafa dahil bir tarafın silahlı kuvvetleri mensuplarını, bu kuvvetlere dahil milisleri ve gönüllü birlikleri kapsar. 4/A-2 maddesi, ülkesi işgal altında olsa da milis ve gönüllü birlikleri kapsar ve bu birliklerin özelliklerini sıralar: Başlarında sorumlu bir kişinin bulunması, sabit ve uzaktan seçilebilir bir işaret taşımaları, açıkça silah taşımaları, savaş hukukuna riayet etmeleri. 4/A-3 maddesi, kendilerini hükmünde tutan devlet tarafından tanınmamış olsa bile, bir hükümet veya idareye tabiiyet iddiasında bulunan silahlı kuvvetler mensuplarını kapsar. 4/A-6 ise, açıkça silah taşımak ve savaş hukuku ve adetlerine riayet etmek kaydıyla düşmanın yaklaşması üzerine düzenli silahlı kuvvetler halinde örgütlenmeye vakit bulamadan, istila kuvvetleriyle mücadele etmek üzere kendiliğinden silaha sarılan işgal edilmemiş ülkenin ahalisini kapsar. 1 nolu Ek Protokolün Muharipler ve Savaş Esirleri başlıklı 2. Bölümü altında yer alan 43. madde ise, çatışmanın bir tarafının silahlı kuvvetlerinin, tanınmayan bir hükümet ya da otorite tarafından temsil ediliyor olsa bile astlarının davranışlarından işbu Tarafa karşı sorumlu bir komutanlığın emri altında bulunan bütün organize silahlı kuvvetlerden, gruplardan ve birimlerin oluşturduğunu tespit eder. Yine iç disiplin sistemine dahil olması bir kriter olarak 43/1'de yer almaktadır. Tıbbi ve dini personel dışında kalanlar muhariptir. Yarı askeri bir örgütün veya silahlı kolluk gücünün çatışmaya dahil olması halinde taraf bunu karşı tarafa bildirir.

Bu çerçevede karşımıza çıkan sorunlar, çatışma sürecinde sivillerin durumu, korunmaları ve güvenliklerinin sağlanması için alınan önlemler, bu imkân bulunmuyorsa güvenli bir biçimde tahliyeleri ile kasten tehlikeye atılıp atılmadıklarının tespitidir. Malum olduğu üzere, sivil nüfus çatışmalardan en çok olumsuz etkilenen kesimdir ve çatışan taraflarca git gide daha çok hedef olma ihtimalleri vardır¹⁷. Bu raporun konusunu teşkil eden Cizre'deki sokağa çıkma yasağında da siviller gittikçe yoğunlaşan bir ağırlıkta hedef haline gelmiştir. Sokağa çıkma yasağı öncesinde halka hiç bilgilendirme yapılmamış, yalnızca öğretmenlere gönderilen SMS ile şehir dışındaki eğitim programına katılmaları gereği bildirilmiştir.

¹⁶ Konvansiyonun bu metni esas alınmıştır:

<https://www.icrc.org/eng/home/languages/turkish/files/sozlesmeleriprotokolleri-conventions-protocols.pdf>

¹⁷ Eve La Haye, War Crimes in Internal Armed Conflicts, p. 57.

Yasak sürecinde Cizre'den bir görünüm

Daha önce uygulanan sokağa çıkma yasaklarında da ilçe halkına hiçbir ön bildirimde bulunulmamıştır. Yasak ilanı sadece internet sitesinden ve Türkçe yapılmış olup, Cizre halkı ancak yasak uygulamaya başladığında yasaktan haberdar olabilmiştir. Yasağın başlamasından önce ve uygulandığı dönemde yaşayanların yasal hakları ve yükümlülüklerine dair hiçbir bilgi verilmemiştir. Yasağın ilanı ve uygulanma süreci yargı denetimi dışında bırakılmıştır.

Yasak süresince adli ve idari başvurular için yasalarda mevcut süreler işlemeye devam etmiştir. Valilik ve kaymakamlık yasak süresince dava açma ve idari başvuru sürelerinin yasak süresince durdurulması yönünde hiç bir işlem tesisi etmemiştir. Askeri operasyon ve sokağa çıkma yasağına Başbakanlık'ın karar verdiği, valilik makamlarının da uyguladığı anlaşılmaktadır. İddia edildiği gibi İl İdaresi Kanunu 11/c nin uygulanması dahi söz konusu değildir. Sadece yasakların devamı konusunda operasyonun gerektirdiği süre kadar valiliklerce karar verileceği anlaşılmaktadır.

Başbakanlık Güvenlik İşleri Müdürlüğü'nün 13.12.2015 tarih ve 03333 sayılı yazısında, yasağın ilan edileceği operasyonun yürütüleceği alan olarak Cizre, Silopi ilçe merkezi olmak üzere Şırnak merkez tarifi yapılmış, operasyonun ve yasak ilanının hangi mahallelerde olacağı hangi sınırları kapsayacağı, eğitim kurumu, sağlık kurumu kamu hizmet alanlarına dair vs hiçbir bilgi yer almamaktadır. Hukuki güvenlik ve belirlilik ilkesi ihlal edilmiştir. Ki yine karar içerisinde yasak bölgesinde evlerin boşaltılmasına dair bir talimat yoktur. Askeri operasyon ve sokağa

çıkma yasağına Başbakanlık'ın karar verdiği, valilik makamlarının da uyguladığı anlaşılmaktadır.

Yapılan mülakatlarda ifade edildiği üzere halk, ablukanın başlarında, önceki yasaklar gibi 10-15 gün sürecek bir yasak beklediklerini ifade etmişlerse de kısa sürede saldırıların ağırlığı karşısında farklı bir uygulamayla karşı karşıya olduklarını anlamışlardır. Aşağıda gün be gün Cizre'de sivillerin durumu açıklanmıştır. Etrafı tepelerle sarılı olan Cizre ilçesi yasağın başlangıcında günlerce rastgele ağır silahlar, top ve tank atışlarıyla vurulmuştur.

Bu esnada ilçe dışına çıkma fırsatı bulamayan kişiler hedef haline gelmiştir. Kolluk kuvvetleri tepelerden ilçe merkezlerine ilerlemeye başladığında da şehri terk edin anonsları yapılmış, ancak sivillerin güvenli bir biçimde tahliye edilebilmeleri için hiçbir önlem alınmamıştır. Ağır silahlarla saldırılar aralıksız devam ettiği için insanlar evlerinde günlük hayatlarını sürdürememeye başlamıştır. Özellikle evlerin, isabet eden toplar sonucunda güvenliksiz hale gelmesiyle insanlar, gruplar halinde daha korunaklı olduğunu düşündükleri bodrumlara sığınmış, bazı bodrumların çökmesi ve gıda sıkıntısının baş göstermesiyle de birkaç aile veya grup o sokak veya mahalledeki bir bodrumda toplanmaya başlamışlardır. Bu tehlikeli ortamdan kurtulmak isteyen insanların ilçe merkezinden çıkışı için hiçbir resmi girişimde bulunulmamıştır. Hatta valilik, kaymakamlık ve emniyet amirinin bilgisi dahilinde, mahsur kaldıkları bodrumlardan beyaz bayraklarla çıkmaya çalışan birkaç ailenin üzerine doğrudan ateş açılmış ve 12 yaşındaki Bişeng Garan hayatını kaybetmiştir. Aşağıda benzeri diğer olaylarla beraber, bu olay da detaylarıyla açıklanmıştır.

Çatışmalar devam ederken sığındıkları yerlerden çıkmak zorunda kalan siviller için koridor oluşturulmadı. Bişeng Garan ve ailesi kurşunların hedefi oldu. Bu saldırıda 12 yaşındaki Bişeng Garan hayatını kaybetti

İlçeyi terk edebilen veya görece daha güvenli mahallelere geçebilen insanlar, başka zorluklarla yüz yüze gelmişlerdir. Zorla yerinden edilen bu kişilerin gördüğü muamele ve karşı karşıya oldukları şartlar, ülke içinde göçe zorlanan (internal displacement) kişilere ilişkin sağlanması gereken uluslararası standartların çok uzağındadır. Şiddetli çatışmalar, ağır insan hakkı ihlalleri ve diğer travmatik olaylar sonucunda kendi ülkelerinin sınırları içerisinde kalmakla birlikte evlerinden ve yurtlarından zorla kopartılan kimseler, BM tarafından ülke içinde göçe zorlanan veya zorla yerinden edilen kişiler olarak adlandırılmaktadır. Her şeyden önce keyfi göç ettirmeye karşı koruma, göç ettirme esnasında sağlanacak koruma ve yardımların belirli bir zemine oturtulması ile beraber güvenli bir geri dönüşün sağlanması, yeniden yerleştirme ve entegrasyon güvencelerini içeren yol gösterici ilkeler, BM tarafından 1998 yılında kabul edilmiştir. Ülke İçinde Zorunlu Göç Ettirme Konusunda Yol Gösterici

İlkeler'in giriş kısmının ikinci maddesinde yapılan tanıma göre ülke içinde zorunlu göç ettirilmiş kişiler, "zorla ya da zorunda kalarak evlerinden veya sürekli yaşadıkları yerlerden, özellikle silahlı çatışmaların etkilerinden, genel olarak şiddet içeren durumlardan, insan hakları ihlallerinden veya doğal ya da insan kaynaklı felaketlerden korunmak için, uluslararası kabul görmüş devlet sınırlarını geçmeksizin kaçan ya da bu yerleri terk eden kişi veya bu tip kişilerden oluşan gruplar"dır olarak tanımlanmaktadır¹⁸. Birinci Bölüm'de yer alan ilkeler uyarınca,

¹⁸ <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G98/104/93/PDF/G9810493.pdf?OpenElement>

öncelikle devletlere koruma ve insani yardımda bulunma yükümlülüğü yüklenmiş ve ayrımcılık yasaklanmıştır. İkinci bölümde ise öncelik, ülke içinde göçün engellenmesine verilmiştir. Yani kişilerin göçe zorlanmasına neden olabilecek durumların engellenmesi için tüm makam ve uluslararası grupların sorumluluğunun altı çizilmiştir. Türkiye'de, gittikçe şiddetlenen ve başta Cizre olmak üzere başka merkezlerde maalesef katliama dönüşen sokağa çıkma yasaklarının durdurulması, sınırlandırılması veya kontrol altına alınması için uluslararası merciler maalesef harekete geçmemişlerdir.

Yasakla saldırıların şiddetlenmesi, evlerin yıkılması ve tahribi, her gün halktan birilerinin ölmesi veya yaralanması sonucu insanlar büyük kalabalıklar halinde ilçeyi terk etmek zorunda kalmıştır.

Cumhurbaşkanı ve hükümet yetkililerinin destek açıklamaları sıkça basına yansımıştır. Örneğin 10 Şubat 2016 tarihinde aşağıda detaylarıyla açıklanmış yıkım ve yazılmaları yapanlarla ilgili Cumhurbaşkanı Erdoğan şu açıklamayı yapmıştır¹⁹: "*Dün arkadaşlar tweet gösterdi; iki özel hareketçi silahları ve ellerinde Türk bayrağıyla duruyorlar. Arkasında "Seni seviyoruz uzun adam" yazıyor. Bunlar şimdi güneydoğuda mücadele ediyorlar. Biz bu kardeşlerimizin o yavrularımızın yanındayız, beraberiz onları asla yalnız bırakmadık, bırakmayacağız. Onlar da şahadete inanıyor. Bunu küçümseyenler olabilir. Bunun hakikatine inananlar o insanlar. O asker, polis, köy korucularımızı alından, gözlerinden öpüyorum.*" Benzeri bir yazılıma, Cizre'de incelemelerde bulunan HDP raporlama heyetinin de

¹⁹ <http://www.hur24.com/erdogan-bal-gibi-teror-orgutu-1666h.htm> Ayrıca bkz.

<http://www.diken.com.tr/erdogan-duygulandiran-fotograf-seni-seviyoruz-uzun-adam/>

objektiflerine takılmıştır. Kolluk güçleri tarafından yazılan "*O emretti biz yaptık*" yazısı emri vereni gözler önüne sermektedir.

Doğrudan devlet makamları aracılığıyla yürütülen bu operasyonlarla ilgili insan hakları ve insancıl hukuka riayet çağrısı yapan her kişi ve kurum da baskı altına alınmıştır. Örneğin 11 Ocak 2016 günü Türkiye'nin ve dünyanın birçok yerinden akademisyenler, hukuki temeli olmayan sokağa çıkma yasaklarıyla meydana gelen hak ihlallerine karşı, tarafları barış masasına çağırarak bir bildiri yayınlamışlar, ardından başta Cumhurbaşkanı olmak üzere, çok sayıda kişi ve kurum tarafından hedef gösterilmişler, haklarında davalar açılmış, üniversitelerinde kapılarına çarpı işaretleri

konularak tehdit edilmişlerdir. Haklarında idari ve cezai kovuşturma başlatılmış, OHAL ilanı sonrası da çıkarılan kararnamelerle de ihraç edilmişlerdir. Aynı şekilde, Cizre'de sokağa çıkma yasağının ardından ilçeye giden, TİHV adına incelemelerde bulunan Adli Tıp Uzmanı Şebnem Korur Fincancı tutuklanmıştır. Devletin hukuka aykırı uygulamalarını TBMM'de dillendiren milletvekilleri hakkında bu nedenle fezlekeler hazırlanmış, dokunulmazlıkların kaldırılmasının ardından tutuklanma gerekçeleri olarak bu ifadeler gösterilmiştir. Bu durum aşağıda ifade özgürlüğü kısmında detaylarıyla ele alınacaktır.

6. ilke Cizre örneği üzerinden özellikle ele alınmalıdır. İnsanların evinden veya düzenli olarak yaşadığı yerden keyfi biçimde göç ettirmeye karşı korunma hakkını düzenleyen bu ilke, yasak kapsamını da belirlemektedir. Buna göre, ırk ayrımcılığı siyaseti, etnik temizlik üzerine kurulmuş veya etkilenen nüfusun etnik, dinsel veya ırksal temellerini değiştirmeyi amaçlayan veya bunlara neden olan benzer eylemler de yasak kapsamındadır. Ayrıca sivillerin güvenliği tehdit altında olmadıkça veya askeri koşullar gerektirmedikçe silahlı çatışma mutlak surette yasaklanmıştır. (e) bendinde ise, bu durumun bir toplu cezalandırma aracı olarak kullanılması yasaklanmıştır. Bütün bir ilçenin askeri olarak kuşatılması ve önceden bir uyarı olmaksızın ağır silahlarla ateş altına alınması başlı başına bir ihlaldir. Yukarıda belirtildiği gibi bu saldırıların halkın belirli bir etnik aidiyeti olan ve belirli bir siyasi görüşü savunan kesime yönelik yapılması, (a) bendinin açık ihlalidir.

Çatışmalardan sonra Cizre

Cizre'deki sokağa çıkma yasağının gerekçesi, "*İlçemiz merkezinde Bölücü Terör Örgütü mensuplarının etkisiz hale getirilmesi, bölücü terör örgütü mensupları tarafından mayın ve patlayıcılarla tuzaklanmış barikat ve hendeklerin bertaraf edilmesi ve vatandaşlarımızın can, mal güvenliğinin ve kamu düzeninin sağlanması*" olarak gösterilmiştir. Giriş kısmında bahsedildiği üzere, çözüm sürecinin akamete uğraması, onurlu bir barış yönünde devlet tarafından hiçbir somut adım atılmaması üzerine halk, siyasi bir talep olarak özyönetimi ileri sürmeye devam etmiştir.

Özellikle 7 Haziran seçiminden HDP'nin güçlü çıkmasıyla barış ortamı yerini iyice çatışmalı bir sürece bırakmıştır. Diyarbakır, Suruç katliamı, Ankara katliamı gibi İŞİD katliamlarında kamu görevlilerinin dahli ve sorumluluğunun araştırılmasına dair başvuruların ilgili valiliklerce "soruşturmaya yer olmadığı" kararları ile sonuçlanmasına rağmen, mağdurlarının soruşturmalara muhatap kılınması, devletin çözüm iradesinin olmadığını ortaya koymuştur. Bu süreçte Kürtlerin yoğun olarak yaşadığı bazı il ve ilçe merkezlerinde özyönetim ilan edilmiştir. İlk özyönetim ilanı, 10 Ağustos 2015 günü Şırnak Halk Meclisi'nin açıklamasıyla gerçekleşmiştir. Açıklamada, 3 gün öncesinde gerçekleşen olaya referans verilerek, "*Son olarak Silopi'de halkımıza yönelik topyekûn imha saldırılarında, 3 masum insanımızı katletmiştir. Gerçekleştirilen bu katliam karşısında biz Şırnak Halk Meclisi olarak, devleti reddetmeyip, ancak bu şekilde devletin kurumlarıyla yürüyemeyeceğimizi beyan ederiz, bunun için kentte*

bulunan devletin tüm kurumları bizim için meşruiyetini kaybetmiştir. Bu şekli ile devletin hiçbir atanmış bizi yönetmeyecektir. Bundan sonra halk olarak öz yönetimimizi esas alarak, demokratik temelde yaşamımızı inşa edeceğiz. Bundan sonra da tüm saldırılar karşısında demokratik öz savunmamızı gerçekleştireceğiz” ifadeleri kullanılmıştır. Bahsedilen olay, 7 Ağustos 2015 günü Şırnak ili Silopi ilçesi Başak mahallesinde gerçekleşmiştir. Polisin açtığı ateş sonucu 3 kişi hayatını kaybetmiş, 10 kişi de yaralanmıştır²⁰. Bunun üzerine çıkan çatışmada 1 polis de hayatını kaybetmiştir.HDP Şırnak Milletvekili Faysal Sarıyıldız, Şırnak Valisi Ali İhsan Su ile görüştiklerini, Vali Su'nun kendilerine “*mahallede halk yok terörist var*” dediğini ve müdahale ettiklerini belirtmiştir²⁰. 12 Ağustos 2015 tarihinde KCK de açıklama yaparak, Şırnak'ın yanı sıra Silopi, Cizre ve Nusaybin'de de öz yönetim ilan edildiğini duyurmuş, “*Kürdistan halkı için öz yönetimden başka bir seçenek kalmamıştır*” ifadesine yer vermiştir. Açıklamanın ardından Hakkari ve Batman illeri ile Hakkari'nin Yüksekova, Muş'un Varto ve Bulanık, Van'ın Edremit ve İpekyolu, Diyarbakır'ın Sur, Silvan, Lice, Ağrı'nın Doğubayazıt, Bitlis'in Hizan ilçelerinde de öz yönetim ilan edilmiştir. İstanbul'un Gülsuyu ve Gazi mahallerinde de öz yönetim ilan edildi. Silahlı bir unsur içermeyen bu açıklamaların ardından, Varto, Şemdinli, Silvan ve Lice'de sokağa çıkma yasağı ilan edilmiştir.

Bu süreçte başta HDP'li milletvekillerince dillendirilen arabuluculuk çağrılarını hükümette karşılık bulmamış, aksine 11 Ağustos günü Erdoğan “*Bu açıklamayı kimler yapıyorsa ağır bir bedel öderler. Hem yasal bir bedel öderler hem diğer tür bir bedel öderler*” açıklaması yaparak sürecin sertleşeceğinin mesajını vermiştir.

²⁰ http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/339505/Silopi_yaniyor__3_olu__10_a_yakin_yarali.html

²⁰<http://www.imctv.com.tr/silopide-polis-halka-saldirdi-2-olu/>

Yasağın kalkmasının ardından Cizre

Yasağın kalkmasının ardından Cizre

Başbakan'ın deyimiyle 'özgürlük alanı'na dönüşmekten hayli uzak olan Cizre'nin ağır bir yıkımla karşılaşmasının engellenmesi için hükümet yetkilileri tarafından gerekli barış ve diplomasi dili kurulmamıştır. Bununla birlikte, sivil halkın zarar görmesini engellemek için yürütüldüğü iddia edilen operasyonlarda sivil halk hedef haline gelmiştir. Özellikle operasyonlar bittikten sonraki süreçte, kolluk güçleri tarafından duvarlara yazılan yazılar, hem operasyonların, hem operasyonlar bittikten sonraki sürecin etnik bir grubu hedef aldığı görülmektedir. Özellikle Türklük ve ihanet vurgusu, cinsiyetçi hakaretlerin duvarlara yazılması halka yönelik bir mesajdır. Bu mesajların doğrudan hane içlerinde, duvara yazılarak veya insanların gündelik hayatlarında kullandıkları malzemelere yönelik verilen zararlar gözler önüne serilmesi, planlı bir siyasete işaret etmektedir. İnsanların özel alanı olan evlerin bu hale getirilmesi, yerinden etme politikasının bir parçası olarak düşünülebilir.

Cizre'nin birçok sokağında ırkçı, milliyetçi ve cinsiyetçi yazılamalar yapılmıştır

Yine dönemin başbakanı Ahmet Davutoğlu operasyonlarla ilgili "*Gerekirse ev ev, sokak sokak, mahalle mahalle temizlenecek*" demiştir²¹. Başbakanın bu açıklaması, "temizlik" söyleminin kullandığı tek açıklama değildir. Operasyonları sık sık 'temizlik' metaforuyla ifade eden Davutoğlu, "*Cizre'de, Silopi'de tek bir mahalle kalmamış olsun, tek bir ev olmamış olsun yığınak yapılmış olsun; bu temizlenecek*"²² demiş, HDP'nin Eş Genel Başkanı Yüksekdağ'ın

²¹ <http://www.haberler.com/buyuk-operasyon-icin-dugmeye-basildi-7972536-haberi/>

²² <https://www.cihan.com.tr/tr/sirnak-cizre-sokaga-cikma-yasagi-bilanco-artiyor-1969578.htm>

buna cevabı şu şekilde olmuştur: "*Davutoğlu o mahallelerde, o evlerde insanlar var. Kendi yurttaşını temizlenecek ortadan kaldırılacak bir hedef haline getirilmişse siz bitmişsiniz. (...)* "*Temizleyeceğiz*' gibi halkın iradesini aşağılayan, '*tüketeceğiz*' ve '*bitireceğiz*' gibi duişmanlaştıran kavramlarla bir halkın gücünü kıramazsınız. Aksine inadını bilersiniz. 30 yıldır bunu öğrenemediyseniz size söyleyecek bir şey yoktur."Dönemin İçişleri Bakanı Efkana Ala ise: "*Daha önce çeteleri temizlemedik mi? şimdi teröristleri de temizleriz.*"²³ sözleriyle aynı benzetmeyi kullanmıştır.

²³ <http://www.tgrthaber.com.tr/politika/efkan-ala-pkk-lilarin-geri-cekilmesini-gezi-olayları-durdurdu--112781>

Yasağın ardından bir evin avlusunda bulunan tank mermisi

Yasağın ardından evlerin ve camilerin avlularında bulunan, bir kısmı patlamamış ağır silah mühimmatları

Jacques Sémelin, Arındırma ve Yok Etme - Katliam ve Soykırımın Siyasi Kullanımları adlı kitabında, katliamın her şeyden önce bir "Öteki" yaratma, onu fiziken öldürmeden önce kınama, yerme, hiçleştirme edimi olduğunu savunmaktadır²⁴²⁵. Bu bakımdan 'düşman' öncelikle 'biz'in içinde farklı siyasi konumlara sahip olandır²⁶. 'Biz'in içindeki düşman, genellikle şüpheli, hatta hain figürü haline gelir²⁷. İhanet söylemiyle beslenen bu "öteki"nin tanımlanması veya icadı çeşitli şekillerde gerçekleşebilir. Örneğin hain figürünün yaratılması ve güçlendirilmesinde sıklıkla kullanılan argümanlardan bazıları, Kürtlerin kaçak elektrik kullandıkları, 'bedava yaşadıkları', aynı şekilde 'yedikleri kaba pisledikleri'dir. Sémelin'e göre, "*Farklı olan 'öteki'nin reddi üzerine kurulan kimlik istenci, temelde sonuçtan ilkeye varan mükemmel bir "birlik" arzusunu ifade etmektedir*"²⁷. Bu teklik arayışı da, çoğunlukla "safılık" arayışıyla birlikte gitmektedir. Burada Safılık, "kirli" olarak sınıflandırılan ötekinin karşısında temiz olandır. Bu ayırım, dünyanın kanlı soykırım geçmişinin de temelinde yer alır. Tam da bu nedenle "temizlik" söyleminin kullanılması masum değildir. Muhayyel bir 'biz' ve 'öteki' söylemi, şiddetin yıkıcı boyutlara varışını açıklamak için yeterli değildir. Bunu tamamlayan bir unsur olarak Sémelin,

²⁴ Jacques Sémelin, Arındırma ve Yok Etme - Katliam ve Soykırımın Siyasi Kullanımları, İletişim Yayınları, s.

²⁵ .

²⁶ age, s. 50. ²⁷

ibid.

²⁷ age. s. 52.

"güvenlik ihtiyacı"nı ileri sürer. Gerçek veya hayali, doğal veya manipüle edilmiş, ortada güvenlik ihtiyacını gerektiren bir korku vardır.

Giriş kısmında 7 Haziran sonrası süreç açıklanırken, barış ikliminin adım adım yerini korku politikasına nasıl bıraktığı izah edilmişti. 7 Haziran'da AKP ve bu süreçte tarafgir bir politika izleyen Recep Tayyip Erdoğan, süregiden başkanlık sistemi tartışmalarıyla ilgili Anayasa'yı değiştirecek çoğunluğu elde etmek bir yana, tek başına iktidar olma şansını yitirmiştir. Seçim sonuçlarını, AKP'nin kurmaylarından, Meclis Anayasa Komisyonu eski başkanı Burhan Kuzu *"Evet seçim bitti. Millet kararını verdi. Ya istikrar ya kaos dedim; millet kaosu seçti, hayırlı olsun"*²⁸ şeklinde yorumlamış ve gerek HDP'ye gerekse HDP'ye destek veren halka yönelik saldırılar hız kazanmıştır. Tüm halka yönelik bu gözdağı, hükümet kurulmayacağına netleşmeye başladığı Ağustos sonunda, iktidara yakın Star gazetesinin manşetine taşınmıştır: *"Ya istikrar ya kaos"*. Cumhurbaşkanı'nın ağzından verilen bu sözler, Kasım'da gerçekleşecek seçim için de işaret niteliği taşımaktadır.²⁹ Diyarbakır, Suruç ve Ankara patlamaları, Ceylanpınar'da iki polisin şaibeli bir biçimde hayatını kaybetmesiyle başlayan kanlı süreç HDP Genel Merkez ve binalarına yönelik saldırılarla devam etmiştir. Bu durum, Kürtlerin yoğun olarak yaşadığı illerde istikrarsızlığı tetiklemiş, çatışma ortamını beslemiştir. Bu durum resmi bir OHAL ilanı olmadan, fiilen hukukun tanıdığı güvencelerin ortadan kalktığı, anayasal kaidelerin ve temel hakların askıya alındığı bir istisna hali yaratmıştır.

Bu istisna halinin, belirli bir plan ve sistematik çerçevesinde yürütüldüğüne ilişkin yabana atılamayacak iddialar vardır. Bunlardan en önemlisi, "Çöktürme Planı" adıyla basına yansıyan plandır³⁰. 2014 Eylül ayında Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı'nın hazırlayıp Genelkurmay Başkanlığı'na sunduğu ve Genelkurmay Strateji Plan Dairesi, Strateji Şube Müdürlüğü'nün 'Çöktürme' planı olarak adlandırdığı bu rapor hiçbir zaman açıkça yayınlanmamış, ancak parça parça basına "sızmıştır". Çözüm süreci devam ederken hazırlanıp sunulduğu haberlerden tahmin edilen rapor, Sri-Lanka modeline benzer bir sürecin işletilmesini öngörmektedir. Planda yer aldığı basına yansıyan düzenlemeler arasında halkı göçe zorlama, mahalle aralarına ve köylere kalekol adı verilen taş duvarlarla örülü ve zırlı korumayla kaplı karakolların inşaatı, kapsamlı bir tutuklama furçası bulunmaktadır. Şehirlerin kuşatılması, mahallelere ve yerleşkelere operasyon düzenleneceği haberlere yansımıştır: *"Ablukaya alınan yerleşkelerde, yaşamsal alanlar tahrip edilerek geri dönüş koşulları ortadan kaldırılacak, kitlesel imhalar, tutuklama ve boşaltmalarla yerleşkeler huzura kavuşturulacaktır"*. Aynı şekilde bölgedeki bu operasyonları yürütmek için orada daha önce görev yapmış, coğrafi şartları ve halkı tanıyan kişilerin atanacağı, sivil kamu personelinin alandan çekilmesi ve hastanelerin 24 saat esasına göre kolluk kuvvetlerinin ihtiyacına göre yeniden dizayn edileceği, kamu binalarının boşaltılarak operasyonel güçlerin konumlanmasına göre önceden hazırlanacağı, Med Nuçe, Stêrk TV, Newroz TV, DİHA, Özgür Gün TV kanalları ve Özgür Gündem gibi yayın

²⁸ <http://www.diken.com.tr/akpli-burhan-kuzunun-kaos-istrari-millet-kaosu-secti-tespitim-zaman-icinde-benidogruladi/>

²⁹ <http://t24.com.tr/haber/davutoglu-ankara-saldirisi-sonrasi-anket-yaptik-oylarimizda-yukselis-trendi-var,313508>

³⁰ http://www.nerinaazad.net/columnists/oktay_yildiz/cokturme-plani

organlarının kapatılması, elektrik, gaz ve su şirketlerinin faaliyetlerini operasyon yetkilisi emri dahilinde sürdürmeleri gibi başlıkların da planda yer aldığı basına yansımıştır.

Bu bilgilerin rapordan doğrudan alıntıyla yayınlandığı makale, bu konudaki tek kaynak olduğundan güvenilirliği tartışmalıdır. Bu konu defalarca TBMM gündemine taşınmış, soru ve araştırma önergeleriyle hükümet yetkililerine sorulmuştur. 1 Şubat 2016 günü Ertuğrul Kürkçü tarafından verilen soru önergesine, dönemin İçişleri Bakanı Efan Ala tarafından 15 Temmuz günü yanıt verilmiş, tek cümleyle böyle bir planın olmadığı söylenmiştir.

7/2639
6193

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı

Sayı : 78286554-640- 1265
Konu : 7/2639 esas no.lu yazılı soru önergesi

15/03/2016

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 18/03/2016 tarihli ve Kanunlar ve Kararlar Başkanlığının 43452547-120.00.07-
[7/2639]-25368 sayılı yazısı.

İlgi yazı ekinde yer alan İzmir Milletvekili Sayın Ertuğrul KÜRKCÜ'nün 7/2639 esas numaralı yazılı soru önergesi incelenmiştir.
Bakanlığımız Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığınca soru önergesinde ifade edildiği şekilde bir eylem planı hazırlanmamıştır.
Gereğini arz ederim.

Efan ALA
Bakan

Bununla birlikte basında yer alan iddia ve ithamlarla gerçekte yaşananların bire bir denecek kadar çok uyuşması, akıllarda soru işaretleri yaratmıştır. Binlerce insanın göçe zorlandığı, şehirleri terk etmek istemedikleri için dağ eteklerinde, şehir çeperlerinde çadır kurup orada yaşamaya çalışırken bile baskınlarla yaşam alanlarını terk etmeye zorlandıkları, çoğu sivil bini aşkın insanın hayatını kaybettiği bu sürecin bir plan kapsamında yürütülüp yürütülmediğinin tespiti gereklidir.

Sokağa çıkma yasaklarında hangi hukukun uygulanacağı tartışmalıdır. Yukarıdaki çerçeveye sadık kaldığımızda, ortada uluslararasılaşan bir iç çatışma sürecinin olup olmadığı tartışmalıdır. Ancak ortada uluslararası bir çatışmanın olmadığı kabul edildiğinde, uygulanacak

bir hukuk olmadığı düşünülemez. İnsancıl hukukun ve savaş hukuku kurallarının (Lahey ve Cenevre hukuku) iç silahlı çatışmalara uygulanamayacağı, terör suçlarının böyle bir korumadan faydalanamayacağı tezini savunmak, mevcut insan hakları hukuku kaideleri çerçevesinde mümkün değildir. Devletin terörist ilan ettiği bir gruba karşı hiçbir norm tanımadan savaşabileceğinin kabulü, mevcut insan hakları hukuku ve insancıl hukuk çerçevesiyle uyuşmaz. Kaldı ki Türkiye'de kolluk güçlerinin bu alandaki yetkisinin çerçevesi, Terörle Mücadele Kanunu ve Polis Vazife ve Salahiyetleri Kanunu gibi temel metinlerle çizilmiştir. Bir olağanüstü hal veya sıkıyönetim ilanı da olmadığı nazara alındığında bu kanunlara göre ve olağan dönemde uygulanacak insan hakları hukukuna göre yorum yapmamız gerekecektir. Ancak belirtmek gerekir ki, savaş hukuku uygulansaydı, Cizre'de yaşanan fiillerin savaş suçu kapsamında değerlendirilmesi mümkün olurdu. Bilhassa bodrumlarda yaralı durumda bulunanlar ile birlikte, aralarında sivillerin ve direnişçilerin de bulunduğu grupların yakılmasının savaş suçu olduğu düşünülebilir. Aynı şekilde, yaklaşık 1 ay boyunca şehrin tepelerden vurulması ve bu esnada çok sayıda evin kullanılamayacak kadar hasar görmesi, operasyonlar bittikten sonra de evlere girilip kasti zarar verilmesi bu şekilde değerlendirilebilir.

2. Tedbir Talepli AİHM Başvuruları

Gerek idare mahkemelerinden, gerekse AYM'den birbiri ardına gelen ret kararları, etkili bir hukuki müdahalenin gerçekleşmesi için AİHM başvurusunu kaçınılmaz hale getirmiştir. Durumun aciliyeti sebebiyle iç hukuk yollarının tamamen tüketilmesi beklenmemiştir, zaten iç hukuk yollarının işlevsiz olduğu, önceki kararlardan ve gerekçelerinden de görülmektedir. AİHM'e tedbir talepli ilk başvuru **29 Aralık 2015 tarihinde Cizre Belediyesi'nde işçi olarak çalışıp şehrin su vanalarını açmak için göreve giderken güvenlik güçlerinin ateşi sonucu kolunu kaybeden İrfan Uysal** için yapılmıştır. İrfan Uysal, Cizre Belediye Eş Başkanı Kadir Kunur tarafından, susuz kalan mahallelere suyun gitmesini sağlamak için kapatılan vanaları açmakla görevlendirilmiştir. Kendisiyle yapılan görüşmede³¹, belediyede bu amaç için tahsis edilmiş araç olmadığından, her seferinde 155'i bilgilendirdiğini, ayın 18'inde de aynı şekilde aradıklarını ama izin alamadıklarını; ertesi gün aradıklarında ise izin aldıklarını, Dicle Mahallesi'ndeki ana caddeye gitmeden Kadoğlu evlerinin arkasında yeniden aradıklarını ancak bu sefer izin verilmediğini, on dakika sonra müdür İzzet Gizeç'in aramasıyla yeniden izin alıklarını ifade etmiştir. Bu görüşmede özellikle vanayı açmaya gittiklerini söylemişler, polis de

³¹ HDP, Cizre Raporu'nu hazırlamak için 76 kişiyle yüz yüze görüşme yapmış, izin verenlerin ses kaydını almıştır. Aynı şekilde Cizre'de yasak kalktıktan sonra avukatlar da yakınlarını kaybedenlerle, yaralananlarla ve yasaktan etkilenenlerle görüşmeler yapmıştır. Rapor boyunca ilki için HDP, isim görüşmesi, ikincisi için ise Avukatlar, isim görüşmesi şeklinde atıfta bulunulacaktır.

tamam demmiştir. Vanalara gidene kadar defalarca polis telefonla bilgilendirilmiş, yolda karşılaştıkları polisler ise telsizle durumu defalarca merkeze aktarmışlardır. Eski TEDAŞ'ın arkasındaki birinci vanayı açtıktan sonra, yeni bir telefon görüşmesiyle ikinci vanayı açmaya gittiklerini polislere bildirmelerinin ardından, sokağı tepeden gören zırlı aracın yönünü işçilere çevirdiğini, su deposunun olduğu yöne dair birkaç el ateş açtığını ifade etmiştir. İrfan Uysal görüşmedeki ifadesine göre ikinci vanayı da açmış, üçüncü vanayı kontrol edecekken elinin uyuşturğunu, koluna bir cismin saplandığını hissetmiştir. 112'den cevap alamayınca yeniden 155'i aramışlar, polisler bir süre beklettikten sonra hastaneye ulaşabilmişlerdir. İrfan Uysal, hastanede dışarıdan gelen doktorlar görevli olduğu için, hastalara pek bakılmadığını ifade etmiş ve röntgen çekildikten sonra, kendisini orada bırakıp yaralı polislerle ilgilendiklerini eklemiştir. O şekilde 2-3 saat bekletilen Uysal'ın sevki çok geç yapılabilmiş, kolu bu nedenle kurtarılamamıştır.

AİHM'e başvuru yapılmadan önce Anayasa Mahkemesi'ne (AYM) başvuru yapılmış, ancak AYM bu başvuruyu Cizre ve Sur'daki sokağa çıkma yasakları esnasında evlerinde mahsur kalan ve sağlığa erişim hakkı ile beraber gıda ve suya sağlıklı erişim ve temel haklarına dönük ihlallerin kaldırılmasını talep eden Evin Çağlı, Osman Kültür, Maşallah Özdemir, Halise Kulja, Nevroz Yılmaz ve Abdulkerim Pusat için yapılan başka başvurular ile birleştirerek, 2015/19907 başvuru numarası ile yaptığı incelemede 26.12.2015 tarihli kararı ile *'başvurucuların yaşamlarına ya da maddi veya manevi bütünlüklerine yönelik derhâl tedbir kararı verilmesini gerektiren ciddi bir tehlike bulunduğu dosya kapsamında bulunan bilgi ve belgelerden bu aşamada anlaşılmadığından koşulları oluşmayan tedbir taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir'* diyerek talepleri reddetmiştir.

Bu karardan sonra İrfan Uysal adına 29 Aralık 2015 tarihinde AİHS İktüzük'ün 39'uncu maddesi uyarınca AİHM'e tedbir talepli başvuru yapılmış, 31 Aralık 2015 tarihinde verilen karar ile **tedbir talebi 63133/15 başvuru numarası ile kayda alınmış ve AİHM tarafından reddedilmiştir.**

AİHM İktüzük 39. madde uyarınca ilk tedbir kararını, 16 Ocak 2016 tarihinde Cizre Cudi Mahallesiinde yaralı olarak bekletilen ancak hastaneye götürülmesine izin verilmeyip ambulansa erişimine de engel olunan **Hüseyin Paksoy (16)** için doğrudan yapılan 3758/16 numaralı başvuruda 18 Ocak 2016 tarihinde vermiştir. AİHM tedbir kararında başvurucu Hüseyin Paksoy'un *"yaşam ve fiziksel bütünlüğünün koruma altına alınması için her türlü tedbirin alınmasına"* hükmetmiştir. 15 Ocak 2016 günlü HDP enformasyon merkezi notlarına göre, önceki gecedeki Cudi ve Nur Mahallelerine yönelik gerçekleştirilen yoğun top atışları ve

taramalar devam ederken, top atışlarından çok sayıda ev harap olmuş ve yüzü aşkın ev ve iş yerinde küçük ve büyük ölçekte yangın çıkmış, itfaiye yangınlara müdahale edememiştir. (EK-1a,1b, 1c, 1d : Tank ve top atislari yangin) Devlet güçlerinin Nur Mahallesi'nde hendeklerin olduğu bazı sokaklara girdiği bilgi notuna yansırken, yapılan yoğun saldırıda akşam saatlerinde Hüseyin Paksoy (16) adlı bir gencin ağır yaralandığı bilgisi iletilmiştir. Tedbir kararına rağmen başvuru Hüseyin Paksoy'un yaşamını kurtarmak adına hiçbir olanak kullanılmamış, güvenlik gerekçesi ile ambulans ulaştırılmamış ve hastaneye kaldırılmamış, 18 Ocak 2016 tarihinde zamanında sağlık hizmeti sunulmadığı için hayatını kaybetmiştir. Mahkeme ayrıca yine başvuruyu İçtüzük 41. madde uyarınca öncelikli olarak görüşülmek üzere Daire'ye havale etmiştir.

19 Ocak 2016 tarihinde doğrudan AİHM'e yine Cizre Cudi mahallesinde yaralı olarak bekletilen üniversite öğrencisi **Serhat Altun ve Orhan Tunç** (Orhan adına abisi Mehmet Tunç tarafından) adına iki ayrı başvuru yapılmış, başvurudan birkaç saat sonra Orhan Tunç için 4133/16 ve Serhat Altun için de 4353/16 başvuru numaraları ile tedbir kararı verilerek, Türkiye Hükümeti'nden başvuru sahiplerinin "*yaşam ve fiziksel bütünlüklerinin koruma altına alınması için her türlü tedbirin alınmasına*" hükmetmiştir. Tedbir kararına rağmen başvuru Serhat Altun hastaneye kaldırılmamış, 20 Ocak 2016 tarihinde hayatını kaybetmiştir. Orhan Tunç için 19 Ocak 2016 tarihinde verilen tedbir kararının gerekleri yerine getirilmemiş, hastaneye kaldırılmamıştır. AİHM bu yüzden Türkiye'den 20 Ocak 2016 tarihinde tedbir kararına aykırı davrandığı şikayeti üzerine savunma istemiştir. Mahkeme ayrıca her iki başvuruyu da İçtüzük 41. Madde uyarınca öncelikli olarak görüşülmek üzere Daire'ye havale etmiştir.

19 Ocak 2016 tarihinde, 18.01.2016 tarihinde Cizre'nin Cudi Mahallesi Ömer Hayyam Caddesi (EK-2- Omer Hayyam Sokak Video) üzerinde belediye işçisi olan ve belediyeden evine giderken başından vurularak öldürülen **Mehmet Kaplan** (33) cenazesi zırhlı aracın görüş mesafesinde olduğundan ve mahalleye dönük yoğun top atışı ve yayılım ateşi yapıldığından dolayı iki gün boyunca yerden alınamadığından AİHM'e cenazenin alınabilmesi ve gömülebilmesi amacıyla tedbir talepli başvuru yapılmıştır. AİHM tedbir talebini reddetmiş, ancak başvuruyu İçtüzük 41. Madde uyarınca öncelikli olarak görüşülmek üzere Daire'ye havale etmiştir. Cizre Belediyesi'nde taşeron temizlik işçisi olarak çalışan, Genel-İş sendikasına üye Mehmet Kaplan'ın öldürülmesi, sendikanın açıklamasına şu şekilde yansımıştır³²: "*Cizre Belediyesi'nde taşeron temizlik işçisi olarak çalışan ve sendikamızın üyesi, 3 çocuk babası*

³² Açıklamanın tamamı için: <http://www.genel-is.org.tr/cizrede-belediye-iscisi-ve-sendikamiz-uyesi-3-cocukbabasi-mehmet-kaplan-evinin-onunde-olduruldu,2,11056#.WMuOvPnyJIU>

Mehmet Kaplan, evinin önünde keskin nişancı ateşiyle hedef gözetilerek katledildi. Cenazesi ise hala sokakta bekletiliyor. Ailesinin görüş mesafesinde ve ulaşılabilir durumda olan cenazesi başında panzer bekletilerek ailesinin cenazeyi alması engelleniyor. Yakınların kaybı yeterince acı vericiyken yas sürecindeki insanların cenazelerini almasına ve defnetmesine izin verilmemesi gömülme hakkının bile gasp edildiğini göstermektedir. (...) Uluslararası hukukta yeri olmayan, Anayasamıza ve uluslararası sözleşmelere aykırı bir şekilde insanların kapısının önüne dahi çıkmasının ölümlerle sonuçlandığı, cenazelerin sokakta bekletildiği uygulamalar ile insani ve hukuki değerler ayaklar altına alınmaktadır.

Yaşanan süreçte, bölgedeki pek çok ilde sendikamızın kapısına kilit vurulmuş sendikal çalışmalarımız durmuştur. Cizre'de sendikamıza üye işçilerin de tutuklananlar arasında olduğu haberleri tarafımıza ulaşmaktadır."

Mehmet Kaplan'ın cenazesinin alınması için HDP Şırnak Milletvekili Faysal Sarıyıldız'ın çeşitli girişimleri olmuştur, bu girişimlerin sonuçsuz kalması ve AİHM kararlarının uygulanmaması üzerine Sarıyıldız, halkla beraber cenazeleri ve yaralıları almak için mahalleye doğru yola çıkmıştır. Bu esnada zırhlı araçtan açılan ateş ile taranmış³³, yanında bulunan İMC TV muhabiri Refik Tekin ile birlikte 9 kişi yaralanmış, 2 kişi de (Cizre Belediye Meclis Üyesi Hamit Poçal, Selman Erdoğan) hayatını kaybetmiştir. Gazetecilerle beraber gidildiği için bu sürecin çoğu kamerayla kayıt altındadır. Tarama anına ilişkin görüntüler ekte sunulmuştur. **(EK-3)** Tedavisi esnasında kapıda sürekli polislerin beklediği Refik Tekin, taburcu olur olmaz gözaltına alınmış, ardından serbest bırakılmıştır³⁴. Faysal Sarıyıldız yasak kalktıktan hemen sonra gerçekleştirilen bir görüşmede, o günü şu şekilde anlatmaktadır: "Cizre'de 79 gün boyunca her gün suç işlendi ve bu suçun ayırdındaydılar. Bunun tam anlamıyla anlaşılması halinde teşhir edilmesi halinde bunun teşhir edilmesi halinde talimatı veren siyasi iradenin ve bunu uygulayan askeri iradenin yargılanacağı hatta savaş suçları mahkemelerine çıkılacağı biliniyordu. O nedenle (...) olup bitenlerin kayıtlara geçmesinden kaygı duyuldu ve bunun önüne geçmeye çalışıldı. (...) bize dönük o saldırı gerçekleşmeden birkaç gün önce belki hatırlanır o zaman **Hüseyin Paksoy** isminde 16 yaşındaki bir çocuğun 4 gün boyunca yaralı tutulduktan sonra ölmesiyle ve bu durumunun AİHM'e taşınmasıyla yeni bir süreç başladı. AİHM münferit birkaç tane tedbir kararı aldı. Hüseyin'e ilişkin Serhat Altun'a ilişkin Orhan Tunç'a ilişkin ve Cihan Karaman'a ilişkin tedbir kararı aldı ve o kararlara göre o insanların bir an önce güvenli bir şekilde hastanelere taşınması ve tedavi edilmeleri gerekiyordu. Çünkü AİHM'in tüm kararları

³³ <http://anfmobileun.news/kurdistan/cizre-de-saldirilar-suruyor-1>

³⁴ <https://www.evrensel.net/haber/271478/cizrede-vurulan-imc-tv-kameramani-refik-tekin-serbest-birakildi>

Türkiye'yi de bağıyordu. Türkiye o mahkemeye taraf ülke pozisyonundaydı. Ama buna ve üzerinden iki gün geçmesine rağmen o insanlar götürülmedi. Yaralı olan Hüseyin yaşamını yitirdi. Cihan ve geri kalanlar yaralıydı. Onların taşınması gerekiyordu. Orhan'a ilişkin o zaman tedbir kararı çıktı. Orhan'la birlikte

3-4 yaralı ve 3 cenaze vardı yerde. Bu insanların hastaneye götürülmesi gerekiyordu bu hem insani bir sorumluluktan hem hukuki bir sorumluluktan.

(...)Tarafta bulunduğunuz mahkemenin kararlarına uymuyorsunuz, ben bu insanlık suçuna ortak olmayacağım bu yaralıları almak için yaralıların aileleri ile birlikte mahalleye gideceğiz onları alacağız bilginiz olsun dedim ve mahalleye gittik. Biz giderken yaklaşık 3040 kişi vardık bunların çoğu oradaki yaralıların ve cenazelerin aileleriydi onun yanı sıra ben, belediye eş başkanımız, belediye meclisimizden birkaç arkadaşımızla yola çıktık. Bizimle birlikte olan bir iki kişinin elinde beyaz bayraklar vardı. Çoğunun yaşı 50'nin üzerindediydi.

Mahalleye gittik. Mahallede 4 yaralıyla 3 cenazeyi aldıktan sonra geri döndük.

(...) Gittiğimizde cenazelerin üçü de ayrı yerlerdeydi mesela Ahmet Tunç vardı. 55 yaşında Cizre'de herkesin bildiği tanıdığı bir kişiydi. Ve o bir iki gündür kayıptı dönmemişti ama ondan iki gün önce zaten Mehmet Rıdvan Kaymaz isminde biri evinde kalan keçisine yem vermek için gitmişti ve o katledilmişti. Ondandan sonra Ahmet'te gelmeyince ailesinin ciddi endişeleri oldu bizimle paylaştılar bizim de aynı endişelerimiz oluştu. Öldürülmüş olduğunu düşündük. Belki de bir yerlerde hala yaralıdır alınabilir diye düşündük. Gittik onun cenazesi bir caddenin ortasına düşmüştü 'bombaatar'la parçalanmıştı bedeninin üzerinde birçok şarapnel parçası vardı. Bombaatar diye tabir edilen yüzlerce şarapnele ayrılan feci bir silah mermisi var onunla öldürülmüştü. Bir caddenin üzerinde uzanmıştı. Gittiğimizde kaskatı kesilmişti ölümünün üzerinden iki gün geçmişti demek ki mahalleye giderken vurulmuştu. O insanın da evindeki eşyalarını, giysilerini ve bir miktar gıda almak için gittiği söylenmişti ailesi tarafından bize. O oradaydı. Mehmet Kaplan isminde bir belediye çalışanı daha caddenin ortasında vurulmuştu ve biz gittiğimizde AİHM'in hakkında tedbir kararı almış olduğu Serhat Altun da yaşamını yitirmişti. O üç cenaze onların yanı sıra 4 yaralıyı yanımıza alarak geldik. Bunları tablanın üzerine koyduk. Dönerken ben 112'yi aradım bakın yanımızda yaralıları var gelip almanız gerekiyor. İpek yoluna gelin aramızda 150-200 metre mesafe var bunları alın hastaneye götürün dedik. Yola yaklaştığımızda ambulansın gelmediğini gördük işte o zaman yanılmıyorsam bize şu cevap verilmişti emniyet oranın güvenli olmadığını gidemeyeceğimizi söylüyor biz de gelemeziz

demişlerdi. Öyle deyince yolun üzerinde biz de belediyeyi bu sefer aradık cenaze aracının ve ambulansın yanımıza gelmesini istedik. Biz de o esnada Nusaybin caddesine çıktık işte dediğim gibi 35-40 insan vardık birinci şeridi sağ şeridi geçtikten sonra refüjden sonra sol şeride geçtik.

Mesela ambulanslar bu 80 gün boyunca istisnai bazı durumlar dışında sadece ilçenin dört yoluna, merkezdeki karakolun yanına ve kısmen de nehre yakın uzak bir yere gelebildiklerini söylediler. Genelde yaralılar yüzlerce metre bazen bir km den fazla taşınmak durumunda kaldılar. Orta refüjü geçtikten sonra biz 40'a yakın insan vardık ve elimizde yaralılar ve cenazeler vardı. Dolayısıyla 40-50 metre uzun bir şerit oluşturmuştuk insanlarla. Ben öndeydim yanımda birkaç kişi daha vardı ardımızda ikişer üçerli sıra halinde ilerliyorduk yavaş yavaş. Bize 150-200 metre ötede dört yol tarafında bir tankla bir iki zırhlı aracın namlularının bize dönük beklediklerini fark ettik ama biz giderken de onlar oradalardı tankı hatırlamıyorum ama zırhlı araçlar ordaydı. Bulduğumuz şeridin tam üzerinde namluların bize dönük olduğunu gördük. Ben tam ara caddeye yönelecekken çünkü artık belediyeye doğru gidecektik orada ambulansa yükleyip hastaneye gidecektik. Biz daha tam caddenin üzerindeyken bir ara sokağın başına geldiğimizde orada ambulansı bekleyecektik. Tam o esnada seri bir şekilde tarandık tarama sesi geldi başta biz üzerimizden sıkıldığını düşündük çünkü daha önce çok yaşamıştık. Ayaklarımızın altına sağımıza solumuza ateş açtılar. Yine öyle olduğunu düşündük çünkü 40-50 insan vardı. Bunların hepsi yaşlı başlı insanlardı, bizim yanımızda devletin bilgisi dahilinde cenazeler ve yaralılar vardı. Onların hastaneye taşınması gerektiğini 112' ye bildirmiştik.

Devletin bilgisi dahilinde gelişen bir süreci bizim oraya gitmemizi de izlemişlerdi. Dönerken de gözlerinin önündeydik ve tarandık aleni bir şekilde. Benim orada olduğumu da biliyorlardı. Taranınca en geride olan 15'e yakın insan yere serildi bir anlık şok yaşadık. Tarandık ve yarımız yere serildi. Biz 15-20 insan kaldık sonra hiçbir şey düşünemez olduk. Bu insanlar taranıyorsa öldürülüyorsa kaçacak değiliz hepsi yaralıydı ve yerdeydi onların alınması gerekiyordu. Öldürülsek de gidip alalım diye düşündük. Cenazeler yerde kaldı cenazelerin üzerinde bulunduğu tabla kısmen devrildi. Hatırlıyorum O yaralıların yerden kaldırırken tablanın bir lastiği boşa hala dönüyordu. Gittiğimizde tabi ben geri döndüm ben ve iki üç arkadaş daha onlara doğru geri gittik artık ne olursa olsun diye düşündük artık çünkü o anda artık kendimizi düşünecek durumda değildik. Büyük bir vahşet vardı öldüreceklerse öldürsünler noktasındaydık ve gittik onları kaldırmaya çalıştık. O esnada biz onlara doğru giderken bizim iki cenaze aracıyla ambulans da geldi yanaştı oraya. Hemen kaldırdık o esnada Hamit Poçal isminde belediye meclis üyemiz ile Selman Erdoğan'ın yaralarının çok ağır olduğunu ben gördüm. Hamit başından vurulmuştu ayrıca göğsünden de vurulmuş olabilir ama ben başındaki yarayı

ve yerde akan kanı gördüm ben başından tuttum kaldırmaya çalıştım bir arkadaş da ayaklarından tuttu. O şekilde ambulansa taşındık. Cenaze aracının sadece cenaze için tasarlanan yerine cenaze konulabilir cenaze için tasarlanmış. Biz oradaki cenazeleri düşünecek durumda değildik. Ama ona rağmen birileri bizimle birlikte tabi bu yaralılar cenaze aracının ön koltuklarına ve ambulansın gerisine istifledikten sonra çünkü 15'e yakın yaralı vardı mahalleden getirdiğimiz zaten 4 yaralı vardı ve mahalleden getirdiğimiz yaralılar vardı bir iki tanesi ikinci kez ayağından vuruldu. Üst üste yığıldık. Koltukların üstüne bıraktık Ben hatırlıyorum otururken ayakların konulduğu yere iki insanı üst üste bıraktık. Çünkü o insanların hemen kaldırılması gerekiyordu. Orada bırakılmaması gerekiyordu çünkü bırakılmış olsalardı öldürüleceklerdi. Ne olursa olsun bir an önce uzaklaştırmak istedik. Biz bunları yükledikten sonra hemen belediye çalışanı olan ambulansının şoförüne hastaneye yetiştirin dedik. Biz de o esnada caddeye saptık karşıımızda zırhlı araçlar duruyordu. Ve onlara doğru gitmemiz halinde taranacağımızı düşündük ve orada kaldık. Ama orada kalırken de arkadaşlar tablanın üzerindeki cenazeyi oraya kadar taşıdılar. Biz artık dar kapı mahallesinde sayılıyorduk. Orada açık olan bir kapıdan içeri girdik. Cenazeleri sokak arasında bıraktık. Biz de oradaki bahçeye girdik. Bir evin saçağının altına sığınmaya çalıştık. 15-20 insan vardık orda. Tam sayamadım ama vurulanlar da demek 15'e yakındı. Mahalleden getirdiklerimizle birlikte belki 15'in üzerindeydi. Biz ambulansa yüklediğimiz yaralıların hastaneye götürülmüş olduğunu düşünürken bizim araçlar zırhlı araçlar tarafından kuşatılmışlar ve ilçe merkezindeki Akan çay karakoluna götürülmüşler. Daha sonra şoförler ve diğer yaralılarla konuştuğumuzda anladık ki orada yarım saatten fazla tutulmuşlar. O yaralı insanların üst üste yığıldığımız insanların hepsi sürüklenerek, yakalarından paçalarından tutularak yere atılmışlar. Yerde hakaretler edilmiş dövülmüşler. O can çekişen, durumu çok ağır olan, henüz can vermemiş olan iki insanın da bedeni sürüklenerek yere atılmış. Oradaki şahıslardan bir tanesi günahı yazıktır hastaneye götürülmesi gerekiyor dediğinde de oradaki özel hareket polislerinin zaten ölecekler bari son dualarını etsinler diye güldüğü sırtıttığını söyledi (...) Biz olduğumuzu biliyorlar bizim sivil olduğumuzu çoğunluğun yaşlı olduğunu çünkü bizime birlikte olan bir iki kişinin bir ananın elinde beyaz bayrak vardı ona rağmen 100 metre mesafeden taradılar. Nusaybin Caddesi uluslararası İpek Yoludur ve ilçenin merkezinden geçiyor neredeyse bir havaalanı kadar geniş bir yol. Yani açık bir şekilde vurmak öldürmek istediler ve taradılar."

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiseri Zeid Ra'ad Al Hussein, başta Cizre ve Diyarbakır Merkez Sur ilçesi olmak üzere Türkiye genelinde Cizre'deki silahlı tarama olayında yaralanan Refik Tekin şahsında sivillere ve gazetecilere yönelik saldırı ve tutuklamalara ilişkin

yaptığı yazılı açıklamada Cizre’de yaşananların şok edici olduğunu ifade etmiş³⁵, Türkiye'deki yetkilileri güvenlik operasyonlarında sivillerin temel haklarına saygı göstermeye davet etmiştir³⁶.

20 Ocak 2016 tarihinde, 18.01.2016 Pazartesi günü Cudi Mahallesi'nde bulunan taziye evi civarında meydana gelen patlama üzerine patlamada yaralananlara yardım etmek üzere patlamanın olduğu yere doğru gideceğini söyleyip evden çıkan ve bir daha kendisinden haber alınamayan **Ahmet Tunç** için 20 Ocak 2016 tarihinde AİHM’e tedbir talepli başvuru yapılmıştır. Başvuru yapıldıktan saatler sonra Cudi mahallesinde bulunan başka cenaze ve yaralıları almak için giden halk, Ahmet Tunç’un da cenazesini bir sokakta bulmuştur. Bunun üzerine AİHM tedbir talebini reddetmiş, ancak başvuruyu İçtüzük 41. Madde uyarınca öncelikli olarak görüşülmek üzere Daire’ye havale etmiştir. 20 Ocak 2016 tarihinde doğrudan AİHM’e yine Cizre Cudi mahallesinde yaralı olarak bekletilen üniversite öğrencisi **Helin Öncü** için yapılan başvuruda 4817/16 başvuru numarası ile tedbir kararı verilmiş, bunun üzerine Helin için yaralı bulunduğu yere ambulans gönderilerek hastaneye kaldırılması sağlanmıştır. Mahkeme ayrıca başvuruyu İçtüzük 41. Madde uyarınca öncelikli olarak görüşülmek üzere Daire’ye havale etmiştir.

21 Ocak 2016 tarihinde doğrudan AİHM’e yine Cizre Cudi mahallesinde yaralı olarak bekletilen üniversite öğrencisi **Cihan Karaman** adına yapılan başvuruda, başvurudan birkaç saat sonra 5237/16 başvuru numarası ile tedbir kararı verilerek, Türkiye hükümetinden başvurucunun yaşam ve fiziksel bütünlüğünün koruma altına alınması için her türlü tedbirin alınmasına hükmetmiştir. Tedbir kararına rağmen başvuru Cihan Karaman hastaneye kaldırılmamış, 23 Ocak 2016 saat 22.00 sularında tarihinde hayatını kaybetmiştir. Cihan Karaman diğer birçok yaralı ile birlikte Cudi Mahallesi Bostancı Sokak no:23 adresinde (Birinci Bodrum) bulunan binanın bodrumunda bekletilmekteydi. AİHM’in tedbir kararı sonrası Cihan yaralı halde bekletildiği yere güvenlik güçlerince ambulans geçişine izin verilmediğinden, olduğu yere 1.5-2 km mesafede İpekyolu Caddesi üzerinde bekletilen ambulansa gitmek üzere binadan çıkmış, ambulansa kısa bir mesafe kala bulunduğu yere güvenlik güçlerince ateş açılmış, ambulansa bu nedenle ulaşamayan Cihan geldiği yolu geri yürüyerek diğer yaralıların yanına dönmek zorunda kalmıştır. Döndükten kısa bir süre sonra da hayatını kaybetmiştir. Cihan’ın cenazesinin ailesine

³⁵ <http://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=19937&LangID=E>

³⁶ <http://www.euronews.com/2016/02/01/un-human-rights-chief-urges-turkey-to-investigate-shooting-in-cizre>

teslimi ve dini vecibelerine uygun olarak gömülebilmesi için AİHM'e yapılan ikinci tedbir talepli başvuru kabul edilmemiştir. Cihan'ın cenazesine aylar sonra ulaşılmıştır.

25 Ocak 2016 tarihinde, Cizre'nin Dağkapı Mahallesi Yeniçarşı Cad. no:36 numaralı evde yaşayan ve 20.01.2016 günü gece 03.00 sularında teyzesinin oğlu 9-10 yaşlarında Umut Genç ile birlikte Cudi ve Sur mahallesi arasında kalan Abdulcelil Petrol'ün arka sokağında oturan teyzesinin evine onların yaşayıp yaşamadığını kontrol etmek için giden 15 yaşındaki **Yılmaz Geçim**'den bir daha haber alınamaması üzerine, AİHM'e yapılan tedbir talepli başvuru yapılmıştır. Tedbir talebini reddeden AİHM başvuruyu İçtüzük 41. Madde uyarınca öncelikli olarak görüşülmek üzere Daire'ye havale etmiştir.

23.01.2016 tarihinde Cizre'nin Cudi Mahallesi Bostancı Sokak no:23 (**EK- 4a, 4b- Bostancı Sokak ve Bodrum Kati video**) adresinde bulunan binanın bodrumunda bekletilen 10 yaralı için doğrudan AİHM'e başvuru yapılmıştır. Durumun aciliyetine istinaden Cumartesi günü yapılan başvuru AİHM tarafından 25 Ocak 2016 tarihinde gündeme alınmıştır. Aynı gün söz konusu bodrumda kalan ve isimleri netleştirilen 3 yaralının daha ismi mahkemeye bildirilmiş, sonrasında 26 Ocak 2016 tarihinde yeni tespit edilebilen 1 yaralı ismi daha mahkemeye bildirilmiş ve sonuçta başvurucuların sayısı 14 olmuştur. Başvurular 5317/16 esas numarası ile Mehmet Yavuzel ve 12 diğer ve 5628/16 başvuru numarası ile Sultan Irmak olarak mahkeme esasına kayıt edilmiştir. Tedbir kararlarını değerlendirmekle görevli nöbetçi hakim, talepleri tek başına değerlendirme rutininin dışına çıkarak, 25 Ocak 2016 tarihinde tedbir taleplerinin değerlendirilmesi için başvuruları Daire'ye havale etmiştir. İki günlük değerlendirmenin sonunda Daire, 26 Ocak 2016 tarihinde özetle, tedbir taleplerinin yerel makamlar tarafından daha iyi değerlendirilebileceğini, başvurucuların öncelikli olarak resmi makamlardan yardım istemesi gerektiğini, bu nedenle de derhal AYM'ye tedbir talepli başvuru yapılmasını, bu başvurunun sonucuna kadar kendi tedbir değerlendirmesini askıya aldığını duyurmuş, bütün bunların yanında hükümetten başvurucuların yaşam hakları ve fiziksel bütünlüklerinin korunması için her türlü tedbiri almasını istemiştir.

Bu karar üzerine aynı gün akşam saatlerinde AYM'ye fax ile tedbir talepli başvuru yapılmıştır. AYM 'nin haftasonu yapılan başvuruları değerlendirmeye almaması nedeni ile ertesi gün AYM 'nin açılış saati beklenerek AYM'ye dilekçe doğrudan teslim edilmiş AYM'nin incelemesi 27 Ocak 2016 tarihinde başlamıştır. Başvuruyu değerlendirmeye alan AYM avukatlarla iletişime geçerek başvurucuların detaylı kimlik bilgilerini istemişler, avukatlar da cevaben başvurucuların nüfus kayıt örneklerine ulaşmanın buldukları durum nedeni ile imkan dahilinde olmadığı,

bunun tedbir talebinin değerlendirilmesine engel teşkil etmemesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bunun üzerine AYM'den avukatlara: *'Tedbir talebinizin karara bağlanabilmesi için bazı bilgi ve belgelere ihtiyaç duyulmuş, başvurunun yapıldığı aynı gün resmi makamlardan bu bilgi ve belgeler süreli olarak istenilmiştir. Bu aşamada tedbir talebinizle ilgili olarak aynı gün karar verilmesi mümkün olmamakla birlikte -başvurunun niteliği de dikkate alınarak- en kısa sürede karar verilerek tarafınıza bildirimde bulunulacaktır.'* şeklinde bir bilgilendirme yapılmıştır.

Durumun aciliyeti, yaralıların durumlarının da ağırlaşması nedeni ile AYM'nin bu bildirim sonrası AİHM'e durum tekrar bildirilmiş, yaralılardan **Nusret Bayar** ve ismi öğrenilemeyen bir yaralının daha hayatını kaybettiği, AYM'nin bugün karar almayacağını avukatlara bildirdiğini, yaralıların durumunun her geçen saat daha da kötüye gittiğini, bu nedenle de askıya aldığı tedbir taleplerinin tekrar değerlendirilerek kabul edilmesi talepli başvuru yapılmıştır. AİHM aynı gün verdiği kararda önceki kararından dönmesini gerektiren yeni bir durum olmadığı gerekçesiyle talebin reddine karar vermiştir.

28 Ocak 2016 tarihinde AYM avukatlara yeni bir bilgilendirme maili göndermiş ve *'Resmi makamlar tarafından; başvurucuların tamamının veya bir kısmının yaralı olup olmadığının teyit edilememesi, başvurucularla doğrudan iletişime geçilememesi, dolaylı bilgi veren kişilerce de olaydan sonra farklı zamanlarda farklı adreslerin bildirilmesi, terör eylemleri nedeniyle belirtilen adreslere gidilememesi, adreslere yakın yerlere sağlık görevlilerinin intikal ettirilmesine rağmen olayla ilgili bilgi veren kişilerin işbirliği yapmamaları nedeniyle iddia edilen yaralıların sağlık kuruluşlarına sevkinin sağlanamadığı belirtilmektedir.'* açıklamasından sonra avukatlara şu soruları yöneltmiştir:

Bu çerçevede, tedbir talebinin karara bağlanabilmesi için tarafınızca sağlanabilecek aşağıdaki bilgilere ihtiyaç duyulmaktadır:

1. *Başvurucu vekilleri, başvurucularla bireysel başvuru öncesinde ve sonrasında doğrudan iletişime girmişler midir?*
2. *Başvurucu vekilleri, başvurucularla doğrudan iletişime girmektheyse, bu iletişimi hangi vasıtayla sağlamaktadırlar?*

3. *Başvurucu vekilleri, başvurucularla doğrudan iletişime girmemişlerse, iddia edilen yaralanma olayı; başvurucuların sağlık durumları, buldukları adres, isimleri ile ilgili bilgileri ne şekilde temin etmişlerdir?*
4. *Başvurucuların yaralanması hangi koşullar altında gerçekleşmiştir? Başvurucular olay sırasında ve hâlen silahlı mıdır? Güvenlik güçleriyle girdikleri çatışma sonucu mu, güvenlik güçleriyle teröristler arasında çıkan çatışmalardan dolayı olarak etkilenme sonucu mu, güvenlik güçlerinin silahsız kişilere ateş etmesi sonucu mu yaralanmışlardır?*
5. *Başvurucuların buldukları yerle ilgili olarak süreç içinde resmi makamlara ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine farklı adreslerin bildirildiği dikkate alındığında bu durum başvurucuların yer değiştirmesinden mi yoksa başvurucuların nerede bulunduğu tam olarak bilinmemesinden mi kaynaklanmaktadır? Başvurucular yer değiştirmişlerse bu değişiklik hangi ihtiyaçtan kaynaklanmıştır?*
6. *Başvurucu vekilleri, Mahkememize bildirdikleri yaralıların bulunduğu iddia edilen adreste hâlen bulunup bulunmadıklarını teyit etmekte midirler? Başvurucular bireysel başvuru yapıldıktan sonra adres değiştirmişlerse yeni adres bilinmekte midir?*
7. *Başvurucuların buldukları adrese ilişkin olarak başvurucular dışındaki kişilerin resmi makamlara verdikleri bilgilerin farklı olduğu dikkate alındığında, bu hususta sağlıklı bilgi verebilecek durumda olan başvurucular neden resmi makamlarla doğrudan iletişime geçmemektedirler?*

Nihayetinde AYM 29 Ocak 2016 tarihinde 2016/1652 esas numarası ile tedbir taleplerinin reddine karar vermiştir.

AYM kararında özetle: “...ilgili mülki amirler tarafından sivillerin yaşamını koruma gerekçesiyle sokağa çıkma yasağı kararları alındığını, Başvuru formunda ileri sürülen iddialarla ilgili olarak başvurucu oldukları belirtilen kişilerin kimlikleri, adresleri, hangi durumda buldukları, yaşamlarına yönelik ağır ve acil bir tehlike ile bu tehlikenin ne şekilde giderileceğine yönelik hususlar, net olarak ortaya konulamamıştır. Anayasa Mahkemesi tarafından yapılan araştırma sonucunda da başvuru formunda ileri sürülen hususları doğrulayacak nitelikte bilgi ve belge edinilememiştir.

Başvurucu oldukları belirtilen kişilerin kamu makamları ile doğrudan iletişime geçme yönünde isteksiz davranmaları, kamu makamlarını üçüncü kişilere yönlendirmeleri, buldukları yere ilişkin farklı tarihlerde farklı adresler bildirilmesi gibi hususlar dikkate alındığında sürekli yer değiştirdiklerine ve sağlık hizmetlerine erişim için kamu makamları ile iletişim kurmaktan kaçındıklarına ilişkin ciddi şüpheler ortaya çıkmaktadır.

Anılan kişilerin yaralı olup olmadığına, yaralı iseler durumlarının ağır olup olmadığına, hangi koşullar altında yaralandıklarına, tamamının yaralı olup olmadığına, silahlı olup olmadıklarına ve hangi adreste bulduklarına ilişkin belirsizliğin hâlen devam etmesi nedeniyle bu aşamada tedbir kararı verilemeyeceği sonucuna ulaşılmıştır..’’ demiştir.

Her türlü teknik donanıma sahip güvenlik güçleri tarafından yerleri tespit edilen/edilebilecek olan başvurucuların, adreslerinin belirsiz olduğu iddiası ve isimler dışında kimlik bilgilerinin tam bilinmediği gerekçesi, sağlığa erişim haklarının önünde engel olarak sunulmuştur.

Bu karar üzerine aynı gün, 29 Ocak 2016 tarihinde, AİHM’e askıya alınan tedbir taleplerinin yeniden incelemeye alınması için başvuru yapılmış, AİHM tarafından hemen akabinde verilen cevapta talebin mahkeme tarafından 2 Şubat 2016 tarihinde değerlendirileceğini bildirmiştir.

2 Şubat 2016 tarihinde AİHM verdiği kararda, tedbir taleplerinin reddetmiştir. AİHM ret kararının devamında, AYM’nin tedbir talepli başvuruyu incelemedeki istekliliğini övmüş, hükümetten başvurucuların yaşam hakkı ve fiziksel bütünlüklerinin korunması için her türlü önlemi almasını beklediğini, başvuruculardan da devletin ilgili makamları ile iletişime geçerek tam ve yeterli bilgi vermek sureti ile yardım istemelerini tavsiye etmiştir.

AİHM kendisine önünde bulunan bu başvuruların tamamı için öncelikli inceleme kararı almıştır. Buna karşılık Cizre, Silopi ve Şırnak savcılıkları bu suçların sorumlularının araştırılması yönünde ciddi hiçbir adım atmamış, suç delillerinin karartılmasına göz yummuştur.

AİHM kayıtlarına da girdiği üzere, bugün itibariyle 5317/16 Mehmet Yavuzel and 12 others v. Turkey, 5628/16 Irmak v. Turkey, 4133/16 sayılı başvuruda hakkında tedbir talebi devam ederken öldürülen Orhan Tunç ve başvuru abisi Mehmet Tunç, 8699/16 Balcal and others v. Turkey 6758/16 ve Karaduman and Çiçek v. Turkey başvurularındaki başvurucuların da tamamı öldürülmüştür. Çoğunun bedeni tamamen yanmış olup teşhis edilememiştir. Ancak başvuruculardan Ferhat Karaduman, Muharrem Erbek, Sultan Irmak, Serdar Özbek'in cenazeleri aileleri tarafından kesin olarak teşhis edilmiştir. Rohat Aktaş’ın tamamen yanmış cenazesinden

alınan parçalar, ailesinden alınanlarla uyduğu için kimlik tespiti yapılabilmektedir. Mahkemenin de akıbetini sorduğu bir diğer yaralı Veli Çiçek'in öldürüldüğü mahkemeye bildirilmiştir. Ancak cenazesinin nerede ve ne halde olduğuna dair kimsenin bilgisi bulunmamaktadır. Geriye kalan cenazelerin de hemen hepsi teşhis edilemeyecek derecede yanmış haldedir.

Türkiye Cumhuriyeti hükümeti Cizre ile ilgili AİHM ve diğer mercilere sağlıklı bilgi vermemiştir. İçişleri Bakanlığı, Genelkurmay Başkanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Sağlık Bakanlığı, Şırnak Valiliği, Cizre Kaymakamlığı ve devletin bütün görevlileri güvenlik güçlerinin Cizre'de sivil halka uyguladığı ağır şiddetin izlerini silmek ve ortada delil bırakmamak için aralıksız çalışmıştır. AİHM'in Yavuzel ve diğerleri ile Balcal ve diğerleri başvurularındaki yaralılar başta olmak üzere Cizre'de güvenlik güçlerinin sivil, savunmasız ve masum insanları mahkemenin tedbir talepleri ile ilgili değerlendirmesi askıda beklerken ve buna rağmen hükümete başvuru sahiplerinin '*yaşam hakkı ve fiziksel bütünlüklerinin korumaya alınması*' yükümlülüğü yüklenmişken bodrumlarda diri diri yakılarak öldürülmesine delil bütün olgu ve kalıntılar devlet güçleri tarafından yok edilmiştir.

Operasyonların bittiği söylenen 11 Şubat'tan aylar sonra Cizre'de sokağa çıkma yasağının devam etmiş olmasının başka bir izahı yoktur. Bostancı, Narin, Beyazıt ve Akdeniz sokaklarda bulunan ([EK-5a,5b,5c,5d,5e video Sokaklar](#)) bodrumlarda yakılarak öldürülen insanların dışında Cizre'de her gün neredeyse her sokakta insan cenazeleri bulunmuştur.

Örnek vermek gerekirse, AİHM'in hakkında tedbir kararı verdiği Cihan Karaman'ın cenazesi tedbir kararı ve ölümünden yaklaşık bir ay sonra (25.02.2016) tarihinde Mardin Devlet Hastanesinde teşhis edilebilmiştir. AİHM'in tedbir kararı verdiği gün ve tarihte hayatta olan ancak hükümet tarafından tedbir kararı yerine getirilmediği için hayatını kaybeden Cihan Karaman'ın vücudu nasıl olur da ailesinin tanıyamayacağı kadar yanmış olur? Devlet yetkililerinin nerede ve ne durumda olduğunu bildiği halde Cihan Karaman'ın vücudu nasıl olur da ancak DNA eşleşmesi ile teşhis edilebilecek kadar yanmış ve parçalanmış olur?

Yine aynı şekilde Yavuzel ve diğerleri (5317/16) başvurusundaki yaralılardan üstelik televizyon kanalına canlı bağlanıp yardım isteyen DBP PM üyesi Mehmet Yavuzel ve beraberindeki Azadiya Welat Gazetesi Yazı İşleri Müdürü **Rohat Aktaş** da Mardin Devlet Hastanesinde ancak 19.2.2016 tarihinde DNA eşleşmesiyle teşhis edilebilmişlerdir. 10-11 şubatta bodrumlardaki diğer bütün insanlarla yakılarak öldürülen, AİHM'e başvuru yapıldığı sırada hayatta olan ve TV'ye de canlı bağlanan Yavuzel nasıl oldu da DNA testi ile ancak teşhisi yapılabilir derecede yakılmış ve vücudu parçalanmıştır?

Devlet yetkililerinin bunların örgüt üyesi olduğu ve güvenlik güçleri ile çatışırken öldürüldükleri iddiasının itibar edilebilir bir yanı bulunmamaktadır. Başvurucular ile birlikte 170'in üzerinde insanın güvenlik güçleri ile çatıştığı bir ortamda güvenlik güçlerinin hiç mi kaybı olmaz? Vücudun tanınmayacak derecede yanması hatta kül olması nasıl bir çatışmanın sonucu olabilir?

Var olan deliller de devlet yetkilileri tarafından karartılmakta, yok edilmekte iken 09.02.2016 tarihinde AİHM'den İçtüzük Ek Madde A1 kapsamında 'yerinde delil tespiti' talep edilmiş, ancak AİHM tarafından bu talep gerekçesiz olarak reddedilmiştir.

AİHM'e de farklı tarihlerde bildirilen ve farklı bina ve bodrumlarda olan insanların durumu aynı zamanda her mevkideki devlet yetkililerine ve ilgili 112 ve 155 kanallarına iletilmişti. Bir binada yaklaşık 31 diğesinde yaklaşık 50 ve başka bir tanesinde yaklaşık 62 insan olarak ateş altında bekletildikleri devletin en üst yetkilileri dahil kaymakam, emniyet ve 112 ve 155 çağrı merkezlerine bildirilmişti. Bu esnada telefonla TBMM'de bulunan milletvekillerine ulaşan bodrumdakiler, durumlarını izah etmiş, bu konuşmalar kayda alınmıştır (EK-6) AİHM'e de Yavuzel ve diğeri başvurusunda bildirildiği üzere HDP Milletvekilleri TBMM'de bizzat bakanlarla görüşmüş, durumu aktarmışlar, sonuç alamayınca da doğrudan İçişleri Bakanlığı'nın binasında açlık grevine başlamışlardı. Bu konularda mecliste yüzlerce önerge de verilmiştir. Bu önergelerin çoğu "kaba ve yaralayıcı" ifadeler içerdiğinden bahisle reddedilmiş, hiçbirine uygun cevaplar verilmemiştir.

Ancak Mardin, Urfa, Silopi, Gaziantep, Şırnak, Cizre hastane ve morglarda otopsilere eşlik edilmelerine izin verilmeyen aileler ve avukatlardan edinilen bilgilere göre cenazelerin hepsi teşhis edilememiştir. Geri kalanlar teşhis edilemeyecek derecede yanık haldedir ve çoğu kül haline gelmiştir. Cenazelerin teşhis edilemeyecek kadar tahrif edilmesi, çatışmalar sona erdikten sonra da yasağın devam etmesi ve ikinci bodrumun bulunduğu yerdeki 5 katlı binanın enkazının tamamen kaldırıılmış olması, Dicle nehri kıyısına dökülen hafriyat arasında cenaze parçalarına rastlanması, delillerin devlet eliyle karartılma çabasına önemli işaretlerdir.

Dicle Nehri kıyısında bulunan insan uzuvları

Dicle Nehri kıyısına dökülen hafriyat arasında tespit edilen cenaze parçaları. Bu alan, hiçbir kapsamlı bir delil toplama çalışması veya soruşturma yürütülmeden parka dönüştürülmüştür.

Çok sayıda delil barındıran hafiyatlar ortadan kaldırılıp nehir kıyısı parka dönüştürüldü

Belirtilen bodrum ve binalarda bulunan çoğunluğu yaralı ve cenazelerin de içerisinde olduğu yaklaşık 143 kişi yaklaşık 2 hafta boyunca hastaneye nakledilmeyi talep etmiştir. Bu talepleri 112 kayıtlarında da mevcuttur. Sürekli olarak “güvenlik” gerekçesi adı altında yaralıların hastane kaldırılmasına izin verilmemiştir. Devletin güvenlik güçleri için kullanılan olanaklarının hiçbirisi (ambulans helikopter, zırhlı ambulans ve benzeri) bu kişiler için kullanılmamıştır. Yerelde ve Ankara’da yaralıların hastaneye kaldırılması için yürütülen bütün görüşmeler sonuçsuz kalmıştır. Bu nedenle yaralıların hastaneye acil olarak nakli için Kızıllaç ve BM İnsan Hakları Komiserliği, Uluslararası Ceza Mahkemesi, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’ne HDP Milletvekili Faysal Sarıyıldız tarafından başvuru yapılmış, mektup gönderilmiştir. Ancak bu mektuplara ve başvurulara söz konusu uluslararası kuruluşlar tarafından herhangi bir yanıt verilmemiştir.³⁷

Bu süreçte yaralılar sürekli taciz ateşine maruz kalmıştır. Örneğin Narin Sokak’ta 10’u cenaze 52 kişinin bulunduğu evden çıkmaya çalışan 16 yaşındaki Abdullah Gün evden çıktığı anda evin hemen ötesindeki zırhlı araçlardan açılan ateş sonucu öldürülmüştür. Böylesi bir kuşatma ve saldırı altında yaralıların ambulanslara doğru yürümesi mümkün olmamıştır. Evlere yaklaşık

³⁷ <http://www.milliyet.com.tr/hdp-li-sariyildiz-bm-ye-mektup/siyaset/detay/2194237/default.htm>

600-700 metre uzaklıkta bulunan ambulanslardan yapılan çağrılar göstermelik olarak yapılmıştır. Sağlık personellerini yürüyerek de olsa sedyeler ile yaralıları taşınmasına izin verilmemiştir. Türkiye Hükümeti'nin evlere ve bodrumlara sığınan yaralıları hastaneye nakletme gibi girişimleri olmamıştır. Tek hedefleri evde bulunan herkesi imha etmek olmuştur. Bilindiği üzere bu ev ve bodrumların tümüne baskın düzenleyen ağır silahlar ile saldıran devlet güçleri burada bulunan yaralıları ve hayatta olanları katletmiştir.

11 Şubat 2016 tarihinde İçişleri Bakanı Efkân Ala tarafından Cizre'deki operasyonların bittiği ancak sokağa çıkma yasağının bir süre daha devam edeceğini basın açıklamasında dile getirmiştir.

Ağustos 2015'ten bu yana ilan edilen bütün sokağa çıkma yasakları operasyonların bittiği söylendikten sonra kaldırılmış, ancak Cizre'de yasak uzun süre daha devam etmiştir. Cizre'den sonra ilan edilen sokağa çıkma yasakları ise operasyonlar sona erdikten sonra uzun bir süre daha devam etmiştir. Operasyonlar sona erdikten sonra, güvenlik güçleri evlere girerek 'güvenlik taraması' adı altında çeşitli faaliyetler yürütmüşlerdir. Tuzaklamaların yok edilmesi için yapıldığı söylenen bu faaliyetin sonucu Cizreliler için yıkıcı olmuştur. Zira evlere giren güvenlik görevlileri, odaların duvarlarına ırkçı, milliyetçi ve cinsiyetçi sloganlar yazmış, özellikle kadınların çamaşırlarını etrafa saçmış, evdeki eşyaları kullanılmaz hale getirmişlerdir. Bunun dışında, onlarca insanı yanarak öldürüldüğü bina ve yerlerdeki delillerin güvenliği de tehlikeye atılmıştır. İş makineleri ve güvenlik güçleri aralıksız olarak söz konusu yerleri yıkmak ve temizlemek için çalışmaları devam ettirmiştir. Söz konusu yerlere hiç kimsenin girişine izin verilmemiştir. Olay yeri incelemesi yapıp delil toplanması gereken mahallerde ağır iş makineleri temizlik yapmış, moloz kaldırmak sureti ile delilleri karartmak bir yana tamamen ortadan kaldırmıştır. Cizre nehri kıyısına dökülen molozlardan çıkan insan uzuvlarının resimleri ve morglarda çekilmiş yakılmış halde cenazelerin bir kısmının resimleri basında da yayınlanmıştır. İnsanların yakılarak öldürüldüğü bodrumların olduğu binaların hiçbiri şuan için oldukları yerlerde bulunmamaktadır. Hepsi de delil karartmak amacıyla yıkılmıştır.

Operasyonların bittiğinin açıklandığı günden, sokağa çıkma yasağının yalnızca gece devam edecek şekilde kısmen kaldırıldığı, yani insanların Cizre'ye girebilmelerine izin verildiği güne kadar güvenlik güçleri suçlara işaret eden delilleri ortadan kaldırmayı amaçlamış ve bunun için yoğun bir şekilde çalışmıştır. Yıkılmadan önce yerinde beş katlı bir apartmanın bulunduğu ikinci bodrumun yerle bir olduğu, hafriyat bulunması gereken yerden bu hafriyatın taşınarak Dicle Nehri kenarına boşaltıldığı gözlemciler tarafından dile getirilmiş ve belgelenmiştir.

HDP Raporlama Heyeti'ne konuşan Şırnak Baro Başkanı Nuşirevan Elçi de yapılan tüm bu işlemlerle amaçlananın delil karartmak olduğunu ifade ederek, Dicle nehri kenarına dökülen hafriyatta ceset parçalarının bulunduğunu aktarmıştır:

“...Şu anda bu enkazların altında hala insan cesetlerinin olduğuna inanıyoruz. Kazı çalışmaları zaten yapılacak, şimdi yapılacağı zaman da biz hukukçular da eşlik etmeyi düşünüyoruz, eşlik etmemiz de gerekiyor. Şimdi dün yetkililerle görüşürken de, böyle bir durumda hassas davranmaları gerektiğini, diğer enkazın atıldığı dönemde olduğu gibi öyle langur lungur yapılmaması gerektiğini belirttik. Biliyorsunuz, Dicle nehrine dökülen enkazların çoğunda insan parçaları olduğu yönünde iddialar vardı. Fotoğraflar da çıktı yani şimdi insanlar o molozların demirlerini, hurdalarını toplarken insan parçalarıyla karşılaştı. Onun için bu kalan enkazların da çok hassas cenaze arama koşulları, kuralları çerçevesinde yapılması gerekiyor.”

Cizre'de TOKİ inşaatları bodrumların bulunduğu arazide yükseliyor

Yasaklar sırasında DBP'nin elinde olan Cizre Belediyesi'ne yasağın ardından, olağanüstü hâl düzenlemeleriyle hukuk sistemine giren kayyum atanmış, belediye başkanları görevden alınmıştır. Başta bodrumlar olmak üzere ilçenin birçok yerinden toplanarak Dicle kıyısına dökülen moloz ve hafriyatların olduğu bölge temizlenmiş ve bölge park alanına dönüştürülmüş durumdadır. Aynı şekilde bodrumların olduğu bölgede ise TOKİ inşaatları devam etmektedir. Bu şekilde suç delillerinin silinmesi veya tahrifi kolaylaşmıştır.

Öldürülen insanların cesetlerinin bulunduğu yer ile ilgili, olay yeri incelemesi görüntülü kayıt altına alınmamış, olay yeri ile ilgili tespit tutanakları tutulmamış, olay yerine Cumhuriyet savcısı gitmemiş, cenazelerin olay yerinden kaldırılırken bu işlem gerek görüntülü gerekse de yazılı belgeye bağlanmamış, ölüm zamanları tespit edilmemiş, otopsi işlemlerine ailelerinin ve baroların talebi ne rağmen avukatlar ve bağımsız hekimler alınmamıştır. Ayrıca Cizre'deki herkes açısından muhtelif tarihlerde nerede olduklarına dair ve hareket halinde olup olmadıklarına dair olay yerinin üzerinde sürekli olarak keşif faaliyeti yürüten insansız hava aracı görüntüleri bulunmasına rağmen bugüne kadar herhangi bir şekilde yayınlanmamıştır. Ambulanların durduğu 83. ve 84. Kavşakların havadan çekilmiş görüntülerini AİHM'e ileten hükümetin, 20 Ocak ve 15 Şubat tarihleri arasında bodrumların olduğu Bostancı sokak, Narin sokak ve Beyazıt sokakta olan güvenlik güçleri ve insan hareketliğinin havadan çekilmiş görüntülerini ne soruşturma dosyalarına ne de AİHM dosyalarına sunmamaktadır.

Bütün bunların yanı sıra doğum vakti gelen bazı kadınlar doğumlarını evde yapmak zorunda kalmıştır. Cizre ve Silopi'deki yoğun bombardımanın yarattığı aşırı korku ve stres gebe olan kadınların düşük yapmasına neden olmuştur. Cizre'nin Sur mahallesinde yaşayan 7 aylık hamile Zekiye Eren ve 8 aylık hamile Asya Sezgin (37) bu nedenlerle erken doğum yapmış, her iki anne de hastaneye geç kaldırıldığı için bebeklerini kaybetmiştir.

Kalp, şeker, tansiyon ve diyalize bağlı olan hastalar ve yüksek ateşten havale geçiren çocuklar asker-polis ablukası nedeni ile ya hiç hastaneye kaldırılamamış ya da saatler sonra ancak kaldırılabilmişlerdir. Sokağa çıkma yasağı ilan edilen yerlerde hiçbir şekilde aile hekimleri koruyucu sağlık hizmeti verememiş ve böylece vatandaşın sağlık hakkı ciddi olarak engellenmiştir. Koruyucu sağlık hizmetinin durduğu bölgelerde çocuklara zamanı gelen aşıları yapılamamıştır Sokağa çıkma yasağı nedeni ile kurşun ve şarapnel parçaları ile yaralanan ve hasta olan yurttaşlar sağlık merkezlerine ya hiç erişememiş ya da saatler sonra ulaşabilmiştir. Basit tıbbi müdahale ile hayatta kalabilecek onlarca yaralı insan polisin ambulansa hasta alınmasına izin vermemesi nedeniyle hayatını kaybetmiştir.

Yasak boyunca karargaha dönüştürülen Cizre Devlet Hastanesi

Cizre Devlet Hastanesi'nin bahçesine ve etrafına zırhlı araçlar yerleştirilmiş, hastanenin bir katı tamamen askerlere ayrılmıştır. Cizre Devlet Hastanesinin askerlerce karargaha çevrilmiş olduğuna dair resimler basında da yayınlanmıştır. Sağlık kurumlarına erişim sağlayabilen kısıtlı sayıda hasta sıkı bir GBT taramasından geçirilmiş, sabıkasız olan ya da hakkında yakalama karar olanlar tedavi edilmeden doğrudan emniyete götürülmüştür. Hastanenin ayrıca operasyon koordine merkezi olarak kullanıldığına dair basına kayıtlar da düşmüştür. Sokağa çıkma yasağı süresince kamu kurumları çalışmamıştır. Kamu kurumları asker ve polisler tarafından askeri karargâha dönüştürülmüştür.

İkinci bodrumdaki yaralıların hastaneye nakli için Sarıyıldız 112 ve 155'i bizzat kendisi aramıştır. Yaralıların bulunduğu evi tarif etmiş, aynı şekilde HDP Grup Başkanvekili İdris Baluken de yaralıların hastaneye kaldırılması için Sağlık Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı yetkilileri ile görüşmüştür. Yaralıların kendisi bizzat televizyonlar aracılığı ile sağlık ve yaşam koridorunun açılması için çağrıda bulunmuştur. 0 536 362 47 63 numaralı telefonda evde mahsur kalan yurttaşlardan biri ile Sarıyıldız görüşmüş, her görüşmesinde de defalarca hastaneye nakledilmek istediklerini ancak, evi kuşatan zırhlı araçlar tarafından kendilerine doğru ateş açıldığını belirtmişlerdir.

HDP Raporlama Heyeti'ne konuşan ve güvenlik gerekçesiyle ismini vermek istemeyen bir sağlık görevlisi sokağa çıkma yasağı boyunca hastanenin karargah olarak kullanıldığını ifade etmiştir:

“En üst kat tamamen asker ve özel hareket polislerine ayrılmıştı. Çocuk servisinde 1 kişilik yer var dediğimizde gelip yanımızda yatabiliyorlardı. Personel 100-120 civarında olmasına rağmen yemekhanede 800 kişilik yemek çıkıyordu. Çalışırken sürekli, asker ve özel hareketle birlikteydik. Kantine giderken onları yarıp gidiyorduk. Tank taburunda hasta bakım alanı vardı, ölenler gelmiyordu. Hafif yaralıları tabura götürüyorlardı, çok acil müdahale edilmesi gerekenleri hastaneye getiriyorlardı. Bu süreçte hasta girişi yapılıyordu saçma nedenlerle, muhtemelen hizmeti aksatıyormuş gibi göstermek ve bakılan hasta sayısını arttırmak için. Hala hasta yatıramıyoruz. Personel 3. katı hala kullanamıyor. Hastanede ağır silah kullanılmıyordu, sadece kanas ve keskin nişancılar vardı. Bir iki defa roket geldi hastaneye, sekerek orada bulunanlara değebiliyordu. İlk iki hafta çok fazla roket atışı oldu. Servis, dış cepheye bakıyordu. Tüm hastalar dinlenme alanındaydı, mahremiyet sıfır. Hastalar orta koridorda yatarken, asker ve polisler yatakhane yatıyorlardı”

Nitekim üçüncü bodrumdaki yaralılarından Derya Koç ve arkadaşları 10 Şubat 2016 günü basın aracılığı ile ve bizzat bazı televizyon kanallarına telefonla konuşarak yardım istemelerine rağmen kendilerine bu yardım gitmemiş ve hepsinin ölü olarak ele geçtiği belirtilmiştir. (EK-7-Derya Koc IMCTV telefon bağlantısı)

Birinci bodrumdaki yaralılar ile HDP milletvekillerinin yaptığı telefon görüşmelerine ve yardım taleplerine ilişkin ses kayıtları basına da yansımıştır³⁸. Kayıtlarda başvuruçuların yardım çağlıkları duyulmaktadır. Etraflarının çevrildiğini kendilerinin ateş açmadığını binaya ateş edildiğini, yaralıların olduğunu, kendilerinin de öldürölmek istendiğini açıkça ifade etmiş ve yardım istemiştir. Çatışma olmadığı halde çatışma varmış gibi gösterilmesi Yavuzel'in ses kaydından anlaşıldığı kadarı ile gerçek dışıdır. Operasyonu yürüten birimler istese idi operasyon durdurulup bodrumlardaki insanlar kurtarılabilirdi.

Her üç bodrumda da yakılarak öldürölen yaralılar ve diğör insanlar daha sonra buralardan alınarak şehrin farklı sokaklarına dağıtılıp, yanlarına silah ve mühimmat bırakılmak sureti ile çatışma süsü verilerek bulunmuş şekilde gösterilmiştir. Yaralıların yer değiştirdiğine ilişkin herhangi bir veri bulunmamaktadır. Hepsi oldukları belirtilen yerde güvenlik güçlerinin hedefi

³⁸ <http://www.imctv.com.tr/hdp-cizredeki-yaralilarin-son-ses-kaydini-yayinladi/>

olmuşlardır. Bu konuda HDP Eş Genel Başkanı Selahattin Demirtaş'ın da açıklamaları olmuştur³⁹.

Türkiye Hükümeti AİHM'e gönderdiği savunmasında yaralılara neden ambulans göndermediğini onların sabıka kayıtları ile açıklamaya çalışmıştır. Yaralı olan ya da öldürülen herkesi istisnasız örgüt üyesi ve güvenlik güçleri ile çatışır kişiler olarak göstermeye çalışmıştır. Yaralılar etrafları kuşatılmış olan binadan kesinlikle çıkamamışlardır. Olay yerlerinde devlet görevlileri dışında bağımsız, tarafsız hiçbir durum kuruluş, basın yayın organ ya da kişisi bulunmamıştır. Devlet yetkilileri istedikleri delilleri yaratmakta ve olayı istedikleri şekilde olmuş göstermekte her türlü imkana sahip olmuşlardır.

³⁹ <http://www.imctv.com.tr/demirtas-cizrede-toplu-katliam-yapildi-aciklanmiyor/>

3. CİZRE GÜNCEŚİ VE DAVA SÜREÇLERİ

3.1. Yasak başlamadan:

Cizre'de 79 gün süren ve şimdiye dek ilan edilen 5. yasak olan sokağa çıkma yasağı, 14 Aralık 2015 günü başlamıştır. Yasak başlamadan bir gün önce, Cizre'de görevli olan öğretmenlere hizmet içi eğitime alındıklarına dair bir SMS gitmiş ve böylece tüm öğretmen ve yöneticiler şehri terk etmiştir⁴⁰. Cizre'deki 104 okulda, köyler dahil 43 bin 127 öğrenciye eğitim veren 1298 öğretmenin büyük çoğunluğu ilçeyi terk etmiştir. (EK-8 Öğretmenlere İlçeyi Bosaltın Mesajı)

Öğretmenler Cizre'yi terk ederken

Otogarda öğretmenler uzun sıralar oluşturmuş, bazıları otostopla ilçeyi terk etmişlerdir. Öğretmenlerin ilçeyi bir anda, kitlesel olarak terk etmesi, başta öğrenciler olmak üzere tüm ilçe sakinlerinde tedirginlik yaratmıştır. İlçeyi öğrencilerini yalnız bırakmamak için terk etmediğini ifade eden bir öğretmen, kendisine mesaj gelmediğini, hükümete yakın bir sendikaya üye olan öğretmenlere gittiğini aktarmıştır. Bu SMS'te büyük harflerle şunlar yazmaktadır: "TÜM ÖĞRETMEN VE İDARECİLERİMİZ BAKANLIĞIMIZ TARAFINDAN 14/12/2015 TARİHİNDEN İTİBAREN HİZMETİÇİ EĞİTİM SEMİNERİNE ALINMIŞTIR. ÖĞRETMENLERİMİZ SEMİNERLERİNİ MEMLEKETLERİNDE ALABİLİRLER."

⁴⁰ http://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/12/151214_cizre_silopi

Ancak SMS gitsin gitmesin, okul idarecileri tüm öğretmenlere bilgi vermiş ve öğretmenlerin çoğu Cizre'den çıkmışlardır. Eğitim-Sen Cizre temsilcisi Osman Tetik, yapılan bir görüşmede, memurların ezici çoğunluğunu öğretmenlerin oluşturduğunu, halkla en yakın temasta bulunan kesimin de öğretmenler olduğunu, bu nedenle öğretmenlerin böyle bir sürece tanıklık etmelerinin onların bakış açılarını değiştireceği endişesi taşıdıklarını ifade etmiştir⁴¹. Öğretmenlerin şehri terk etmeleriyle, eğitim de tamamen askıya alınmıştır. Bu mesele dönemin başbakanı Davutoğlu'na sorulduğunda şu açıklamayı yapmıştır: "*O okullar çocukların genç yaşta dağa çıkıp genç yaşta heba olmaları için değil. TBMM'ye sizler gibi gelip siyaset yapabilmeleri için. Ümit ederim o okullardan yetişen çocuklar hiçbir zaman böyle terör siyaseti yapmayacaklar. Bu çocukların her birinin en iyi şekilde eğitimine devam etmesi için her türlü tedbir alınacak. Sokağa çıkma yasağının ardından ilçelerimizde sükunet sağlanınca daha yoğunlaştırılmış bir eğitimle o çocukların her birinin geleceğine sahip çıkacağız.*"⁴²

Yasak boyunca çok sayıda okulun asker ve polisler tarafından karargaha dönüştürüldüğünü gösteren görüntüler basında sıkça yer almıştır.

⁴¹ HDP Cizre Raporu

⁴² <http://www.haberler.com/basbakan-davutoglu-ndan-cizre-ve-silopi-aciklamasi-7970031-haberi/>

Dahası yasak süresince okullar, kolluk kuvvetleri tarafından karargâh olarak kullanılmıştır. Bu durum eğitimin kaldığı yerden nasıl devam edeceğini sorgulatmaktadır.

Yasak kalktıktan aylar sonra bile Atatürk Lisesi, Sait Atak, Fatih İlköğretim Okulu gibi bazı okullar karargah olarak kullanılmaya devam etmiştir. Bu süre zarfında bu okullarda eğitim verilememiştir.

3.2. Yasağın Başlangıcı:

İlçe merkezindeki bina, sokak ve caddeler sokağa çıkma yasağının uygulandığı ilk günden itibaren devlet güçleri tarafından tank atışları, havan topu mermileri ve diğer ağır silahlar ile vurulmuştur. Fiziki olarak çanak yapısına sahip olan, etrafı kent merkezine göre daha yüksek tepelerle çevrili olan Cizre’de, tepelere konuşlanan tank ve zırhlı araçlar ile keskin nişancılar sokak ve caddelere ateş etmiştir. Saldırıları neticesinde binlerce ev ve işyeri yıkılmış, yakılmış ve kullanılamaz hale gelmiştir. Cizre’de şu an çoğu tamamen yıkılmış olan Cudi, Nur, Sur ve Yafes mahalleleri, sokağa çıkma yasaklarından en çok etkilenen yerler olmuştur. Cizre’de, Nur Mahallesi Aşk Tepesi, Sur Mahallesi Şahin Tepesi, Cudi Mahallesi Caferi Sadık Tepesi, Yafes Mahallesi de hastanenin yerleşik olduğu Hastane tepesi ile sarılmıştır. Yasak süresince ilçenin bu mahalleleri, adı geçen tepelere yerleştirilmiş ağır zırhlı araçlarla ateş altına alınmıştır. (EK-9 Nur Mahallesi Top Atışı) Bu durum Cizre’deki yasağı diğerlerinden ayırmış ve sonraki yasaklar için örnek haline getirmiştir. Tank ve ağır zırhlı araçlardan açılan rastgele atışlar ve yüksek binalara konuşlanan keskin nişancılar yasak boyunca yaşanan sivil ölümlerin temel nedenleri arasındadır.

Cizre Kurdi-Der’de Kürtçe dersleri veren Bahaeddin Yağarcık bu süreci şu şekilde ifade etmiştir⁴³:

"Adeta iki devlet arasındaki savaş gibi tankların, topların ve daha tanımadığımız silahların kullanıldığı bir savaştı. Gece top mermileri evin içine düşüyordu; hatta kendi evimin içine düştüğünü gördüm bu top mermilerinin. Hiç kimse dışarı çıkamıyordu, herkes canlı hedefti. İnsanlar olduğu gibi binalar da hedefti."

⁴³ HDP Cizre Raporu, s. 19.

Evine düşen top mermileri yüzünden üç katlı evinin yandığını söyleyen Yağarcık, izin verilmediği için İtfaiyenin yardıma gelemediğini ifade etmiştir:

“Bizim bulunduğumuz yerde su akıyordu, buranın boruları patlamamıştı ama elektrik direklerini yaktılar, ilk yakılan ev bizimkiydi. Üç katlı. Emniyeti aradım evimiz yakılıyor itfaiye gelsin diye bizi ilgilendirmez. İtfaiyeyi ara dediler itfaiyeyi aradım tanıdıkları emniyet izin vermiyor gelemiyoruz dediler ve evim yandı.”

Yasak başladığında Cizre'de kalmaya devam eden Yağarcık, evinin tam cephesine bakan Mem û Zin Kültür Merkezi'nin olduğu Aşk tepesinden top atıldığını gözleriyle gördüğünü, amacın yıkım olduğunu ifade etmektedir. Yasağın 29. günü can güvenliğinin olmadığı, yiyecek içecek bir şeyinin kalmadığı gerekçesiyle evini terk etmek üzere Emniyet'i aramış, konuştuğu polis sadece Cizre dışına çıkacaklarsa yardımcı olacaklarını söylemiştir. Bir yandan ilçenin boşaltılmasını hedefleyen kolluk, güvenli bir şekilde ilçenin terk edilmesi için sivillere yönelik bir koridor kurmadığı gibi, beyaz bayraklarla, emniyete bilgi vererek ilçeden çıkmak isteyen kişilerin üzerine ateş açıldığı da olmuştur.

Mem u Zin Kültür Merkezi'ne konuşlandırılan tank ve toplar 17.12.2015

Cizre Devlet Hastanesi'nin tepesine konuşlanan tanklardan da şehre ateş açılmıştır.

Yasak ilan edildikten sonraki gün, dönemin başbakanı Ahmet Davutoğlu basına açıklamalarda bulunmuştur: "*Birçok ilçemiz başarılı operasyonlarla terör unsurlarından temizlendi. Cizre ve Silopi'de de güvenlik ortamı inşaallah tam anlamıyla tesis edilecek. Cizre ve Silopi'deki operasyonlar sadece ve sadece terör örgütüne yöneliktir*"⁴⁴.

Yasakta hayatını kaybeden ilk kişi **Hediye Şen** olmuştur. Yasağın ikinci günü, 16 Aralık 2015 tarihinde Cudi Mahallesinde bulunan evinden, hazırlamakta olduğu yemeği ocakta bırakarak evin avlusunda bulunan tuvalete gitmek için dışarı çıkan Şen, silahla taranarak hayatını kaybetmiştir. Vücudundan 8 kurşun çıkan Şen, Kuran eğitimi veren, 3 çocuk annesi 32 yaşında bir kadındı. Yasak kalktıktan sonra avukatlarla görüşen eşi Mahmut Şen, olayı şu şekilde aktarmıştır:

"14 Aralık 2016 günü sokağa çıkma yasağı ilan edildi. Yasak ilan edildiğinde hendek, barikat yoktu. Çatışma yaşanmadı. Eşim Hediye Şen'dir. 3 çocuğumuz var, evimiz bahçeliydi. Etrafında duvar yok, tel vardı. 16 Aralık 2015 günü, gün içinde bahçedeydik. Herhangi bir çatışma yoktu. (...) Yasak ilan edildiğinden beri Caferi Sadık Türbesi aşağısında zırhlı araçlar (kobra, kirpi) konumlanmıştı. Konumlanan araçları net görüyorduk. Onlar da bizi görüyordu.

⁴⁴ <http://www.imctv.com.tr/davutoglu-cizre-ve-silopiye-ozgurluk-alani-haline-getirecegiz/>

Aramızdaki mesafe 100-150 m. kadardı. Saat 18.30 sularında, ihtiyacını gidermek için bahçede bulunan lavaboya giderken bağırmasıyla dışarı çıktım. (tahminimce bu esnada elektrikler kesildi) Eşime sekiz kurşun değdi. Yüz ve boğaz kısmına 6 kurşun isabet etti. 1 tane

omzuna, bir tane de karın boşluğuna. Anında 155 ve 112'yi aradım. Yarım saat kadar yaşamaya devam etti. 112 bana 3 km uzakta olan bir yere getirmemi istedi. Dışarıya çıkamadım. 155'i arayarak bulunduğum bölgede çatışma olmadığını, hendek de olmadığını söyledim. 155'i 3 kere aradım. Gelen olmadı. Mahallenin cami imamı gelmeye çalıştı, ona da ateş ettiler. Komşumuz Abdurrahman gelebildi."

Mahmut Şen, HDP'nin raporlama ekibine de benzer şeyler anlatmıştır. Avukatların tuttuğu tutanakta yer almayan detaylar şu şekildedir:

"Cenaze yerde kalmıştı. Mele Mansur'la (imam) aramızda 2-3 ev var. O gelmeye çalışırken onu da taradılar, kurşun bacağını sıyırdı. Yan komşu pencereden geldi. İmam müftülüğü arayıp anlattı. Haberlerinin olmasını istedi. Battaniyeye sardık, cenaze sabaha kadar yerde kaldı. Sabah 7-8 gibi Mele Mansur aradı. Kaymakamlık 155'i tekrar arayın, cenazenizi götürün demiş. Her sokağın başında 155'i arayıp bilgi veriyorduk. Bu şekilde Nusaybin Caddesi'ne kadar getirdik. Orada ambulansa teslim ettik. Bize dediler ki Cizre

Hastanesi'nin morguna götüreceğiz. Sonradan öğrendik ki Şırnak Hastanesi'nin morguna götürmüşler. (...) Biz cenazemizden sonra dedemin köyüne gittik. (...) Eve döndüğümüzde kapılarımızı balyozla kırmışlardı, tüm camlar kırılmıştı."

17 Aralık günü, 1990 doğumlu **Abdülaziz Arslan** hayatını kaybetmiştir. Kimlikte yer alan ismi Abdülaziz olmasına rağmen ailesi Doğan diye hitap etmektedir, bu nedenle ailesinin verdiği kimliği görülene kadar raporlara Doğan Arslan olarak geçmiştir. Ailesinin anlatımlarına göre, yasak başladığında evde 13 kişi kalmaktaydılar. Yasağın başlamasıyla elektrik ve suları tamamen kesildiği için ısınma ve ardından gıda sorunu yaşamaya başladıklarını ifade etmişlerdir. Evli ve iki çocuğu olan Arslan, 16 Aralık günü gıda ve yakacak bulmak için dışarı çıkmış, kendisinden bir daha haber alınamamıştır. Ertesi gün Faysal Sarıyıldız aileyi arayarak oğullarının cenazesinin Cudi Mahallesi taziye evinde olduğunu söylemiştir. Ailenin anlatımlarına göre, cenazeyi teslim almalarına polisler müsaade etmemişlerdir. Cenazenin önce Cizre Devlet Hastanesi'ne, oradan Şırnak Devlet Hastanesi'ne gittiği söylenmişse de, aile Şırnak'ta cenazeyi bulamamıştır. Yeniden Cizre Devlet Hastanesi'ne döndüklerinde cenazenin orada olduğunu öğrendiklerini, teşhis için morga girdiklerini ancak ne kendilerinin, ne de avukatlarının otopsi esnasında orada bulunmasına izin verildiğini ifade etmişlerdir. Babası

Deham Arslan, kendilerine otopsi raporunun da verilmediğini söylemiştir. Abdülaziz'in cenazesi ailesinin istediği yere değil, Yafes Mahallesi'nde defnedilmiş, cenaze törenine aileden yalnızca 5 kişinin katılmasına izin verilmiştir.

7 Ocak 2016'da Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren Adli Tıp Kurumu Kanunu Yönetmeliği'nde yapılan değişiklik ile 3 gün içinde alınmayan cenazelerin belediyeleri ve aileleri devre dışı bırakarak, valilikler aracılığıyla defnedilmesine izin verilmiş oldu.⁴⁵ 16 Ocak 2017'de yönetmelikte yapılan ikinci bir değişiklik ile de⁴⁶ “kamu düzenin bozulabileceği veya toplumsal olayların meydana gelebileceği durumlarda” ifadesi eklenerek cenazelerin doğrudan mülki amirliğe de teslim edilebileceği ifade edilmiştir. Yetkililer cenaze defni sırasında aileden cenaze törenine katılacak kişi sayısında keyfi olarak sınırlamaya gitmiş, gömülme hakkına dair tüm kurallar ihlal edilerek cenazeler güvenlik güçlerinin izin verdiği yer ve zamanda, defni yapabilecek sayıda sınırlı katılım ile çoğu zaman gece araç ışıkları altında gömülebilmektedir. Aileler korku ve tehdit altında, cenaze töreni yapamadan yakınlarını gömmek zorunda bırakılmıştır.

17 Aralık günü, Nur Mahallesi'nde bulunan Varol Caddesi'ne (**EK-10- Varol Caddesi**) 15 top atışı yapıldığı rapor edilmiş, bazı evlerde yangın çıkmıştır. Yangın çıkan evlerden biri yukarıda anlatılanına başvurulmuş Kurdi-Der'de öğretmenlik yapan **Bahattin Yağarcık**'ın evidir. Aynı gün, Cudi Mahallesinde yaşayan 75 yaşındaki **Osman Emcür**, Özel Harekat Timlerinin açtığı ateş sonucu ağır yaralanmıştır. Oğlunun açıklamalarına göre, buldukları sokak bir önceki akşamdan beri ağır ateş altında idi ve babasının vurulduğu kapıya en az 50 kurşun isabet etmiştir. Yasak nedeniyle ambulans giremediği için Emcür vatandaşlar tarafından Cudi Mahallesi Halk Evi'ne taşınmış ve orada tedavi altına alınmıştır⁴⁷. Ambulansların engellenmesi, sağlık çalışanlarının hedef alınması, hastanelerin ablukaya alınması ve sokağa çıkma yasağı nedeniyle yurttaşların sağlığa erişim hakkı engellenmiştir. Bu nedenle daha önce Belediye tarafından mahallelerde inşa edilen taziye evi, halk evi gibi mekanlar, yurttaşların kendi imkanları dahilinde acil tıbbi müdahale amaçlı olarak kullanılan yerlere dönüştürülmüştür. Bu mekanlardan biri olan Cudi Halk Evi daha sonra, “teröristlere” destek verildiği gerekçesiyle kolluk güçleri tarafından yakılmıştır. (**EK-11- Cudi Halk Evi**)

⁴⁵ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/01/20160107-9.htm>

⁴⁶ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/01/20160116-4.htm>

⁴⁷ <https://www.evrensel.net/haber/267855/cizrede-oldurulen-dogan-ve-agir-yarali-emcur-hastaneye-kaldirildi>

Hastaneye erişemeyenlere sağlık hizmeti vermek için kullanılan malzemeler

Yasal yollardan Irak'a gidip gelen araçlarda muavin olarak çalışan 16 yaşındaki **İbrahim Akhan** da yaşamını 18 Aralık günü yitirmiştir. Ailenin bir kısmını köye gönderen Abdullah Akhan, oğlu İbrahim'in de aralarında olduğu 4 kişiyle evde kalmıştır. Elektrik ve suyun olmadığı süreçte İbrahim Akhan ve Abdullah Akhan'ın damadı Kadir Çömlek dini vecibelerini yerine getirmek amacıyla abdest almak için evin dışında bulunan tuvalete çıktıklarında, Abdullah Akhan dört veya beş el silah sesi duyduğunu ifade etmiştir. Damadı Kadir Çömlek'in sol kolundan, oğlu İbrahim Akhan'ın da karnından vurulduğunu söyleyen Abdullah Akhan, derhal 112, 155 ve 156'yı aradıklarını, ancak hiçbir olumlu cevap alamadıklarını anlatmıştır. Cevap alamayınca ambulans şoförü olan dayısına ulaşmışsa da, ambulansın eve ulaşması iki saati bulmuştur. Ambulans ulaşmak üzereyken de keskin nişancıların hedefi olmuş, ulaştığında ise oğlunun hayatını kaybettiğini düşündükleri için önce Kadir Çömlek hastaneye sevk edilmiştir. Annesinin savcılığa verdiği ifade de aynı şekildedir.

İbrahim Akhan'ın amcası Ali Akhan cenaze ile beraber hastaneye gitmiştir. Cenaze otopsi için Cizre'den Şırnak'a gönderilmiş, ancak aileden herhangi birinin veya ailenin talep ettiği avukatın otopsiye girmesine izin verilmemiştir. Otopsi raporunda, savcı Yavuz Gökçen ile zabıt katibinin Cizre'den geldiği, Şırnak'tan ise adli tıp uzmanları katıldığı, ancak hiçbir kimlik tanığının bulunmadığı kayıt altına alınmıştır. Otopsi raporuna göre, babasının anlatımıyla da uyumlu olarak karın bölgesinde yırtık tespit edilmiş, bu yırtığın ateşli silah mermi çekirdeğinden kaynaklandığı kaydedilmiştir. Ölümün ateşli silah mermi çekirdeğine bağlı gerçekleştiği bu yolla kesinleşmiştir. 18.12.2015 tarihli ölü muayene tutanağına göre ise İbrahim Akhan hastaneye getirildiğinde ağır yaralı haldedir. Ali Akhan'ın ölü muayene tutanağına geçen beyanları, maktulün babası Abdullah Akhan'ın anlatımlarıyla paraleldir. Kriminal polis laboratuvarında merminin incelemesi tarihi olaydan 5 ay sonra, 19 Nisan 2016'da yapılmıştır. Ateşli silahlar kanununa göre yasak kabul edilen "nüve" olarak adlandırılan fişek olduğunu tespit eden görevliler, nüvenin mermi çekirdeği altında kalan ve delici gücünü arttıran bir unsur olduğunu ve hangi silaha ait olduğuna dair tespitte elverişli olmadıklarını tespit etmiştir. İbrahim Akhan'ın ellerinde herhangi bir atış izine rastlanmadığı da soruşturma dosyasında yer almaktadır. Cenazenin, otopsinin yapıldığı Şırnak Devlet Hastanesi morgundan ailesine teslim edilmek üzere Cizre'ye gönderilmesi için yazılan yazı 29.12.2015 tarihliken, defin ancak 11.01.2016 günü gerçekleşebilmiştir. Bu gecikmeyi babası, avukatlara şu şekilde aktarmaktadır:

"Herhangi birimizin otopsiye gitmesine izin verilmedi. Sonra oğlumun cenazesinin akıbeti hakkında hiçbir bilgi alamadık. Cenazemizi bize vermediler. Oğlumun cenazesi 26 gün boyunca morgda kaldı. Yasağın 24. günü polis ve asker yüksek tepelere konuşlanarak top atışı yaptığından, artık evde yaşama imkanımız kalmamıştı. Çünkü mahallemize ve evimize tank ve top mermileri isabet ediyordu. Biz de sivil olduğumuzu belirtmek için beyaz bayrakla çıkmamıza rağmen keskin nişancılar tarafından hedef alınıyorduk. Beyaz bayrakla evden çıkıp, oğlumuzun arabasıyla Ulaş köyüne gittik, çünkü artık can güvenliğimiz hiç kalmamıştı. Oğlumun katledilmesinden 26 gün sonra polis arayarak, oğlumun cenazesini almak için gelmemi söyledi. Ancak Cizre'ye giriş çıkışlar yasak olduğundan ve sürekli top ve tank atışı olduğundan can güvenliğimizin olmadığını ve gelemeyeceğimizi söyledik. Yasak kaldırıldığında, Yafes Mahallesi'nde oğlumuzun adı ve soyadının yazılı olduğu bir mezar tespit ettik. Cenazemiz bizden kaçırılmıştır, hiçbirimiz defin merasimine katılamadık, kendi geleneklerimize göre defnedemedik. Gömülü kişinin o olup olmadığını bile bilmiyoruz."

Defin işlemlerinin nasıl yapıldığı soruşturma dosyasına kayıtlı bir evrakta anlatılmıştır. Avukatlara yaptıkları açıklamalarda, çatışmaların devam ettiği günlerde ilçeye giriş çıkışlar bulunmadığı ve çatışmalarda can güvenliklerinin olmadığı için cenazeyi teslim alamayacaklarını söylemiş olmalarına rağmen, bu durum soruşturma dosyasındaki TEM polisleri tarafından tanzim edilen evrakta bir yerde il dışında hastaları olduğu gerekçesiyle cenazeyi teslim alamama, bir yerde de 'bölücü terör örgütlerinin' cenazenin alınmasına izin vermediği şeklinde işlenmiştir.

18 Aralık günü, şehirde ciddi bir susuzluk sorununun baş göstermesi üzerine belediye işçisi **İrfan Uysal** su vanasını açmak üzere görevlendirilmiş, emniyetin bilgisi dahilinde vanaları açarken devlet güçlerinin taraması sonucu yaralanarak bir kolunu kaybetmiştir. İrfan Uysal olayı şu şekilde anlatmaktadır:

"Kadir Başkan [Belediye Eş Başkanı Kadir Kunur] beni aradı, 'gel, işin var' dedi. 'Benim eşim doğum yapacak, ben çıkamam, başka bir arkadaşım var onu arayın' dedim. Onu aradılar, o da şehir dışındaymış. Bir tek ben kalmıştım. Ben de belediyeye gittim. Kendi kendime düşündüm, eve gitsem herkes susuz kalacak, sonra vicdan azabı çekeceğim diye eve gitmedim. Eski TEDAŞ'ın arkası susuz kalmıştı. Beni aradılar, millet perişan haldeydi. Ben polis 155'i aradım, izin vermediler. Belediyeye geri geldik. 10 dakika sonra müdürümüz İzzet Gizeç polis 155'i tekrar aradı. Bu sefer izin verdiler. Tekrar geldik, çevre yolu üzerindeki noktaya geldik, arama noktasını geçince yeniden 155'i aradım, ateş açmasınlar diye, tekrar su vanasını açmaya

gideceğimizi söyledim. Eski TEDAŞ'ın arkasında birinci su vanasını açtıktan sonra tekrar 155'i aradım. Bizler ikinci su vanasını açmaya gidiyoruz. Gideceğimiz sokağa bir göz gezdirdik, güvenli mi diye. Sokağı tepeden gören zırhlı araç yavaş yavaş yönünü bize çevirdi. Su deposunun olduğu yöne doğru birkaç el ateş açtı. Ben ikinci vanayı açtım. Üçüncü vana açık mı kapalı mı diye bakıyordum ki, elim uyuşmaya başladı. Hissettim koluma bir cismin girip çıktığını. arkadaşım Suat'a söyledim. Yere eğildik. 112'yi aradık, cevap vermedi. Suat 155'i aradı, izin aldık, öyle çıktık. İdil Caddesi'ne geçtik. Polisler bekletti. Sonra hastaneye kaldırdılar." İrfan Uysal derhal hastaneye kaldırılmadığı için kolunu kaybetti.

Su vanasını açmaya çalışırken devlet güçleri tarafından vurulduğu için kolu kesilen belediye çalışanı İrfan Uysal.

Dönemin Sağlık Bakanı Mehmet Müezzinoğlu Hediye Şen'in vefatından dört, İbrahim Akhan'ın vefatından iki gün sonra Cizre, Silopi gibi çatışmaların yoğun olduğu bölgelerde sağlık hizmeti bakımından sıkıntılar olduğunu ancak "hizmet ulaşımı konusunda hayati sorun olmadığını" ifade etmiştir⁴⁸.

19 Aralık günü PTT şoförü 42 yaşındaki **Yılmaz Erz** vurularak hayatını kaybetmiş, Diyarbakır'da yaşayan ailesi tarafından defnedilmiştir⁴⁹. Olay, anaakım medyada Cizre'deki sokağa çıkma yasağıyla ilgili verilen ilk haberdır ve şoförün PKK tarafından öldürüldüğü iddia edilmiştir.

⁴⁸ <http://www.imctv.com.tr/saglik-bakani-cekilmek-vatana-ihanettir/>

⁴⁹ <http://www.hurriyet.com.tr/pkklilar-cizrede-kargo-aracinin-surucusunu-oldurdu-40029336>

Aynı gün, yine top ve tank atışlarından bazı binalarda yangın başlamış ve müdahale edilememiştir. Bu evlerden biri, Nur Mahallesi Özgür Sokak'ta yaşayan Selim Kaplan adlı yurttaşa ait, 5 katlı bir evdir. O esnada apartmanda kimse bulunmaması can kaybını engellemiştir.

Akşam saatlerinde 70 yaşındaki **Selahattin Bozkurt**'un evinde, kapısının önünde öldürüldüğüne dair bilgi, HDP Enformasyon Merkezi'nin notlarına işlenmiştir. Bozkurt'un cenazesi ancak ertesi sabah teslim alınabilmiştir. Oğlu Saruhan Bozkurt'un aktarımlarına göre:

"Amcamın evi babamın evinin tam karşısında idi. Babam evde yalnızken amcam yakından gelen silah sesleri duymuş ve babama seslenmiş. Karşı tepeden kolluk güçlerinin babamın evine ateş ettiğini görünce eve koşmuş. Babamın merdiven basamaklarında vurulduğunu görmüş. Tek başına çıkarmaya çalışıyor, bu esnada karşı tepeden ateş devam ediyor. Tek başına çıkaramayınca, komşulardan yardım istiyor. Ateş devam ettiği için önce komşular uzaklaşıyor, ancak amcam ve bir kişi kalınca onların da vurulabileceğini düşünerek geri dönüyorlar. Avludan babamı çıkarıp camiye götürüyorlar. Bu arada amcamın oğlu Mehmet Bozkurt 155'i aramış, onlar kendi imkanınızla Nusaybin Caddesi'ne getirin demiş. Çıkan herkese ateş edildiği için camiden çıkamamışlar. Su deposunu vurmışlar, ev delik deşik olmuş. İneğimizi de vurmışlar. Babamı kaybettiğim gün ancak beyaz bayraklarla kendi imkanlarıyla Nusaybin yoluna çıkarabilmişler. (...) Defin sonrasında eve girişimiz engellendiği için köyde kaldık. Eve vardığımızda babamın kanının ve mermilerin temizlendiğini gördük. 16 Mart günü birkaç polis keşif için geldiklerini söyleyerek çekim yapmışlar."

Selahattin Bozkurt'un cenazesini mahalleli çıkarıyor

Selahattin Bozkurt'un cenazesini çıkarmak için beyaz bayrakla yola çıkan mahalleliler

20 Aralık günü **Zeynep Yılmaz** adlı kadın başından vurularak ağır yaralanmış, uzun süre tıbbi müdahalede bulunulmadığından hayatını kaybetmiştir⁵⁰. İki yaşındaki **Yusuf Soslu** adlı

⁵⁰ <http://www.nerinaazad.net/news/kurdistan/bashur/cizrede-zeynep-yilmaz-adinda-bir-kadin-daha-olduruldu>
Zeynep Yılmaz, İbrahim Akhan'ın soruşturma dosyasında defin işlemleri bağlamında da yer almıştır. Buna göre ölüm günü 21 Aralık olarak görünmektedir.

bebek evin içine giren bir mermi nedeniyle yaralanmıştır, hayati tehlikesi bulunmamaktadır. 8 aylık hamile **Güler Yamalak** (32) da özel hareket polislerinin açtığı ateşle vurulmuştur. Bebeğini kaybeden Yamalak, hayati tehlikeyi atlatıp taburcu olmuştur. Yafes Mahallesi'nde **Kahraman Caba** (37) adlı yurttaş karnından isabet eden bombaatar şarapneli ile ağır yaralanarak hastaneye kaldırılmıştır.

Cudi Mahallesi'nde Hediye Çeter isimli kadın göğsüne isabet eden şarapnel parçası ile yaralanmıştır. **Çeter'nin** ilk müdahalesi komşuları tarafından yapılmıştır. Yine aynı mahallede Yakup Kural adlı genç de keskin nişancılar tarafında hedef alınarak vurulmuştur. Uzun süre hastaneye götürülmelerine izin verilmeyen Çete ve Kural, mahalledekilerin uzun uğraşları sonucu beyaz bayraklarla hastaneye taşınabilmiştir. 7. gününde olan yasak kapsamında en yoğun tank ve top atışları bugün rapor edilmiştir. Cudi, Yafes ve Sur mahallelerinde elektrik ve su tamamen kesilmiştir. Yafes mahallesinde neredeyse her evin üst katına bomba atar mermisi isabet ederken, hakim tepelerden Cudi mahallesinin ortasına obüs topları isabet etmiştir. Yine bugün, çok sayıda sinir krizi vakası da Faysal Sarıyıldız'a bildirilmiştir.

Tank ve top atışlarının devam ettiği 21 Aralık günü, Cudi Mahallesi'ne bağlı Nusaybin Caddesi'nde 12 yaşındaki **Ferhat Tanış** isimli çocuk sağ gözünden kafasına giren kurşunla ağır yaralanmış, Cizre'de asker ve polisin açtığı ateş sonucu yaralanan iki çocuk **Mevlit Şimşek** (11) ve **Yakup Yıldırım** (17) Şırnak Devlet Hastanesi'ne kaldırılmıştır.

Bugün aralarında HDP'li vekillerin de olduğu ve civar illerden gelerek sokağa çıkma yasağını protesto etmek isteyen gruplar Cizre'ye doğru hareket etmişlerdir. Buldukları bölgeye ve civarına da top atışları yapılmıştır. Ertesi gün bu atışlar nedeniyle Şırnak merkeze dönmeye çalışan kitlenin önü kesilmiş, 29 kişi gözaltına alınıp İkizce Jandarma Komutanlığı'na götürülmüş, haklarında, "Askeri yasak bölgeyi ihlal ettikleri" ve "2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na muhalefet ettikleri" gerekçesiyle işlem yapılmıştır.

21 Aralık Günü Cizre, etrafında konuşlanmış araçlardan vuruluyor

22 Aralık günü, sokağa çıkma yasağının 9. gününde 5 kişi daha hayatını kaybetmiştir: **Cahide Çıkal, Doğan İşi, Mehmet Tekin, Mehmet Saçan, Emine (Amine) Duman.** Cahide Çıkal Kale Mahallesi'nde evinin mutfağında yere yığılmıştır. Önce kalp krizinden hayatını kaybettiği zannedilse de, vücuduna şarapnel parçalarının isabet ettiği ve bu nedenle hayatını kaybettiği anlaşılmıştır. Cahide Çıkal'ın babası Abdullah Soysal'ın da 1994 yılında Cizre'de polis tarafından öldürüldüğü ortaya çıkmıştır. Nur Mahallesi'nde 18 yaşındaki Doğan İşi açılan ateş sonucu ağır yaralanmış, ancak ateşin devam etmesi üzerine ellerine beyaz bayrak olmasına rağmen vatandaşlar İşi'yi hastaneye kaldıramamışlardır. Doğan İşi'nin cenazesi de ailesi tarafından defnedilememiştir. Mehmet Saçan (38) isimli yurttaş evinin su hortumunu bağlamaya çalışırken ensesinden vurularak hayatını kaybetmiştir. Mehmet Tekin (35) adlı yurttaş açılan ateş sonucu yaşamını yitirmiştir. 77 yaşındaki Emine Duman ise, 19 Aralık akşamı yoğun top atışları nedeni ile korkudan kalp krizi geçirerek fenalaştığı öğrenilmiş, hastaneye kaldırılamadığı için hayatını kaybetmiştir. Aralık günü, Sur Mahallesi'nde gece saatlerinde özel harekât polislerinin açtığı ateş sonucu 5 çocuk babası **Dikran Sayaca** ile Nur Mahallesi'nde evli ve 7 çocuk annesi **Azime**

22 Aralık günü **Aşan** (50) evinin penceresinde kafasını çıkardığı esnada kafasından vurularak hayatını kaybetmiştir. 19 Aralık günü ağır yaralanan **Lütfü Aksoy** da bugün yaşamını yitirmiştir.

TİHV Cizre Referans Merkezindeki sağlık emekçileri 22 Aralık günü bir açıklama yayınlamıştır⁵¹. Özetle sokağa çıkma yasaklarının en yoğun can aldığı Cudi, Nur ve Yafes Mahallelerinde, 112 ambulanslarının hasta almaya gelmediği, çocuklarda yüksek ateş sorununun olduğu ama yasak öncesi stoklanan ateş düşürücü şurupların, tıpkı kronik hastaların ilaçları gibi bitmeye yüz tuttuğu, Cizre Devlet Hastanesinin Askeri Karargah olarak kullanıldığı ve yanındaki eczanenin kimi zaman günde birkaç saatliğine açıldığı öğrenildiğine, ancak halkın oraya erişmesinin imkansız olduğuna yer verilmiş, insanların çoğunun bu sağlık ve hava şartlarında, evlerinin bodrumlarında hayatta kalmaya çalıştığı ifade edilmiştir.

23 Aralık günü 3 kişi hayatını kaybetmiştir: **Ferdi Kalkan** (20), **Abdülmecit Yanık** (28), **Hacı Özdal** (27). **Abdülmecit Yanık**'ın soruşturma dosyasında yer alan otopsi raporunda "*Cesedin hastane morguna getirilmiş olduğu görüldü, cesedin kıyafetlerden arındırılmış bir bayan cesedi olduğu görüldü.*" ibaresi yer almaktadır, hemen altında, erkek cenazesine göre değerlendirmelere devam edilmiştir. 31.12.2015 günlü sarf kararı metninde ise, "*24/12/2015 günü Cizre ilçesinde vefat eden bebek cesedi Abdülmecit Yanık*" ibaresi vardır. Bu, soruşturma ve özellikle otopsi sürecinin matbu evrak üzerinden özensiz biçimde yürütüldüğünü göstermektedir.

Ferdi Kalkan'ın abisi İslam Kalkan yaşadıklarını, kendisiyle görüşmeye gelen avukatlara şu şekilde aktarmıştır: "*Yasak başladığında 10 kişi aynı evde kalıyorduk. Yasak ilan edildikten sonraki iki gün bidonlardaki suları kullandık, elektrik hiç yoktu. İlk on gün evdebarınabildik. Evimiz Caferi Sadık Türbesi, Ahmet El Ciziri İlköğretim Okulu'na yakın. Mahallelere zırlı araçlardan (tank ve obüs tankı) atış yapılıyordu. Bizler henüz evden çıkmadan yuvarlak şekilli, yere düşüp parçalanarak dağılan bir tür silah atılmıştı. Evimize yakın bulunan eşimin dayısının (Suat Geçit) evinde kalarak gündüz hedef haline gelmekten, keskin nişancılardan korunmaya çalışıyorduk. Gece ise komşumuzun bodrumuna sığınıyorduk 4-5 aile ile beraber.*"

24.12.2015 günü 4-5 bina ilerideki bakkala gitmek için evden çıktığında üç yerinden vurulmuş. Ertesi sabah cenazesini alıp Cizre Devlet Hastanesi'ne götürdük, teşhisten sonra Şırnak Devlet Hastanesi'ne gönderildi. Biz de gittik, saat 14.00 gibi vardık. Otopsi yapıldı. Cenazeyi alamadan köye gittik, Cizre'ye dönemiyorduk. Yaklaşık 20 gün sonra 0486 617 0476 numaralı telefondan arandım, bir erkek sesi cenazeyi almamızı, almazsa kendilerinin

⁵¹ <http://tihv.org.tr/aziz-yuralin-ardindan/>

gömeceğini söyledi. Cizre'ye giremediğimiz için alamadık. Bekletmelerini söyledik, ama beklemeden defnettiler."

Cizre'deki yasağın 12. gününde öldürülen **Hacı Özdal**'ın kardeşi Abdullah Özdal da Cizre'de 25 Temmuz 2015 günü, Suruç patlamasını protesto gösterileri esnasında⁵² özel hareketçilerin açtığı ateş sonucu hayatını kaybetmiştir. Hacı Özdal'ın annesi Gulê Özdal ve babasının anlatımına göre Hacı evin içindeyken, eve isabet eden top atışıyla vurulmuştur. Ambulans güvenlik gerekçesiyle mahalleye gelmemiş, ambulansın alabilmesi için Hacı Özdal'ı bir battaniyeyle evlerinin aşağısında olan parka taşımışlardır. Hacı Özdal'a hastaneye kadar kardeşi eşlik etmiştir. Hastaneye giderken ve hastanede kardeşine "Yaram ağır değil, beni hastaneye yetiştirin yeter, ben iyiyim" demiştir. Ancak sağ çıkamamıştır. Hacı Özdal, belediye görevlisi 3 kepeçciden başka kimse olmaksızın defnedilmiştir, ailesinin cenaze törenine gelmesine kamu düzeni bozulacağından bahisle müsaade edilmemiştir.

Yafes, Cudi ve Nur Mahallelerinde, havadan yapılan keşif ve uzun menzilli ağır silahlarla açılan ateş sonucu çok sayıda yangın ihbar edilmiş, hiçbirine müdahale edilememiştir. Yasak devam ederken çok sayıda kişi yaralanmakta, bazıları hastaneye kaldırılmakta, bazıları kaldırılamamaktadır. Örneğin Cudi Mahallesi'nde yaralanan Suat Afşin ve Cotkar Kavak, Cizre Devlet Hastanesi'ne kaldırılırken, Yafes Mahallesinde yaralanan 3 yurttaş ise saldırılardan dolayı uzun süre hastanelere kaldırılamamıştır. Nur Mahallesi'nde de evine havan topu isabet eden Feyruz Aşrak ve 3 çocuğu yaralanmışsa da hayati tehlike oluşmamıştır.

26 Aralık 2015 günü 3 aylık **Miray İnce** ve 80 yaşındaki dedesi **Ramazan İnce** hayatını kaybetmiştir⁵³. Ölüm haberinin yaygınlaşmasından sonra, çatışma ortasında kalarak⁵⁴ veya 'teröristlerin' kurşunlarına hedef olarak⁵⁵ hayatlarını kaybettikleri iktidara yakın basın organlarında yer bulmuş, ancak aileden yalanlama gecikmemiştir. Evrensel gazetesine konuşan Miray İnce'nin amcası Abdurrahman İnce iki gündür mahallerinde bir çatışma olmadığını söyleyerek, "Miray'ı keskin nişancılar vurdu" demiştir. Abdurrahman İnce'nin anlatımları şu şekildedir⁵⁶: "*Evimizin karşısında bulunan tepedeki dört katlı apartmanın üstünde keskin nişancılar vardı. Evimizin içine kırmızı ışıklar vurduğu için daha güvenli diye evin alt katına geçme kararı aldık. Miray halasının kucağında merdivenlerden inerken keskin nişancılar*

⁵² <http://www.haberturk.com/gundem/haber/1107563-cizrede-gosteride-ates-acildi-1-olu>

⁵³ http://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/12/151227_cizre_silopi

⁵⁴ <http://www.cnnturk.com/video/turkiye/cizrede-3-aylik-miray-ile-dedesini-hastane-yolunda-oldu>

⁵⁵ <http://aa.com.tr/tr/turkiye/teroristler-3-aylik-bebek-ile-dedesini-oldurdu/496848>

⁵⁶ <http://imc-tv.net/cizrede-oldurulen-miray-bebegin-ailesi-anlatt/>

<https://www.evrensel.net/haber/268496/miray-bebegin-ailesi-catisma-ortasinda-kalmadi-keskin-nisancilaroldurdu>

tarafından yüzünden vuruldu. Hemen içeri girdik, öldüğünü düşünerek bir odaya koyduk. 15 dakika sonra ağlayınca hastaneye götürmek istedik. İlk olarak 112 acil servisi aradık. Onlar bize 155'i aramamızı ve eğer güvenlikleri sağlanırsa geleceklerini söyledi.

Bunun üzerine polisi aradık. Onlar da bize iki erkek ve bir kadın beyaz bayrakla dışarı çıkıp ambulansa gidebilirler dedi."

Polisin izin vermesi üzerine dedesi Ramazan İnce, Rukiye İnce ve amcası Abdülkerim İnce'nin Miray İnce'yi alarak dışarı çıktığını söyleyerek eklemiştir: "Evden 200 metre uzaklaştıktan sonra bu kez aynı tepedeki akrepten ateş açtılar. Açılan ateşle Miray bebekle beraber, babam ve yengem de vuruldu."

Yaralılar Cizre'den 678 kilometre uzaktaki Adana Dr. Aşkım Tüfekçi Hastanesine sevk edilmiştir. Son iki günde tank ve top atışları yoğunlaşmış, bazı yerlerde evler karargaha çevrilmiştir. Yasağın ikinci haftası dolarken mahallelerin çoğundaki evlerin üst katları topların hedefi olmuştur.

26 Aralık günü **Ali Tetik** Cudi Mahallesi'nde kendi evinin içinde vurulmuştur. 35 yaşındaki **Ali Tetik** 5 Ocak günü hayatını kaybetmiştir.

27 Aralık günü 85 yaşındaki **Kumru Işık**, 17 yaşındaki **Hüseyin Ertene** ve 5 yaşındaki **Hüseyin Selçuk** hayatını kaybetmiştir⁵⁷.

28 Aralık günü, iki gün önce evinde kalp krizi geçiren **Zeynep Demir** ile **Besna Zırığ** hayatını kaybetmiştir. Aynı gün Nur Mahallesi'nde tank ve kobra tipi zırhlı araçların hareket ettiği sırada şiddetli bir patlama yaşanmıştır. Patlamada 3 uzman çavuşun yaşamını yitirmesi üzerine, devlet güçleri başta Nur Mahallesi olmak üzere Cizre'nin neredeyse tümüne yaygın ateş açılmıştır. Top atışları sonucu bazı evlerde yangın çıkarken, bazı evlerde de hasar meydana gelmiştir.

29 Aralık günü, Nur Mahallesi'nde yaşayan ve Cizre Devlet Hastanesi çalışanı, Sağlık Emekçileri Sendikası (SES) İlçe Yöneticisi ve Cizre Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu Sözcüsü sağlık memuru **Abdülaziz Yural**, özel harekât polisleri tarafından ayağından yaralanan bir kadını sokaktan almak istediği sırada özel harekât polislerinin hedefi olmuş ve yaşamını yitirmiştir. Olay, Aziz Yural'ın kendisi gibi hemşire olan eşi Gülşen Olgun

⁵⁷ <http://www.agos.com.tr/tr/yazi/13853/cizrede-iki-olum-iki-huseyin-ikisi-de-cocuk>

Yural hastanede nbetteyken gerekleŒmiŒtir. EŒinin anlatımlarına gre hastaneye geldiğinde sağ ancak nabız atıŒları zayıflamıŒ halde bulunan Aziz Yural alnından tek kurŒunla vurulduğu otopsi raporuyla sabittir. Bu nedenle keskin niŒancuların hedefi olduğu dŒnlmektedir.

Keskin nişancıların açtığı ateş sonucu yaşamını yitiren sağlık çalışanı Abdülaziz Yural

Sağlık memuru Abdülaziz Yural'ın öldürülmesinden sonra hiçbir gönüllü sağlıkçı sağlık hizmeti verebilmek için mahallelere girememiş ve sağlık çalışanları kendilerini öldürülme tehdidi altında hissetmişlerdir. Yaralı olanların kendi imkanlarıyla hastaneye gitmeleri mümkün değildi. Gitmeye çalışanlar yoğun ateş altında kalma riski ile karşı karşıya kalıyorlardı. Bu yüzden Yural'ın ölümünden sonra hiçbir gönüllü sağlık görevlisinin mahallelere girememesi yaralanmaların birçoğunun ölümle sonuçlanmasına yol açmıştır. Faysal Sarıyıldız, Yural'ın ölümüyle ilgili vermiş olduğu ve henüz yanıtlanmamış olan soru önergesinde haricen fikir talep ettikleri bir adli tıp uzmanının kendilerine Yural'ın hedef gözetilerek öldürüldüğünü söylediğini ifade etmektedir.⁵⁸

⁵⁸ <https://www.birgun.net/haber-detay/saglikcilerden-davutoglu-na-olum-listesi-var-mi-99729.html>

Aziz Yural'ın öldürülmesinin protesto etmek için yapılan çeşitli toplantı ve açıklamalar gözaltıyla sonuçlanmıştır⁵⁹. Özellikle SES'in çeşitli illerde yaptığı basın açıklamasında, Sağlık Bakanı'na yönelik de şu eleştiri getirilmiştir⁶⁰:

"Sağlık Bakanı ise sorumlu personelin çalışma koşullarını, can güvenliğini ve yaşam hakkı başta olmak üzere en temel insani haklarını güvence altına alma konusunda herhangi bir adım atmadığı gibi kin ve nefreti körükleyen açıklamalar yapmaktan geri durmuyor. Katledilmemize seyirci kalıyor."

Aynı gün, Yafes Mahallesi'ndeki Evin Sokak'taki akrabasının evinde 18 gündür mahsur kalan **Hediye Erden** (56), bulunduğu eve isabet eden toplardan saçılan şarapnel parçasının vücuduna isabet etmesi sonucu yaralanmış ve uzun süre evden çıkartılamadığı için kan kaybından yaşamını yitirmiştir. HDP Şırnak Milletvekili Faysal Sarıyıldız, Erden ve komşularının güvenli bir biçimde ilçe dışına çıkarılması yönünde talepleri olduğunu belirtmiş ve bu konuda yetkililerle olan temasını şu şekilde aktarmıştır⁶¹: *"Bu konuda kaymakamı 10 gündür arıyorum ama bana cevap vermiyorlar. En sonunda mesaj atarak kendilerine durumu bildirdim. Ama bana yine dönüş yapmadılar. Yine konuya ilişkin emniyetle de iletişime geçtik ve polislerin orada sivillerin olduğunu bildiklerini ve onlara zarar vermeyeceklerini söylediler. Ama dün sabah sivillerin olduklarını bildikleri yere top atışı yaptılar ve Hediye Erden isimli yaşlı bir kadın katledildi. (...) Başbakan çıkıp 'sivilleri öldürmedik' diyor. Madem bu sivilleri PKK öldürüyor o zaman polisler bıraksın halkımız gitsin cenazelerini alsın. Cenazeleri almaya gidenleri polis ve askerler tarıyor. Burada sivillerin kimin öldürdüğü çok açık bir şekilde ortadadır."* Aynı şekilde Faysal Sarıyıldız, İçişleri Bakanı Efkân Ala'nın cevaplama istemiyle bu konuda bir soru önergesi de vermiştir⁶².

Hediye Erden'in eşi Mehmet Erden avukatlara o günleri şu şekilde aktarmıştır: *"Yasak başladığında ben işitme engelli çocuğumu İdil'de hastaneye götürmüştüm (...) Hediye, Taybet, babam ve kızım evdeydi. Evimiz Cizre Devlet Hastanesi'ne yakındı ve 100 metre ötesinde polis noktası vardı. (...) Yasak başladıktan sonra eşim ve çocuklarım evde 16-17 gün kapalı kaldılar. Bu esnada sürekli 155'i, 112'yi, Emniyet Müdürlüğü'nü aradık ailemin evden çıkarılıp daha güvenli bir yere götürülmesi için. Bana haberimiz var dediler, çünkü mahalle sürekli*

⁵⁹ <https://www.evrensel.net/haber/268963/aziz-yuralin-defnedilmesine-izin-verilmiyor>

⁶⁰ <https://www.evrensel.net/haber/268830/ses-cizrede-oldurulen-saglikci-yural-icin-is-birakti-bakanlik-olumlereseyirci-kaliyor>

⁶¹ <https://www.evrensel.net/haber/268821/diha-cizrede-hediye-erden-adli-kadin-olduruldu>

⁶² <http://www2.tbmm.gov.tr/d26/7/7-2810s.pdf>

bombalanıyordu, elektrik kesilmişti, su depoları patlatılmıştı. Evdekilerin suyu yoktu, yiyecekler bitmişti. (...) En son büyük oğlum Abdülhalim, kiracımız olan Cizre Devlet Hastanesi'nde çocuk doktoru Enver Bey'i aradı. Ambulansla ailemin evden çıkarılmasını istedi. Doktor emniyeti arayarak bilgi verip, ailemin evden tahliyesi için muntıkada operasyon ve çatışma olmadığını öğreniyor. Ailemin tahliyesi için ambulans göndereceğini söylüyor. O sırada ambulans İdil'de görevde olduğundan, dönünce göndereceklerini söylüyorlar. Bütün bunlar emniyetin bilgisi dahilindedir.

Bu arada evin önüne bir tane paletli tank geliyor. Evin giriş kapısı ve giriş katındaki daireye 3 defa üst üste ateş ediliyor. Eşim Hediye tankın kapı önüne geldiğini görünce üst kata çıkmak için merdivenlere doğru hareket ediyor. Tam o sırada tanktan ateş açılınca dış apartman kapısı ateşle patlayıp dağılıyor ve eşime denk gelen şarapnel parçası ölümüne sebep oluyor. Eşimin bir ayağı kopuyor ve karın bölgesinden ağır yaralanıyor.

Aradan 15-20 dakika geçince tahliye için yola çıkan ambulans geliyor. Ölmesine rağmen eşimi almıyor. Sağ olan aile üyelerini alıp oradan çıkarıyor. Evdekileri alıp Cizre Devlet Hastanesi'ne götürüyorlar. Polis ifadelerini alıyor. Eşimin cenazesi bir buçuk gün vurulduğu yerde kaldı. Kiracı olan doktorun girişimleriyle cenaze alınıp Cizre Devlet Hastanesi'ne oradan da otopsi için Şırnak Devlet Hastanesi'ne gönderildi. Bana otopsi raporu verilmedi. (...) Cenazemizi buraya defnetmemize de izin vermediler, mecburen Güçlükönak'ın Boyuncuk köyüne götürdük.

(...)Cenazemiz evdeyken bile asker ve polisler evi karargah olarak kullanmaya başlamışlar. 2 ay boyunca evimiz karargah olarak kullanıldı. 6 katlı binanın tamamı polis ve askerler tarafından kullanıldı. Giderken binamızı yakıp yıktılar, tüm eşyalarımız tahrip edilmiş, buzdolapları bilinçli olarak kırılmış, evlere pislenmiş, özel eşyalarımız kullanılmış ve giderken yakılmış. Perdeler dahi kesilmiş."

Hediye Erden vurulduğunda yanında olan Taybet Erden (Mehmet Erden'in birinci eşi) de olayı HDP raporlama heyetine şu şekilde anlatmıştır: "Biz 15 gün evimizde kaldık 15 gün. Her gün bir yerleri kırıyorlardı buraya ateş ediyorlardı, üst kata ateş ediyorlardı oraya buraya ateş ediyorlardı, biz de alt kata indik. Biz alt kata sığındık vallahi 15. günde dedik ki kahvaltımızı yapacağız. Biz kahvatsızdık. Biz kahvaltımızı hazırladık dedik artık kahvaltımızı yapacağız, bir de baktık içeriye top attılar. (...) Tanktı. Mermisi salona değmişti vallahi Tank ateş etti kapı camdı, kapıyı parçaladı. Benle o daha sağdık yaşıyorduk birden bağırdı o. Bağırmamasını

söyledim. (...) Bir tane daha attılar 2 tane attılar biz daha şurada aşağıdayken saklanmışken. Biz de merdivenin altına saklanmıştık merdiven de betonu oraya da bir tane attılar onunla beraber 2 tane oldu işte 2-3 dakika kaldık ve sonra ben yukarı çıktım kaçtım ben merdivenden yukarı üst kata çıktım o aşağıda kaldı salonda bağırdı bahçeye bir baktı ve bağırdı. İmdat dedi İmdat siz bizi öldürdünüz dedi ben merdivenin üstündeydim dedim kayınpederimi çağıracağım diyeceğim ki odalara saklanın siz yaşlısınız kaçamazsınız ben merdivene yetişene kadar bir baktım içerden bir ses geldi ben gidip bakana kadar bir gördüm ki yerde yatıyor. (...) Evet düşmüş yerde yatıyordu ayakları gitmişti organlarına da değmişti."

2016'nın ilk günü Cizre'de saldırılar ağırlaşarak devam etmiştir. Top atışlarının devam ettiği ilçede, zırhlı araçlardan sürekli ateş de açılmıştır. Sokağa çıkma yasağının 19. günü olan 1 Ocak 2016'da, yasağın öncelikler gibi iki hafta civarı süreceğini düşünenler, mahalleden ayrılarak şehrin merkezine, belediye yakınlarına gelmişlerdir. Evlerini terk etmek zorunda kalan yurttaşların belediyeye ait eğitim destek evine yerleştirilmesi için emniyet ile görüşme yapılmışsa da emniyet yetkilileri, Cizre Belediye Eşbaşkanı Kadir Kunur'a yurttaşların Eğitim Destek Evine yerleştirilmeleri durumunda çok sert müdahale edeceklerini belirtmiştir. Mahalleden çıkanların çok az bir kısmı da Dicle Nehri'nin öbür tarafında olan Konak Mahallesi'ne ve Şırnak kent merkezine gitmiştir. Cudi Mahallesi'nden toplu olarak ayrılan insanların üzerine ateş açılması sonucu 3 kişi yaralanmıştır. Bunun dışında çeşitli şekillerde yaralanan 6 kişi rapor edilmiştir.

Nur Mahallesi'ne de saldırılar benzer şekilde devam etmiştir. Tank taburundan hareket eden tanklar mahalleye doğru ilerlemeye ve önüne genel yapıları tahrip ederek yoluna devam etmeye başlamıştır. Özellikle Kuştepe Sokak'taki yıkımlar **HDP** enformasyon merkezine bildirilmiştir. Ambulans ve sağlık hizmetine erişimin iyice imkansızlaşması üzerine, gidecek yeri olmayan, mahallelerini terk etmek istemeyen kişiler, mahallede sağlık bilgisi olan kişiler tarafından tedavi edilmeye başlanmıştır.

Cudi Mahallesi'nde **Abdülcabbar Taşkın** (40) isimli yurttaş evinin yakınlarında yaralanmış, ancak vurulduğu yer ateş altında olduğundan yerden alınamayarak hayatını kaybetmiştir. Soruşturma evrakında, hastaneye ölü olarak getirildiği yazılıdır. Yine Cudi Mahallesi'nde 5 çocuk babası **Şükrü Duymak** (45) adlı yurttaş, evinin avlusunda karnına isabet eden kurşun ile yaralanmış, ancak hastaneye kaldırılması için sabahı beklemesi gerekmiştir. Ertesi gün de halkın mahalleleri terk etmesi için tanklardan atışlar devam etmiştir.

3 Ocak 2016 günü, özellikle Yafes, Cudi, Sur ve Nur mahallelerine yönelik top atışları devam etmiştir. Yafes mahallesi Senefis Sokak'ta 20 kişinin bulunduğu bir ev uzun süre zırlı araçlar tarafından taranmış, içeridekiler Faysal Sarıyıldız'ın emniyet ile yaptığı uzun görüşmeler sonucu tahliye edilmiştir. Hendeklerin olmadığı Şah Mahallesi'de bulunan Yapışkan Sokak'ın girişinde olan bir eve isabet eden havan mermisi üst katı yıkmıştır. Halk mahallelerden beyaz bayraklarla çıkmaya çalışmaktadır.

Yafes mahallesinde, mahallesini terk etmeyen **Sezai Borçin** (43) adlı yurttaş özel hareket polislerinin açtığı ateşle hayatını kaybetmiştir. Borçin'in ölümü, haberlere devam eden çatışmalarda hayatını kaybeden sivil olarak yansımıştır⁶².

4 Ocak günü, kolluk güçleri vatandaşlara evlerinden çıkması için anonslar yapmış, Cudi Mahallesi'nin yamaç ve kenar kısımlarında kalan evlerde yaşayanlar kolluk güçleri tarafından silah zoruyla evlerinden çıkarılmışlardır. Bugün saldırılar Nur Mahallesi'ndeki un fabrikası ve Mem û Zin Oteli civarında yoğunlaşmıştır. Hendeklerin bulunmadığı, dolayısıyla çatışmaların da yaşanmadığı Şah Mahallesi'nde bir eve üç havan topu mermisi isabet etmiş, evde büyük hasar meydana gelmiştir. Ev halkı mutfakta olduğu için saldırıdan şans eseri kurtulmuştur.

30 Aralık günü Nur Mahallesi Özkan Caddesi'nde çocuklarını kaldıkları yerden alıp evine götürdüğü sırada özel hareketçilerin açtığı ateş sonucu kafasına isabet eden kurşunla ağır yaralanan **Kazım Tong**(51) Batman'da tedavi gördüğü hastanede yaşamını yitirmiştir. Tong, 8 yaşındaki oğlunun yanında vurulmuştur. Çocuğun olay anını anlatışı kameralara yansımıştır⁶³.

27 Aralık 2015 günü polisin açtığı ateş ile ağır yaralanan **Ali Tetik**, 5 Ocak günü hayatını kaybetmiştir. Ali Tetik'in eşi Fatma Tetik olayı avukatlara şu şekilde anlatmıştır: "27 Aralık pazar günü sabah saatlerinde evde hamur yaparken, eşim sokakta çatışma sesleri olduğunu ve cadde üzerinden uzak durmamı söyledi. Karşı taraftan evimize çok gürültülü bir biçimde bomba isabet etti. Eşim çikalım buradan, dedi. Biz o sırada 4. kattaki evimizdeydik. Kendisi tam ayakkabılarını giyerken kapının eşiğindeydi ve peş peşe silah sesleri geldi. Bir anda eşimin bağırdığını duydum. Ben de kapıya gitmek istedim, beni korumak için geri ittirdi. O an vurulduğunu anladım. Vurulduğu gibi, merdivenlerden aşağıya ailemin yanına gitti. Ben de peşinden 1. kata ailemin yanına indim. Yarasına tampon yaptım. Agit sağlıkçı olduğu için müdahale etti". Yengesi (eşiyle adaş) Fatma Tetik ise, apartmana isabet eden top ve

⁶² <http://www.haberler.com/cizre-de-basina-cisim-isabet-eden-adam-hayatini-8027351-haberi/>

⁶³ <http://imc-tv.net/kazim-tong-8-yasindaki-oglundu-gozu-onunde-vuruldu/>

kurşunlardan binanın sallandığını, vurulma sesini duyduktan sonra kimin vurulduğunu anlamak için yukarı çıkarken kayın biraderinin sol eliyle sol göğsünü tutarak aşağı indiğini gördüğünü ifade etmiştir. Elini çekince kan fışkırdığını söyleyen yenge Fatma Tetik, komşuların sesleri duyduğunu ve aradaki demir korkuluğu çıkararak yardıma geldiklerini, onların yardımıyla battaniyeye sarılıp evden çıkarıldığını ifade etmiştir. Ambulansa Ali Tetik ile binen yeğeni Agit Tetik, hastanede gözü altına alınmış, ardından tutuklanmıştır.

5 Ocak günü saldırıların yoğun olduğu mahallelerden çıkamayan insanlar, evlerin bodrumlarına sığınmaya başlamışlardır. Kaçabilenler, kent merkezinde yakınlarının veya başkalarının evlerinde veya camilerde kalmaya başladıklarından, bazı hanelerde 30-40 kişi beraber yaşamaya çalışmaktadır.

6 Ocak günü, polisin ihtarı üzerine evden ayrılmak için yola çıkan Garan ailesinin üzerine ateş açılmıştır. Elleri beyaz bayraklarla ve emniyetin bilgisi dahilinde sığındıkları bodrumdan çıkmaya çalışırken açılan ateş sonucu 12 yaşındaki **Bişeng Garan** vurularak hayatını kaybetmiştir. Babası (nüfus kayıtlarına göre amcası görünmekle beraber öz babası olan) Mustafa Garan olayı şu şekilde anlatmaktadır: "*Yasak başladığında evimizde kalmaya devam ettik. Yasağın sanırım 23. günüydü, yandaki binaya isabet eden topların parçaları bahçemize düşmeye başladı. Bazı parçalar hala bahçemizde duruyor. İkinci saatlerinde bu olay yaşandı, bunun üzerine biz evimizin bitişiğindeki evin bir yanındaki çok katlı binanın bodrum katına sığındık. Yaklaşık 50 kişi, bebeklerin ve ihtiyaçların da olduğu bir gruptuk. Orada bulunduğumuz sırada 155'i aradık. Biz bodruma sığınan sivil insanlarız, bize ateş etmeyin, bizi öldürmeyin dedik. Komşumuz Zikran Elçioğlu'nun telefonu ile aradık (5 Ocak günü) biz polislere durumu anlatmaya çalışırken sığındığımız binaya da top mermisi isabet etti. Bu telefonda sonra çok korktuğumuz için polise adres vermedik. Ertesi sabah saat 8'de yeniden polisi aradık, sürekli meşgul çalışıyordu. Bunun üzerine elimize beyaz bayraklar alıp 50 kişi bodrumdan çıktık. Güvenlikli bir yere gitmek istedik. Aşkın sokak yolunda devam ederken, yanımda bulunan kızım vuruldu. Yere düştü. Onu almaya çalışan Talia Garan'a (eşim) da kurşun sıkkıldı. Ayağına yakın geldiği için kaçmaya çalıştı. Sonra kafasının arka sol kısmından vurulduğunu ve kurşunun sağ yanağından çıktığını fark ettim. Hemen kucağıma alıp Nusaybin Caddesi'ne çıktık ve polisten izin alarak gelen araca bindirip Cizre Devlet*

Hastanesi'ne doğru yola çıktık. Kucağıma ilk aldığımda yaşıyordu.(...) Hastaneye giderken Cizre eski köprüsünde polis bizi durdurdu. Kontrol etmek istedi. Kontrolten sonra hastaneye gidebildik. Olaydan bir, bir buçuk saat sonra hastaneye vardık. İlk vurulduğunda 15 dakika

yerde kalmıştı ve almaya çalıştığımızda bize de müdahale ediyorlardı. Hastaneye vardığımızda Bişeng hala yaşıyordu. Erken gidebilseydik, kurtarılabilirdi. Hastaneye vardktan yaklaşık yarım saat sonra görevli doktor yanımıza gelip öldüğünü söyledi. Hastanede yalnızca bir acil doktoru gördük, onun dışında yüzlerce polis ve asker vardı. (...) Cenaze'yi Cizre'ye getirmeme izin vermediler. Kurtuluş köyüne defnettik. İfademiz hala alınmadı. 50 kişilik grubun tamamı olaya tanıktır."

7 Ocak günü, Dağkapı Mahallesi'nde Nidar Sümer (17) adlı çocuk zırhlı araç tarafından taranarak ağır yaralanmış, Nidar'ı yerden almaya çalışan ağabeyi Halis Sümer (45) de zırhlı aracın açtığı ateş sonucu vurulmuştur. Hastaneye kaldırılan Nidar ve Halis kardeşler hayatlarını kaybetmişlerdir. Nur Mahallesi'nde zırhlı araçlardan yapılan taramada zihinsel engelli Demhat Şerifoğlu isimli bir genç de yaralanmış, ancak hayatını kaybetmemiştir. Hastaneye kaldırılamadığı için tedavisi mahallede yapılmıştır. Nur Mahallesi'nde yaklaşık 30 kişinin sığındığı eve isabet eden top atışı sonucu Hüsniye Bağdur ve HezniDadak adlı kadınlar ağır yaralanmış, çok sayıda kişiye de şarapnel isabet etmiştir. Aynı gün, Cudi Mahallesi Yokuşlu Sokak'ta Osman Tekin (50) adlı engelli yurttaş evinin önünde polisin açtığı ateşle karnından vurularak ağır yaralanmış, müdahale edilemediğinden hayatını kaybetmiştir. Cudi Mahallesi'nde 24 Aralık'ta yüksek tansiyona bağlı beyin kanaması geçiren İbrahim Aras (55) adlı yurttaş Batman'da tedavi gördüğü hastanede yaşamını yitirmiştir.

8 Ocak günü Nur Mahallesi'nde Tayfur Yaşlı (19) ve iki çocuk babası Cebrail Mungan (24) isimli yurttaşlar hayatını kaybetmiştir. 9 Ocak günü, evinin bahçesinde bulunduğu sırada karın bölgesine şarapnel parçası isabet eden Rahime Göral (18) ağır yaralanmıştır. Bugünlerde gıda eksikliği iyiden iyiye kendini göstermeye başlamıştır. Bazı günler sınırlı olarak market açılıyorsa da, oraya güvenli erişim mümkün değildir. Nitekim bugün, Halil Özkül (21) adlı genç Dağkapı Mahallesi'ndeki evinden markete gitmek için dışarı çıktığı sırada mahalleye doğru polisler tarafından rastgele açılan ateş sonucu ayağından yaralanmıştır. Cudi Mahallesi'ne tanklardan yapılan top atışlarının bir eve isabet etmesi sonucu Murat Ekinci (22) ve Murat Egül (24) isimli gençler, vücutlarına isabet eden şarapnel parçalarıyla yaşamlarını yitirmiştir.

10 Ocak günü Mezbahane Sokak'ta askerlerin mahalleyi rastgele taraması üzerine Şükrü Coşkun (20) ve Nebi Katlav (16) adlı gençler yaşamını yitirmiştir. Aynı yerde, öğle saatlerinde Ahmet Zırığ (32) adlı yurttaş askerlerin mahalleye açtığı ateşle boynundan ağır yaralanmıştır. Uzun süre kan kaybeden Zırığ, saldırılardan dolayı hastaneye kaldırılamadığı için yaşamını yitirmiştir. Evli, 3 çocuk babası olan Zırığ MEYADER Cizre Şubesi yöneticisiydi.

Şükrü Coşkun, Nebi Katlav ve Ahmet Zırığ'ın sokakta bekletilen cenazeleri

Aynı gün Yafes Caddesi üzerine konuşlandırılan özel hareketçuların açtığı ateş sonucu, Nur Mahallesi Un Fabrikası civarında 25 yaşındaki **Ali Bağdur** isimli genç yaralanmış, sırtından taranarak hayatını kaybetmiştir⁶⁴. Yafes Mahallesi'nde 4 gündür kendisinden haber alınamayan 32 yaşındaki zihinsel engelli Mehmet Tongut'un da cenazesi bugün bulunmuştur. Cizre ve Silopi'de katledilen çoğu parçalanmış ve yanmış 150 kişinin cenaze yıkama işlemlerinde yer alan MEYADER Cizre Eş Başkanı Kasım Yiğit, HDP Raporlama Heyeti'ne Mehmet Tongut ile ilgili şu bilgiyi vermiştir:

“Sadece 150 cenazeyi teslim alıp kendi ellerimle ben yıkadım. Cenazeleri teslim aldık, yıkadık, kefenledik, uğurladık, yanan cenazelerden kafası köpekler tarafından parçalanan cenazeye kadar. Mehmet Tongut'un cenazesi günlerce sokakta kalmış, köpekler gidip cenazesini parçalamıştı.”

9 Ocak günü Nur Mahallesi'nde devlet güçlerinin açtığı ateş sonucu ağır yaralanan M.Şirin Elinç (18) bugün tedavi gördüğü hastanede yaşamını yitirmiştir.

Top atışları 11 Ocak günü de devam etmiş, 12 Ocak günü, Cudi Mahallesi'ne zırhlı araçlar tarafından yapılan saldırıda vücuduna birçok kurşun isabet eden Garip Mubariz isimli 18

⁶⁴ <https://www.evrensel.net/haber/269692/cizrede-ali-bagdur-isimli-bir-genc-daha-olduruldu>

yaşındaki genç yaşamını yitirmiştir. Avukatların ailesiyle yaptığı görüşmede, Garip Mubarız'ın babası yaşananları şu şekilde aktarmıştır:

"Oğlum belediyede işçi olarak çalışmaktaydı. Sokağa çıkma yasağının 30. gününe kadar bütün aile belirttiğim adreste kaldık. 30. güne yakın günlerde, polis ve askerler tank ve top atışları yoğunlaşmıştı. Evimizin arka tarafına da keskin nişancı atışları ve top atışları isabet etmeye başladı. Bizler evde duramaz hale geldik. Bu kaldığımız güne kadar evimizde elektrik yoktu, sular kesikti. Yeterince besin maddemiz de yoktu. Dışarıya çıkamadığımız için yiyecek alamıyorduk. Evden çıkmaya karar verdik. Çıktığımız zaman da polis ve askerlerce çok yoğun ateş altında kaldık. Bu yüzden ben de dahil tüm aile, güvenli gördüğümüz duvarlara sığınarak her birimiz bir yerlere kaçtık. Hepimizin elinde beyaz bayraklar vardı. Şehir merkezine doğru ilerlemeye başladık. Ayrı yollardan gidip aynı yerde buluşacaktık. Güvenli bir yere vardığımızda eşimi ve diğer 4 çocuğumu gördüm, ancak Garip'i göremedim. Telefonda ulaşamadım. Onu bulmak için geldiğim yolu geri yürüdüm. Evin aşağı tarafında, Taziye Evi'nin bulunduğu sokakta oğlumun cenazesini buldum."

Şah Mahallesi'nde bir eve zırlı araçtan açılan ateş sonucu yaralanan ağır yaralanan Veysi Elçi adlı yurttaş hastaneye kaldırılmış, ancak tüm müdahalelere rağmen kurtulamamıştır. Hendeklerin olmadığı Alibey Mahallesi'ne polis baskınları başlamış, kimlik sorma ve arama bahanesiyle halk evlerini terke zorlanmaya başlamıştır.

13 Ocak günü Nur Mahallesi'nde evinin içinde bulunan Abdulmenaf Yılmaz adlı yurttaş, evinin yakınlarına düşen bir top mermisinden saçılan şarapnel parçalarının vücuduna isabet etmesi sonucu yaşamını yitirmiştir. Kızı İkra Yılmaz olayları avukatlara şu şekilde aktarmıştır: *"Biz 11 kardeşiz. Yasak başlamadan annemi ve küçük kardeşlerimi köye göndermiştik, çünkü bir önceki sokağa çıkma yasağında evimize bombaatar isabet etmişti ve ölüm tehlikesi geçirmiştik. Cizre o zaman da havanlarla, bombalarla, keskin nişancılarla abluka altına alınmıştı ve 9 gün boyunca dışarı çıkamamıştık. Ben ve babam, yatalak ninem ve dedemin bakımı için Cizre'de kaldık. Ablukanın kısa süreceğini düşünmüştük. (...) 25. günde bitişimizdeki eve havan topu isabet etti. Birbiri ardına 3-4 havan topu isabet edince 4 katlı evin üst iki katı kullanılamaz hale geldi. Yandaki evin duvarları, yaşadığımız evin içine düştü. Dam çöktü, su deposu patladı. Evin içine su dolmaya başladı. Dedem de yatalak olduğu için ne yapacağımı şaşırtdım. (...) 155 ve 112'yi defalarca aramamıza rağmen dışarı çıkmamamızı söylediler. Bizim yaşadığımız yerde herhangi bir barikat, hendek olmamasına rağmen gelmediler. Ninem de ayağı*

kırık olduğu için yatalaktı. 3-4 kilometre ötedeki köprüye getirmemizi istediler. 13 Ocak günü 13-14 sularında, öğle yemeğinden sonra babam oturuyordu, ben de uzanmış uyukluyordum. Birden bir ses duyuldu ve evi toz bulutu kapladı. Babam hafif bir biçimde inliyordu. Babamın iyi olup olmadığına bakmak için gittiğimde sırtında büyük bir delik olduğunu gördük. Sokağa çıkıp bağırmaya başladım. Komşularımız gelip babamı aldı. Bayıldım. Ayıldığımda komşuların beni bodruma taşıdıklarını gördüm. Oradan çıkamadım, çünkü can güvenliğimiz yoktu. Amcamın eşi de o sırada yaralandı.

Ninemi de bodruma indirmişlerdi. Babamın cenazesini gördükten sonra bir daha konuşmadı. 4 gün sonra da hayata gözlerini yumdu."

14 Ocak günü, evlerini terk etmeyen 78 yaşındaki Emame Şahin ile eşi aynı yaştaki Mehmet Şahin'in cenazelerine ulaşılmıştır. 4 gün boyunca alınamayan çiftin evine kapıyı kırarak giren komşuları, Şahin çiftini infaz edilmiş halde bulmuşlardır⁶⁵.

Emame Şahin-78 yaşında

Aynı gün hendek ve barikatların olmadığı Dağkapı mahallesine yönelik öğle saatlerinde gerçekleştirilen saldırıda bir eve top mermisinin isabet etmesi sonucu **Dilan Akkalm (8)**, **Büşra Akkalm (10)** ve **Yusuf Akkalm (12)** adlı kardeşler ağır yaralanmıştır. Yusuf Akkalm adlı çocuk

⁶⁵ Cenaze töreni: <https://www.gazetesujin.com/tr/2017/01/evlatlarini-birakmayan/>

tedavi gördüğü hastanede yaşamını yitirmiştir. Ertesi gün Büşra Akkalmın da tedavi gördüğü Mardin Devlet Hastanesi'nde hayatını kaybetmiştir.

Büşra Akkalmın hastaneye kaldırılırken

Yafes Mahallesi'nde de evinden çıkan 12 yaşındaki Zilan Yiğit adlı kız çocuğu sırtına isabet eden kurşunla ağır yaralanmıştır. Cudi Mahallesi'nde yaralanan Yakup Isırgan adlı genç yurttaşlar tarafından hastaneye kaldırılmaya çalışılırken, ikinci kez saldırıya uğramış, vücuduna çok sayıda kurşun isabet eden Isırgan, yaşamını yitirmiştir.

15 Ocak günü devlet güçleri Nur Mahallesi'nde hendeklerin olduğu bazı sokaklara girmeye başlamıştır. Bu esnada Hüseyin Paksoy (16) adlı bir gencin ağır yaralandığı bilgisi iletilmiştir. Yaralı Hüseyin Paksoy'a tıbbi müdahale gönderilmesi için AİHM'e yapılan başvurudan sonuç alınamamış, Paksoy 3 gün sonra hayatını kaybetmiştir.

Ertesi gün Sur Mahallesi'nde 25 yaşındaki Abdullah İnedi hayatını kaybetmiştir. Abdullah İnedi'nin cenazesi klasik otopsinin yapılması için 17 Ocak tarihinde Şırnak Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmiştir. Cenazeyi Ravşan İnedi teşhis etmiş ve tutanağı "okudum anladım" yazarak imzalamıştır. İmzasının hemen altında, Abdullah İnedi erkek olmasına rağmen, "Cesedin kıyafetlerden arındırılmış bir bayan cesedi olduğu görüldü" yazmaktadır. Otopsi işleminin açıklandığı kısımda da Abdullah İnedi'nin fiziksel özelliklerine

uygun bilgiler verilmiştir. Bu tür hatalar, soruşturma ve otopsilerin ne denli özenli yürütüldüğüne dair soru işaretleri yaratmaktadır.

17 Ocak günü yine çocuk ölümü gerçekleşmiştir. Basına yansıyan haberlere göre, çatışmaların yaşandığı bölgeye yaklaşık 1.5 kilometre uzaklıkta olan ve hendeklerin bulunmadığı Kale mahallesindeki Şeyh Seyda Camisi bahçesine top isabet etmiştir. Bu esnada cami bahçesinde oynayan 3 çocuk şarapnel parçalarının isabet etmesiyle yaralanmıştır. Hastaneye kaldırılan yaralılardan durumu ağır olan 1 çocuk, 10 yaşındaki Hayrettin Şınık yaşamını yitirmiştir. Olayın yaşandığı yerde toplanarak saldırıya tepki gösteren halka zırhlı araçlarla müdahalede bulunulmuş, Emrullah Ertem, Veysi Basaran, Ziver Nayci ve Bedrettin Adıgüzel isimli vatandaşlar gözaltına alınmıştır⁶⁶.

18 Ocak günü, Cudi Mahallesi Ömer Hayyam Caddesi üzerinde Mehmet Kaplan (33) başından vurularak hayatını kaybetmiştir. Cenazesi bulunduğu yerden alınamamıştır. Aynı gün Sur Mahallesi'nde Mehmet Rıdvan Kaymaz (35) da başından vurularak hayatını kaybetmiştir. Yakınlarının aktarımına göre Kaymaz saldırıların ağırlaşmasıyla evini terk etmek zorunda kalmış, ancak keçileri evde kaldığı için onları beslemek amacıyla evine döndüğü esnada vurulmuştur. AİHM'in tedbir kararı verdiği Hüseyin Paksoy da bugün hayatını kaybetmiştir. İlçe merkezinde açık olan iki market ve bir fırın kolluk kuvvetlerince kapatılmış, ancak itirazlar üzerine sabah 8 ile 12 arasında hizmet vermesine izin verilmiştir.

20 Ocak yasağın seyri açısından kritik bir gündür. Bugün, Şırnak Milletvekili Faysal Sarıyıldız, Cizre Belediye Eş başkanı Kadir Kunur ve ailelerden oluşanyaklaşık 30 kişilik grup 3 cenaze⁶⁷ ve 4 yaralıyı almak için sabah saatlerinde Cudi Mahallesi'ne doğru hareket etmişlerdir. Sarıyıldız Kaymakam'a bilgilendirme mesajı atmıştır. Cenaze ve yaralıları aldıktan sonra Nusaybin Caddesi'nden karşıya geçerlerken üzerlerine zırhlı araçtan ateş edilmiştir. Açılan ateş sonucu iki kişi hayatını kaybetmiş, İMC TV muhabiri Refik Tekin yaralanmıştır. Refik Tekin'in kamerası kayıt almaya devam ettiği için tarama anının görüntüleri mevcuttur. Sarıyıldız'ın olay gününe ilişkin anlatımlarına yukarıda AİHM başlığı altında yer verilmiştir. Sarıyıldız ile birlikte olan Belediye Eş Başkanı Kadir Kunur da o günü HDP'nin heyetine anlatmıştır:

⁶⁶ <https://zete.com/cizrede-cocuk-olumleri-suruyor-10-yasindaki-hayrettin-sinik-hayatini-kaybetti/>

⁶⁷ AİHM'in vücut bütünlüğünün korunması yönünde hakkında tedbir kararı verdiği Serhat Altun, iki gündür kayıp olan ve kendisine ulaşılamayan Ahmet Tunç ile üç gün önce katledilen Mehmet Kaplan'a aittir.

"İçinde Belediye meclis üyelerimizin de olduğu, benim olduğum, vekilimizin olduğu, o insanların akrabaları olan ya da akrabası olmayan duyarlı 60-70 yaşında anne, baba biz 30'un üstünde bir grupla Cudi Mahallesi'ne geçtik. Cudi Mahallesi'nde o cenazeleri aldık. 3 cenaze vardı. Yaralıları da aldık. Gelirken, basında da çıktı, beyaz bayraklı, görülebilecek bir şekilde mesela biz gelirken 110'u aradım. Dedim ki bakınız, biz şimdi Cudi Mahallesi'nden gene şehir merkezine doğru gelmeye başladık. Yanımızda yaralı ve cenazeler var. Bu cenaze ve yaralıların hastaneye taşınması için hemen 155 arayın. Arkadaşlarımız buraya gitmişler, bu insanları alıp geliyorlar. Nusaybin yolunda biz cenaze araçlarımızı ve ambulanslarımızı gönderdik hem yaralıları hem cenazeleri hastaneye taşıyacağız. Yaralı insan getiriyorsun, cenaze getiriyorsunuz, sonuçta götüreceğin yer hastanedir. Hastanede zaten onların denetimindedir. Yani ben daha çıkarken aradım, söyledim. Bu araçlar gelsin ama izin alarak gelin. Tamam dediler. Sonra 10 dakika falan beni aradılar. Dediler düşmüyor, görüşemiyoruz. Tamam dedim, siz ulaşmaya çalışın biz geliyoruz. Gerekirse 112'yi de arayın. O zaman 112'nin araçları da gelsin. Çünkü bizim niyetimiz onları onlara teslim etmektir. Biz getirmişiz onlara teslim edeceğiz. Onların yapması gerekeni buraya kadar biz yapacağız. Ondan sonrasını kendileri yapacak. Bizim görevimiz buydu. Ama biz gelirken, malum görüntüler, izlemiştinizdir. Bizi taradılar. Tam Nusaybin Caddesinin üstünde bize doğru çok büyük bir yaylım ateşi başlatıldı. 30 kişi gittik, 15 kişi dönebildik ayakta ve iki arkadaşımız orada yaşamını yitirdi. Onlarca yaralı. Yaşamını yitirenlerden birisi de bizim Belediye meclis üyemiz. O da bizimle beraber buradan geldi ve bizimle beraber dönen, burnumuzun dibinde olan Hamit Poçal arkadaşımızdı. Onu orada maalesef kaybettik. Bir Belediye meclis üyemiz Selahattin Ecevit ayağından yaralandı. Onlarca vatandaş bu arada yaralanmıştı."

Cizre'de bunlar yaşanırken, Ankara'da da HDP'nin Grup Başkan Vekilleri, Bakanlık yetkilileri ile görüşme yapmışlardır, ancak bu görüşmeler saldırıları hafifletmemiştir.

21 Ocak günü, AİHM'in hakkında tedbir kararı vereceği Helin Öncü (20), Sur Mahallesi'nde yaralanmıştır. Tedbir kararının uygulandığı tek örnek olan Öncü, tedbir talep edilenlerden sağ kalan tek kişidir. Tutuklu olarak yargılaması devam etmektedir.

Cizre bir hafta önce bulunduğu eve top mermisinin isabet etmesi sonucu ağır yaralanan ve Batman'da tedavi altına alınan Veli Müjde (38) adlı yurttaş 22 Ocak günü yaşamını yitirmiştir. 22 Ocak günü, Ege Üniversitesi Coğrafya Bölümü öğrencisi Cihan Karaman'ın da Cudi Mahallesi'nde göğsüne isabet eden metal parçasıyla yaralandığı öğrenilmiştir. AİHM'in tedbir kararına rağmen kurtarılamayan Karaman, ambulansa ulaşmak için sürekli ateş altındaki

bölgeden Nusaybin Caddesi üzerinde bulunan Abdülcelil Petrol'e kadar gitmiş, 20 dakikaya yakın beklemesine rağmen ambulans gelmemiş, 155 polis hattından 112 ambulans hattına oranın güvenli olmadığı, 500 metre ilerdeki Cizre Asri Mezarlığı'ndan alınması gerektiği söylenmiş, oraya gidemeyen Karaman da birinci bodrum olarak bilinen Bostancı Sokak N. 23'e sığınmış ve 23 Ocak günü hayatını kaybetmiştir.

3.3. Bodrumlar

Yasağın ilk 41 günü, yukarıda açıklandığı şekilde, sürekli ağırlaşan bir bombardıman altında geçmiştir. Bu süre zarfında güvenlik güçleri şehri çevreleyen tepelerden ağır silahlarla saldırılar gerçekleştirmiş ve yavaş yavaş şehir merkezine inmişlerdir. Kolluk güçleri şehir merkezlerine inerken, stratejik gördükleri yerlerde bulunan evlerin içine girmiş, ev aramaları yaptıktan sonra bu evlerin özellikle çatı katlarına keskin nişancılar yerleştirmişlerdir. Bu esnada şehirde yaşayan halk, özellikle saldırıların ağırlaşmasıyla yer yer toplu olarak şehri terk etmeye çalışmıştır. Bazı aileler şehirden çıkabilmiş, bazılarının çıkışı esnasında açılan ateş neticesinde can kayıpları yaşanmış, bazıları da gerek korkudan, gerekse gidecek yerleri olmadığından şehirde kalmaya devam etmişlerdir.

Yasağın 41. gününe kadar, günde yaklaşık 2 kişi hayatını kaybetmekteyken, bodrumlardan ve civar evlerden en az 177 cenaze çıkarılmıştır. Yasağın kalkmasından bir yılı aşkın süre sonra

bile bodrumların bulunduğu yerden cenazeler çıkarılmaya devam edilmektedir⁶⁸. Bodrumlar ve civar evlerden çıkarılan cenazelerin en az 24'ü çocuklara aittir. Hala cenazelerini arayan ailelerin yanında, teşhis edilemeyerek kimsesizler mezarlığına defnedilmiş cenazeler de bulunmaktadır. Bodrumlardan çıkarılan cenazelerin çoğu tanınamayacak kadar tahrif olmuş haldedir. Özellikle yanık izleri ve cenazelerin parçalanmış olması, henüz ne olduğu belirlenemeyen yakıcı etkili, kuvvetli silahların kullanıldığına işaret etmektedir. Bugüne dek hala, ne tür silahların kullanıldığı belirlenememiştir.

Cenazeleri teşhis edilemeyen kişiler Yafes Mahallesi'ndeki mezarlığa defnedilmiştir. Mezar taşlarına savcılık dosyasının numaraları yazılmıştır.

Yasak devam ederken mahallelere dönük saldırıların yoğunlaşmasıyla insanlar, daha güvende olduklarını düşündükleri bodrumlara sığınmaya başlamışlardır. Başka mahallelerde aileleri ve komşularıyla beraber bodrumlara sığınan insanların varlığı, yukarıda örneklerine rastlanabileceği üzere bilinmekteydi. Bununla beraber, çatışmaların en yoğun yaşandığı bölgelerden olan Cudi Mahallesi'nde 23 Ocak 2016 günü bir bina devam eden top atışlarına hedef olmuş, iki kişi hayatını kaybetmiş, en az 11 kişi yaralanmış, üst katlarında bulunan ve sağ kalabilen 31 insan bodrumlara sığınmışlardır. 4 Şubat günü ikinci bir bodrumda yaralıların bulunduğu ve tıbbi desteğe ihtiyaçları olduğu öğrenilmiş, 10 Şubat günü de üçüncü bodrumun varlığı basına yansımıştır. Bodrumlarda bulunan insanların büyük çoğunluğu ilerleyen günlerde yakılarak öldürülmüştür. Binaların enkazları ve civar sokaklar dahil, bodrumlar ve çevresinden

⁶⁸ <http://t24.com.tr/haber/cizrede-bir-cenaze-bulundu,407886>

24'ü çocuk olmak üzere 177 cenaze çıkarılmıştır. Bunlardan 18 tanesi, aradan bir yılı aşkın zaman geçmesine rağmen teşhis edilmeyi beklemektedir. Bu süreçte, gerek Cizre'de bulunan Faysal Sarıyıldız devlet yetkilileriyle temas kurmaya çalışmış, gerekse diğer milletvekilleri İçişleri Bakanı'yla görüşerek kitlesel can kayıplarının önüne geçmeye çalışmışlardır. Aynı şekilde soru ve araştırma önergeleriyle bu durum gündemde tutulmaya çalışılmışsa da, bu çabalar bodrumlarda mahsur kalanların hayatlarını kurtarmaya yetmemiştir.

Bu bölümde kronolojik sırayla yaşananlara yer verilecek, yeri geldiğinde çeşitli kurumların raporlarına referanslar yapılacak, bodrumlarda hayatını kaybedenlerden soruşturma evrakına ulaşılabildiklerimizin soruşturma evrakındaki bazı detaylar açıklanarak, çelişkiler ve etkili soruşturma yürütülüp yürütülmediğine dair bir sonuca varılmaya çalışılacaktır. Sonunda da yasak boyunca ihlal edilen haklara ilişkin genel bir değerlendirme yapılacaktır.

3.3.1. Cudi Mahallesi Bostancı Sokak N. 23

Cudi Mahallesi Bostancı Sokak 23 numara, yasak kalktıktan hemen sonra

Cudi Mahallesi Bostancı Sokak 23 numarada, 5 katlı bir apartmanın havan mermisi isabet etmesi sonucu kısmen yıkıldığı, iki kişinin hayatını kaybettiği ve çok sayıda yaralının olduğu bilgisi

HDP Şırnak Milletvekili Faysal Sarıyıldız'a iletilmiştir. Sarıyıldız bu bilgiyi yetkililere iletmış ve twitter hesabından da kamuoyuna duyurmuştur. Gelen ilk bilgilere göre sonradan **BİRİNCİ BODRUM** olarak adlandırılacak adreste, aralarında daha önce hakkında AİHM'e tedbir talepli başvurunun yapıldığı Cihan Karaman'ın ve DBP PM üyesi Mehmet Yavuzel'in de olduğu 11'i yaralı 31 kişi bulunmaktaydı. (EK-12- Birinci Bodrum)

Yukarıda da açıklandığı üzere, 22 Ocak tarihinde yaralı bir halde sürekli ateş altında olan mahalleden hastaneye gitmek için çıkmaya çalışan Cihan Karaman, ambulansın beklediği söylenen yere ulaşmış, ancak ambulansı görememiştir. Bunun üzerine mahalleye geri dönmek zorunda kalan Cihan Karaman, artan top atışları altında arkadaşlarıyla beraber nispeten güvenli olduklarını düşündükleri bir bodruma sığınmıştır. 11 kişi olduklarını Faysal Sarıyıldız'a iletmışler, ancak bodrumun adresini doğru bir şekilde aktaramamışlardır. 25 Ocak'ta bodrumda bulunanlardan alınan detaylı bilgiler ışığında bodrumun doğru adresi başta Cizre kaymakamı olmak üzere ilgili tüm devlet yetkilileriyle paylaşılmıştır. O günün akşamına kadar bodruma sığınanların sayısı 20'nin üzerine çıkmıştır. Bugünden itibaren bodruma sığınanların sayısında artışlar olmuştur. 29 Ocak'ta Faysal Sarıyıldız'a gelen bilgi bodrumda 16 kişinin yaralı olduğu, 9 kişinin açlık ve susuzluktan bitkin olduğu, 6 da cenazenin olduğu yönündedir.

Faysal Sarıyıldız 25 Ocak tarihinde Cizre Kaymakamı Ahmet Adanur'a birinci bodrumun doğru adresini kısa mesaj yoluyla iletmıştır.

Bodrumun adresinin devlet yetkilileriyle paylaşıldığı tarihten itibaren, binaya saldırılar yoğunlaşmış, bina askeri bir ablukaya alınmıştır.

AİHM'in tedbir kararına rağmen ambulans gönderilmeyen Cihan Karaman 23 Ocak günü yaşamını yitirmiştir. İsmi öğrenilemeyen bir erkeğin de hayatını kaybettiği haberi ulaşmıştır. Ertesi gün, üniversite öğrencisi bir kadının da yaşamını yitirmesiyle birinci bodrumdaki ölü sayısı 3'e yükselmiştir. Ambulansın yaralılara ve ölülere ulaşabilmesi için evin adresinin yetkililere tam olarak bildirilmesinin ardından, binanın üst katları top atışlarına hedef olmuştur. 3. ve 2. katları da yıkılan binada, bodrumların ön tarafı molozlarla dolmuş, tavanın çökmek üzere olduğu söylenmiştir.

24 Ocak günü Dicle Mahallesi'nde bir, Dağkapı Mahallesi'nde ise iki cenazeye ulaşıldığı bilgisi aktarılmış, cenazeler hastaneye kaldırılmıştır. Bunlardan bir cenazenin 25 yaşındaki Rüzgar Yıldızgörer'e ait olduğu ertesi gün tespit edilmiş, cenaze Şırnak'ta defnedilmiştir.

25 Ocak günü birinci bodrumda yaralı halde bulunanlardan biri, Cizre'nin Hisar köyü nüfusuna kayıtlı Selami Yılmaz hayatını kaybetmiştir. Birinci bodrumdaki yaralılar için su götürülmesi yönündeki girişimler, dönemin Şırnak Valisi Ali İhsan Su tarafından engellenmiştir. Aynı şekilde, Ankara'da HDP'li milletvekilleriyle dönemin İçişleri Bakanı Efkan Ala ile bodrumlara ambulans gönderilmesi yönünde yapılan görüşmelerden de sonuç alınamamıştır. Faysal Sarıyıldız, DBP Meclis Üyesi ve bodrumda mahsur kalanlardan biri olan Mehmet Yavuzel ile o gün yaptığı kısa mesajlaşmada Ankara'daki görüşme trafiğini aktarmıştır: (Mesaj metinleri aynen korunmuştur)

Pazartesi, 25 Ocak 2016

Me (Faysal Sarıyıldız)

13:49:27

Heval heyet bırakmıyorlar. Arkadaşlarımız hala bakanın yanında. En azından hemen ateşi kesmelerini istedik

13:51:14

Evin sahibi olduğunu söyleyen biri arayarak adresin 'Bostancı sokak, no:23 " olduğunu ilettiler

13:51:32

Hemen bakanlıktaki arkadaşlara ilettiler

13:52:36

Mesajlarınızı anında gönderiyorum

13:52:46

Bunuda gönderiyorum

Mehmet Yavuzel

13:55:52

Siz kendiniz de bizi almaya gelmiyor musunuz o heyetin içinde..

13:56:02

Apartman üzerimize yıkılıyor.....

Aynı gün devam eden mesajlaşmada Mehmet Yavuzel, Faysal Sarıyıldız'a çok zor durumda kaldıklarını, bir an önce bir çözüm bulunmasını istediklerini aktarmıştır.

Mehmet Yavuzel

14:23:19

Şunu söyleyeyim iki gündür birşeyler söyleniyor bugün yine akşam oldu ve birşey anlamadık daha.... Bu gece de kalsa imha edebilirler en azından bulduğumuz binaya yaklaşım bunu net bir şekilde gösteriyor. bilginiz olsun bu durumla ilgili bize net birşey söylense bir an önce... En azından oleceğimizi veyahut yasayacağımızı bilelim.

Me (Faysal Sarıyıldız)

14:24:38

Heval mesajınızı olduğu gibi bakanlıktaki arkadaşlarımız ve eşbaşkanlarımıza gönderiyorum

Mehmet Yavuzel

14:29:24

Yok öyle birşey heval yok ... Gelsin kimi insanlar gelebilirsek niye dayatalım ?

Bizler ölümlerin olmasını çok mu istiyoruz? En azından sizin içinde bulunduğunuz bir kaç kişi gelse tek tek alıp götürür....

Not: bulunduğumuz yere atışlar yine başladı...

25 Ocak günü Cizre Halk Meclisi Eş Başkanı Mehmet Tunç ile de mesajlaşan ve dışarıdaki gelişmeler hakkında bilgi veren Faysal Sarıyıldız'a Mehmet Tunç'un yaptığı aktarımlar bodrumda yaşananların vehametini ortaya koymaktadır.

Me ((Faysal Sarıyıldız)

14:13:28

Bakan arkadaşların yanında valiyi arayarak, "o bina çökerse altında kalacağız.

Sakin bir şey olmasın" demiş. Henüz yöntem konusunda bir şey ortaya çıkmış değil. Ama böyle devam ederse ve bu akşam bir sonuç alamazsak yarın analarla yola çıkarım. Arkadaşlar, 'biz buradan sonuç alamazsak kesinlikle çıkmayın' diyorlar. Ama yarın saat 09:30'da kesinlikle çıkar gelirim.

14:14:10

Hala binaya Ateş açılıyormu

Mehmet Tunç Avea

14:19:51

Bir havanın bacaya deng gelmesi sonucu yüreğimizi ağızlarımıza getirdi neyseki

3.katta patladı bütûn sobaların tozu bodruma geldi evi vuruyorlar

14:20:56

Evet hemde çok kütü

16:51:51

çok kütü ve yaklaşıyorlar

16:52:27

Dünya cizrenin sesini duymus gibi güriünüyor olmasada artık ne yapalım yoldas üzümsem li me bibüre iyi degilim soltan adında agir yarali bir kız var bana sürekli baba beni bırakma diyor burda kahr oluyorum . Sürekli su isteyen onüc yasında bir çocuk var ve ickanama olduğu için onada su veremiyoruz kalbimiz seninle yoldas asagi inemiyorum ona göre yarın mutlaka olmalı

Me(Faysal Sarıyıldız)

16:55:17

Dikkat edin, dışarıda bulunmayın. Bu insanlık suçuna ortak olmayacağız. Yarın gelmek için annelerle kesin çıkacağız.

26 Ocak günü, HDP milletvekili Faysal Sarıyıldız, bodrumda olduğu öğrenilen kişilerin ailelerinden oluşan 15 kişilik bir grupla yeniden bodrumun olduğu yere gitmeye çalışmış, Cizre Belediyesi'nin binası önünde emniyet güçleri tarafından engellenmişlerdir.

Cudi Mahallesi'nde Selim Turay adlı genç hayatını kaybetmiştir. Cenazesi, 11 Şubat günü Cizre Sur Mahallesi Altın Sokak N. 17 adresinde bulunmuş, ölüm zamanı otopsi belgesine 11 Şubat olarak yazılmıştır. Ölü muayenesinde yüzü dahil tüm vücudunda 2. ve 3. derece yanıklar olduğu tespit edilmiş, ölüm sebebi de ateşli silah yaralanması olarak kayıtlara geçmiştir. 12 Şubat 2016 günü Habur Sınır Kapısı'nda kurulan otopsi konteynirında gerçekleştirilen otopside, vücuttaki organların çürümüş olduğu tespit edilmiştir.

26 Ocak günü bodrumdaki yaralılardan Nusret Bayar hayatını kaybetmiştir. 12 Şubat tarihli ölü muayene tutanağında cenazenin tamamen yanmış olduğu ifade edilmiştir. Adli tıp otopsi tutanağında da karbonizasyon düzeyinde yanık nedeniyle cinsiyet, saç rengi, göz rengi, tıbbi kimlik bilgileri tespit edilememiştir. Aynı gerekçeyle kesin ölüm sebebi de tespit edilememiş, doktor bilirkişiler bu nedenle adli tahkikat esnasında çıkan diğer deliller ve tüm dosya kapsamına göre ek görüş verebileceklerini ifade etmiştir. Cesedin kafa ve göğsünde çok sayıda küçük metalik imajlar tespit edilmiştir. Bu da akıllara Nusret Bayar'ın önce yaralanıp hayatını

kaybettiği, ardından da bodrumdaki diğer insanlarla beraber yakılmış olma ihtimalini getirmektedir.

27 Ocak günü, İçişleri Bakanlığı'na giden HDP Grup Başkanvekili İdris Baluken, Adana milletvekili Meral Danış Beştaş ve Urfa milletvekili Osman Baydemir'den oluşan HDP'lilerin temasları sonucuna yaralıların alınmasına izin çıkmıştır. Ankara'dan yapılan görüşmelerin ardından Şırnak Milletvekili Faysal Sarıyıldız da Cizre Kaymakamı ile bir görüşmek gerçekleştirerek ambulansların yaralıları almak için yola çıkmasını sağlamıştır. Ancak, kısa bir süre sonra ambulanslar yerine zırhlı araçların binanın bulunduğu alana gittiği öğrenilmiş, ambulansların önü zırhlı araçlarla kesilmiş ve zırhlı araçlar eşliğinde sağlık ekipleri Konak Mahallesi'ndeki Emniyet Müdürlüğü'ne götürülmüştür. Ambulanslar bodrumların olduğu yere yaklaştığı anda zırhlı araçlardan ateş edilmiş, çatışma olduğu yönünde bir intiba yaratılmaya çalışılmıştır. Bu durum sonraki günlerde de aynı şekilde devam etmiştir.

Şırnak Valiliği, 24 yaralıya ilişkin akşam saatlerinde yazılı açıklama yaptı. Açıklamada, "örgütün yaptığı patlayıcı tuzaklı barikatlar, hendekler ve ambulanslarımızla sağlık görevlilerimize yönelik silahlı saldırılar nedeni ile bahse konu adrese ambulanslarımız intikal edememiştir. Ambulanslarımız en yakın yere intikal ettirilmiş ve varsa yaralıların bu noktaya getirilmesi istenilmiş, ancak tüm çabalarımıza rağmen yaralılar ve arayanlar tarafından bu çağrımıza olumlu cevap verilmemiştir" ifadeleri yer almıştır. Özgürlükçü Hukukçular Derneği ve Mezopotamya Hukukçular Derneği tarafından, bodrumdaki yaralılarla ilgili AİHM'e yapılan tedbir talepli başvuruda mahkeme Anayasa Mahkemesi'ne başvuru yapılmaksızın kendisine başvuru yapıldığından, dolayısıyla iç hukuk yolları tüketilmediğinden bahisle başvuruyu reddetmiştir. Bunun üzerine Anayasa Mahkemesi'ne başvuran avukatların başvurusu, eksik evrak gerekçesiyle reddedilmiştir. Avukatlar, yaralıların kimlik bilgilerine ulaşmak mümkün olmadığı için eksik evrakla başvuru yaptıklarını izah etmelerine rağmen talepleri kabul edilmemiştir.

27 Ocak tarihinde Med Nuçe Televizyonu'na bağlanan Cizre Halk Meclisi Eşbaşkanı Mehmet Tunç, ambulanslara ilişkin şu açıklamaları yapmıştır:

"Gerçekten durum çok kritik. Eve müdahale ediyorlar. Bundan sonra oluşacak durumları arkadaşlara bildireyim. Şu an yanımızda 5 tane cenaze var. Herkesin bilgisine olsun. Bundan sonra insanlar infaz ya da imha ile karşı karşıyadırlar. Durum çok kritik. Ben şu anda yukarıdayım. Silah sesleri de duyuluyor... Ambulans bize ulaşmadı. Panzerden binaya ateş

ediliyor. Kapı şimdi sökülmiş. Her şey görünüyor. Sokak tamamen görünüyor... Durum kritik gerçekten. Siz Faysal ile konuşun, evin içine girdiler sanki...Can güvenliğimiz önemli değil.

Bu insanların zaten bundan sonra can güvenliği diye bir şey kalmamış. Ne oluyorsa artık olsun. Aşağı inersen, artık herhalde bomba atacaklar. Ben şu an ikinci kattayım. ...Silah seslerinden başka hiçbir ses duyulmuyor artık. ...Az önce arkadaşlarımızla mesajlaştık, dediler ki, 4 belediye personeli çıkmış ve size doğru geliyorlar. Ama tam onlar çıkacağı saatte de bunlar sanki bu iş olamayacakmış gibi infazla ya da bir komployla bu işi tamamen kökten halletmeye çalışıyorlar. Onun için biz de size bağlandık ve son dakikayı sizlere aktaralım dedik. Durum şu an bundan ibaret. Panzer 104 görünüyor. Kapıdan baktığımda siyah bir kirpi 10 metre yakınımıza gelmiş ve evin kapısını da tamamen yıktı.”

Baki GÜL (Med Nuçe Spikeri): Peki ambulansı görebiliyor musunuz?

Mehmet TUNÇ: Yok ambulansı hiç görmedik... Kalan yaralıları bırakıp en azından sağ insanları bu evden çıkarmamız gerekiyor. Eğer arkadaşlar uygun görüyorlarsa çıkarız bu evden. Ama evden çıkarken de keskin nişancılar tarafından infaz edilme ihtimali de var. Onun için ya bodrumda kalıp infazı bekleyeceğiz, ya da evden çıkıp keskin nişancıların hedefi olacağız. Onun için arkadaşların ya da bizim artık bir karar vermemiz lazım. ...Şu anda iki şans var elimizde, ya bodruma gidip infazı bekleyeceğiz, ya da dışarı çıkıp, en azından 5-6 arkadaşın durumu iyi, yani kalkabilecek durumdalar, biz mecburen artık evden çıkıp 1 kişi 2 kişi katledilirse bile belki 3-4 kişinin kurtulma ihtimali var. Valinin durumunu bilmiyorum, kaymakamın durumunu bilmiyorum, iyi niyetleri var mı yok mu bilmiyorum. Ama şu anda burada bulunan güçler tamamen imha ile eve ateş ediyorlar.”

Cizre Halk Meclisi Eşbaşkanı Mehmet Tunç, aynı tarihte Avrupa Parlamentosu'nda düzenlenen 12. Uluslararası Kürt Konferansı'na telefonla katılarak Avrupa ve Türkiye kamuoyuna şu çağrıda bulunmuştur:

“...Sokağa çıkma yasağının cezası 100 TL'dir ama biz çıkıyoruz öldürme cezası veriyorlar. Havan toplarıyla vuruyorlar. Cizre'de havan topları tanklar obüsler hepsi kullanılıyor. Cizre'de büyük bir katliam yaşanıyor ve büyük bir soykırımla yüz yüzeyiz. Bütün evler bombalanmış tanklar kullanılıyor. 21'inci yüzyılda düşmana karşı kullanılan silahlar kendi halkına karşı AKP hükümeti ve Türkiye Cumhuriyeti devleti tarafından kullanılıyor. Cizre'de bir trajedi yaşanıyor. 60 gündür bu halk aç susuz. 120 bin nüfustan 10 bin kalmış ya da kalmamış. Halkı zorla göç ettirmişler. Bu gibi politikalar 1990'lı yıllarda da uygulandı. 4 bin köy boşaltılmış, Cizre gibi

ilçelere yerleştirilmişti. PKK bitirilecek diye bu köyleri boşaltmışlardı. Ama şimdi de şehirleri boşaltıp PKK'yi bitireceklerini söylüyorlar. Avrupa

Parlamentosu'nda olan dostlarıma sesleniyorum. Gerçekten Cizre'de bir trajedi yaşanıyor. 28 yaralı bir evde yaralandı. 4 yaralı yaşamını yitirdi. 24 yaralı içinde Nusret Bayar (konuşmasından kısa süre sonra yaşamını yitirdi), Veli Çiçek ve Sultan Irmak'ın durumu çok çok ağır. Su tamamen tükenmiş. Su almaya çıkıyoruz keskin nişancılar tarafından vuruluyoruz. Çıkamıyoruz. 4 kat bina havan topları ile tamamen yıkılmıştır. Yayına bağlanmak için şu an o yıkık binadayım. Ve durum çok çok kritiktir. Bunun için oradaki dostlarımıza söylüyoruz. Lütfen bu vahşeti durdurun. Cizre'de bu katliamı durduracak güçtesiniz. AKP Hükümetini uyarıp Cizre üzerindeki bu ablukayı kaldıracak güçtesiniz. Aksi takdirde oluşacak bir katliamda sizleri de bunun suç ortağı olarak görmek durumundayız...”

Cizre Halk Meclisi Eş Başkanı Mehmet Tunç, 27 Ocak'ta telefonla bağlandığı Avrupa Parlamentosunda düzenlenen 12. Kürt konferansına telefonla bağlanarak bilgi vermiş ve dünya kamuoyuna duyarlılık çağrısı yapmıştır.

28 Ocak günü yine 4 kez ambulans gönderilmiş, ama çatışma olduğu iddiasıyla emniyet güçleri tarafından ambulansın olay yerine ulaşmasına izin verilmemiştir. Ertesi gün de ambulanslar yine olay yerine gönderilmiş, ancak yaralıları ve cenazeleri alması engellenmiştir. Öğleden sonra Cizre Belediyesi'ne ait 2 ambulans bir kez daha yaralıları almak için yeniden hareket etmiştir. Nusaybin Caddesi'nde önleri özel harekât polisleri tarafından kesilen ambulansların mahalleye

gidişine izin verilmemiştir. Ambulansta bulunan sağlıkçılarla özel hareket polisleri, “Sizi buraya kim gönderdi. Mahallede yaralı yok, çıkın buradan” demiş, sağlıkçıların “Sağlık Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığının bilgisi dâhilinde yola çıktık” beyanına, “Yemişim bakanınızı” şeklinde yanıt verdiği aktarılmıştır. Sağlık emekçilerinin hemen yanı başında yüzlerce mermi keyfi olarak mahalleye yönelik atılmıştır. Bazı özel harekât polislerinin ateş açtığı esnada bozkurt işareti yaptığı yine sağlıkçılar tarafından ifade edilmiştir. Ambulanslarının geri dönmesinin ardından ev ve çevresine havan toplarıyla yoğun saldırı başlatılmıştır. Cizre Belediyesi’ne ait ambulans ile yaralıları almaya giden ekip içerisinde yer alan ve güvenlik gerekçesiyle ismini vermekten çekinen bir sağlık çalışanı bu konuyla ilgili HDP Raporlama Heyeti’ne şunları ifade etmiştir:

“Ankara’da HDP Grup Başkanvekili İdris Baluken, İçişleri Bakanlığı yetkililerinin ve Cizre Belediyesi’nde Faysal Sarıyıldız’ın da dahil olduğu kriz masasının bilgisi dahilinde Bostancı Sokak No:23’te bulunan yaralıları almaya giden sağlıkçılar arasında bulunuyordum. Bodruma henüz baskının olmadığı 29 Ocak günüydü. 155 ile irtibat halindeydik. Yola çıktığımız andan itibaren sürekli İdris Baluken ile irtibat halindeydik. İdris Bey de İçişleri Bakanlığı yetkililerine anı anına gelişmeleri aktarıyordu. İçişleri Bakanlığının bilgisi dâhilinde olmasına rağmen sürekli asker ve polisler tarafından durduruluyorduk. Bodruma ulaşmamız engelleniyordu. İçişleri Bakanlığının bilgisi dâhilinde hareket ettiğimizi söylediğimiz halde bir polis, ‘İçişleri Bakanı’nu tanımam, geçemezsiniz’ dedi. Polisler sürekli ambulans aracının üstünden geçecek şekilde ateş ediyordu. Dörtüol Kavşağı’nda bir ara Anadolu Ajansı ve TRT muhabirleri bir yerlere yerleştirildi. Askerler başka bir yere konumlandı. Bir anda bir çatışma mizansenini yaratıldı. Daha sonra birinci bodrumun olduğu sokağın başına kadar ulaştık. Oraya varmamız ile beraber yine bir silah sesleri gelmeye başladı. Sürekli bodrumun olduğu alana yönelik paletli tanklardan top atışı yapılıyordu. Bu durumu İdris Bey’e ilettik. Bakanlık düzeyinde o an yapılan görüşmelere rağmen asker ve polisler ateşi durmuyordu. Devlet güçleri bize ‘hadi geçin’ diyorlardı. Yanı başımızda tanklardan top atışı attıkları sokağa gitmemizi istiyorlardı. Ancak bu mümkün değildi. Çünkü her taraf silah ateşi altındaydı. Her yerden ateş, duman ve toz yükseliyordu. Molozlar aşağı düşüyordu, dehşet bir manzara vardı. Dolayısıyla ne araçla ne de yaya gitmen mümkün değildi. Biz buna rağmen belki bir şeyler yapabiliriz diye bekledik. Bir ara askeri bir araç geri geri üstümüze doğru sürüp, bizi hani preslemeye, belki çarpmaya çalıştı. Ambulans şoförü de geri vitese attı, geri geri gitmek zorunda kaldı. Sabahtan akşama kadar bu şekilde bir 112 hengâme yaşandı. Bu koşullar altında bir şey yapamayacağımızı anlayınca mecburen geri döndük.”

Birinci bodrumun olduğu Bostancı Sokak girişinde ambulans içinden bir sağlık görevlisinin çektiği kare. Sokağın girişi zırhlı araç ve tanklarla kapatılmış durumda.

Daha önceki saldırılarda 2 ve 3'üncü katı zaten yıkılan binaya dönük saldırılara ilişkin yaralılarından DBP PM üyesi Mehmet Yavuzel, Faysal Sarıyıldız'a gönderdiği mesajda "*7 havan oldu binayı vurdular arkadaşların sesini alamıyoruz.*" demiştir. Bodrumda susuzluk devam etmektedir.

Aynı gün, dönemin Başbakanı Davutoğlu, Cizre'deki bodrumlarla ilgili şu açıklamayı yapmıştır⁶⁹: "*...Konu İçişleri Bakanlığımıza gittiğinden beri bakanlarımız ve ben takipçisi oldum. Ambulanlarımızın olay mahalline intikali için her türlü çalışma yapıldı. Herkesin samimi olması lazım, teröre karşı mücadeleyi yaparız ama yaralı kim olursa olsun hastaneye*

⁶⁹ <http://www.birgun.net/haber-detay/davutoglu-ndan-havalimaninda-cizre-aciklamasi-ambulanslarin-olayyerine-ulasirilmasi-icin-calismalar-yapiliyor-102132.html>

yetiştirmek için her türlü tedbiri alırız. Önce tedavi eder sonra yargıya göndeririz. Hiç kimse Türkiye’de terörle mücadele ederken hukuk dışına çıkıldı iddiasında bulunamaz. Eğer bahsi geçen yaralılara ulaşılması isteniyorsa, ki biz istiyoruz ama önce terör odaklarının teslim olmaları konusunda samimi çağrılarda bulunması lazım. Takip ediyoruz, nerede bir yaralı varsa ulaşılması için de çaba sarf edilecek...”

Başbakan Ahmet Davutoğlu’nun bu iddialarının aksine, 28.01.2016 tarihinde yaralılar arasında bulunan DBP PM üyesi Mehmet Yavuzel, Med Nuçe Televizyonu’na telefonla bağlanarak 6 gündür devletin "ambulans gönderiyoruz, çatışmadan giremiyor" diyerek kendilerini oyaladığını ve kamuoyunu yanılttığını söylemiştir. Mehmet Yavuzel bodrumda yaşadıklarına, yaralı ve cenazelerin durumuna ilişkin söz konusu yayında şu aktarımda bulunmuştur: “...şu an 19 yaralı var. Yaralılardan 5’inin durumu ağır. Diğerleri de yürüyemeyecek durumdadır. Ayrıca 6 cenaze var, katledilen insanlar var. Buradaki insanlar bir kısmı KJA aktivisti, bir kısmı DEM-GENÇ üyeleri, üniversite öğrencileri, sivil insanlar var. 5 gündür benim bildiğim sürekli ambulans geliyor. Bilmem sizi alacaklar, bilmem ne yapacaklar. Her defasında bu ambulanslar çatışma süsü verilerek geri gönderiliyorlar. Yani biz şunu anladık: Her defasında kendileri ambulans gönderip, kendileri engelleyip geri göndermeleri açıkçası başka niyetlerinin olduğunu gösteriyor. En azından pratikte açığa çıkan sonuçlar budur. şimdi bugün yine Anayasa Mahkemesi karar almış. İşte ‘içlerinde silahlı, askeri insanlar olabilir’. Mademki çok merak ediyorlar, kendileri gelip baksınlar. Zaten etrafımız kuşatılmış. Binamızın yan tarafında panzer, diğer yan tarafında panzer, arka tarafında panzer var. Mehter marşları çalıyorlar. 24 saat seslerini duyuyoruz, keşif uçakları dolaşıyor. Bir de kalkıp bu tür şeyler söyleniyor. Yani bu tamamen Türk halkını, kamuoyunu, herkesi sadece kandırmaktır. Kamuoyu şunu çok iyi bilsin. 5 gündür aynı şeyler, aynı yalanlar söyleniyor. Burada insanlar 2 gündür sıvı almıyor sıvı. Bu insanlar sıvı almadığı için ölecekler. Bunu iyi bilsinler. şu an Cizre’nin girişinde bekleyen halkımız iyi bilsin. Cizre’nin içinde halkımız iyi bilsin. Avrupa’da yaşayan halkımız iyi bilsin. 6 sivil ölü yanımdadır. 19 yaralı yanımdadır. Hiçbiri sıvı alamıyor. Hepsi üst üstedir. İnsanlık tarihinde böyle bir resim var mıdır? Artık bu binanın etrafı her gün bombalanıyor. Üç katı çökmüş durumda. Her bombalandığında içeri toz doluyor. Ve buradaki insanlar nefes alamıyor. Bugün bir genç bombalama esnasında, susuzluktan ve soğuktan kaynaklı büyük ihtimalle öldü. (Konuşma esnasında yaralıların inilti sesleri geliyor). Ferhat Karaduman çok ağır yaralı, her an yaşamını yitirebilir. Sultan Irmak, Serhat Saltıkalp, Mustafa Gazyak. Bunlar her an yaşamlarını yitirebilir. Bunlar belirttiğim gibi 2 gündür sıvı almıyor. Güvenli bölge diyorlar. ‘Güvenli bölgeye çıkarın, getirin’ diyorlar. 20 metre öteye insanlar gidip su alamıyor. Ağır aksak yürüyenler gidip su alamıyor. Binanın her tarafı bombalanıyor. Günde 20, 50 defa

bombalanıyor. Artık insan konuşmaktan da durumu izah etmekten de yoruluyor. Yani artık diyebilecek söz bulamıyoruz. Tüm kamuoyu şunu iyi bilsin. Yani gerçekten 6 gündür yaşananlar sadece oyalamadır. Oyalyorlar. Yani bunu da böyle yaparak buradaki insanlar kendi kendilerine yaşamlarını yitirmelerini istiyorlar. Veyahut emniyet birimlerinin girip infaz etmelerini istiyorlar. Ve bunu düşünüyorlar. Eğer bir oyalama varsa demek ki farklı planlar var. Yani o açıdan tüm kamuoyu, halkımız şunu iyi bilsin. Cizre girişinde bekleyen halkımız, tüm Kürdistan'da yaşayan aydınlar, gençler, kadınlar, hakeza Avrupa'da yaşayan insanlarımız şunu iyi bilsin. Bu insanlar 2 gündür sıvı almıyor dedi, eğer 2 gün daha almazlarsa insanlar sapasağlam da olsa yaşamlarını yitirebilir. Ve bunun altında da kimse kalkamayacak. Yani o açıdan halkımız hiçbir kaygı gütmeyen, hiçbir engel tanımadan kendileri Cizre'nin mahallelerine vurmalıdır. Kendi çocuklarını kendileri almalıdır.”

28 Ocak tarihinde basın toplantısı düzenleyen Sağlık Bakanı Mehmet Müezzinoğlu ise tartışma konusu olan ambulans mevzusuna dair şu beyanda bulunmuştur: "...24 saat, dört gündür 84. kavşakta nöbet tutan iki ambulansımız var. İyi niyet olsa, bizim de sabah komuta merkezimizle görüştüğümüzde yaklaşık 400-500 metre gibi bir mesafe, yaralıyı oradan oraya getirebilirler. Ama dört gündür niyet yaralı değil. Niyet, yaralı üzerinden kamuoyu algısı yürütmek..”⁷⁰

Cizre Devlet Hastanesi'nde çalışan ve Sağlık Bakanlığına bağlı ambulansın yer alan ve güvenlik nedeni ile ismini açıklamak istemeyen bir sağlık emekçisi ise HDP raporlama heyetine şu aktarımda bulunmuştur:

“...Ben gönüllü olarak giden ekipteydim. 6 girişim olmuştu. Öncesinde güvenlik görevlilerinin tavrı daha kötüydü. Kesinlikle 1. bodrumdaki insanlar alınabilirdi. Ambulans Şırnak ekibinindi. İçişleri Bakanı'nın bilgisi dâhilinde oraya gittik. Her yer ele geçirilmişti, bir tek bodrumlar kalmıştı. 'Bu sefer çok sakın, alabiliriz' diye düşünmüştük. Hareket halindeyiz, haber bekliyoruz. Biz ambulans ile bodruma yaklaştıktan 5 dakika sonra bombardıman başladı. Sonra karanlık çöktü. Asker ve polisler zırhlı araçlarda mehter marşı çalıyordu. Bize, 'yaptığınız enayilik, boşuna gidiyorsunuz, hepsi öldü zaten' diyorlardı. Koku yoktu, sadece bodrumun olduğu o sokaktan dumanlar yükseliyordu...”

29 Ocak günü İstanbul'da Cuma namazı çıkışında gazetecilerin sorularını yanıtlayan

⁷⁰ <http://aa.com.tr/tr/saglik/saglik-bakani-muezzinoglundan-cizre-aciklamasi/511727?amp=1>

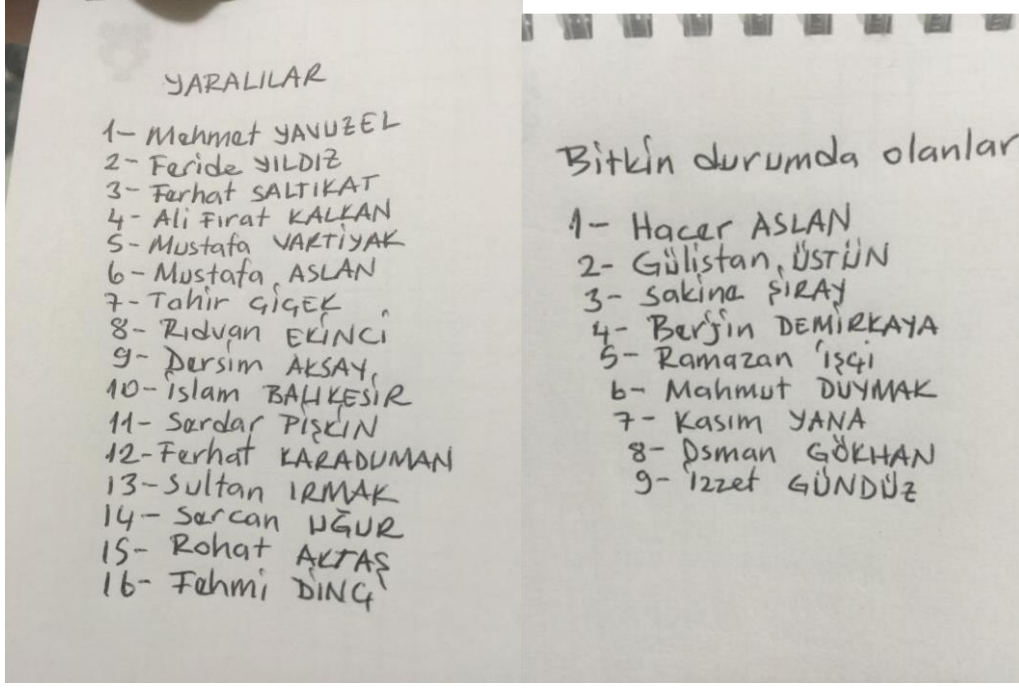
Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, bodrumda bulunan yaralılar ve ambulanslara ilişkin şunları ifade etmiştir: *“Ambulans gönderilmediği haberi yalan. Orada sürekli olarak ambulans var... Ambulanslar hazır. Ama yaralıları getirmiyorlar, belki de yaralı değiller.”*

Faysal Sarıyıldız, Cumhurbaşkanı'nın bu açıklamasından sonra yaralılar ile irtibat kurduğunu ve bodrumda mahsur kalan herkesin isimlerini ve fotoğraflarını istediğini ifade ederek, o dönem yaşanan süreci şöyle izah etmiştir:

“...Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın 'Belki de yaralı değiller' açıklamasının ardından, bodrumdakilere telefonla hemen mesaj attım. Mesajda, 'Arkadaşlar bakın siz kimsiniz? Kaç kişisiniz? Bu bilgileri bana vermeniz gerekiyor. Bir de mümkünse fotoğraf gönderin' diye yazdım. Bana telefon mesajında 'yanımızda bir kameralı telefon var. Açınca şarjı hemen bitiyor o nedenle kullanmıyoruz onu. Biz deneyeceğiz gönderebilirsek size atarız' denildi. O sırada diğer normal telefonlardan – şarjı uzun süre giden – o süreçte hala yaşayan 25 kişinin ismini gönderdiler. 16'sı yaralı 9'u yaralı olmayıp bitkin halde olan toplam 25 kişinin ismini hemen yazdılar. Biz onu hemen kamuoyuyla paylaştık, bakın bu kadar insan durumu şöyle diye paylaştık o esnada 6 insan da yaşamını yitirmişti... Aynı gün bodrumdan yaralı olan insanların fotoğraflarını çekip gönderdiler. Fotoğrafları da resmi twitter hesabım üzerinden kamuoyu ile paylaştık.”

29 Ocak günü birinci bodrumda bulunan ve kendileri de yaralı halde bulunan Gazeteci Rohat Aktaş ve DBP Parti Meclis Üyesi Mehmet Yavuzel; Faysal Sarıyıldız'a yaralı ve açlık ve susuzluktan ötürü bitkin durumda olanların isimleri ve fotoğraflarını telefon aracılığıyla göndermiştir. Buna göre; Mehmet Yavuzel, Rohat Aktaş, Feride Yıldız, Ferhat Saltıkalp, Ali Fırat Kalkan, Mustafa Vartiyak, Mustafa Aslan, Tahir Çiçek, Rıdvan Ekinci, Dersim Aksay, İslam Balıkesir, Serdar Pişkin, Ferhat Karaduman, Sultan Irmak, Sercan Uğur ve Fehmi Dinç yaralı, Hacer Aslan, Gülistan Üstün, Sakine Şiray, Berjin Demirkaya, Ramazan İşçi, Mahmut Duymak, Kasım Yana, Osman Gökhan ve İzzet Gündüz açlık ve susuzluktan ötürü bitkin durumdadır.

Şırnak Milletvekili Faysal Sarıyıldız, 29 Ocak tarihinde kendisine iletilen bu isimleri ve fotoğrafları sosyal medya adresinden paylaşmıştır. Toplam 31 kişidir. 29 Ocak günü, bodrumdakiler kolluk güçlerinin binaya iyice yaklaştığını, ayakkabılarının görüldüğünü ve konuşmalarının duyulduğunu aktarmışlardır.

16'sı yaralı, 9'u açlık ve susuzluktan kaynaklı olarak bitkin durumda olan bu 25 kişinin yanı sıra bodrumda 6 kişinin de daha önceden ölmüş olduğu yine Faysal Sarıyıldız'a gelen bilgiler arasındadır. Bu isimlerin çoğunun yakılarak katledildiği otopsi raporlarıyla belgelenmiştir. Bodrum yakılmadan önce bu isimlerden bir kaçının bir üst kata taşındığı için bu cenazeler yakılmaktan kurtulmuştur. Yukarıdaki listede muhtemelen öldükleri veya bilinçleri yerinde olmadığı için ismi olmayan kişiler Cihan Karaman, Selami Yılmaz ve Nusret (Nusreddin) Bayar'dır.

Erdoğan'ın açıklamaları ve Faysal Sarıyıldız'ın ricası üzerine bodrumda kalan yaralıların fotoğrafları Faysal Sarıyıldız'a iletili. Bu fotoğraflar 29 Ocak günü kamuoyu ile paylaşıldı.

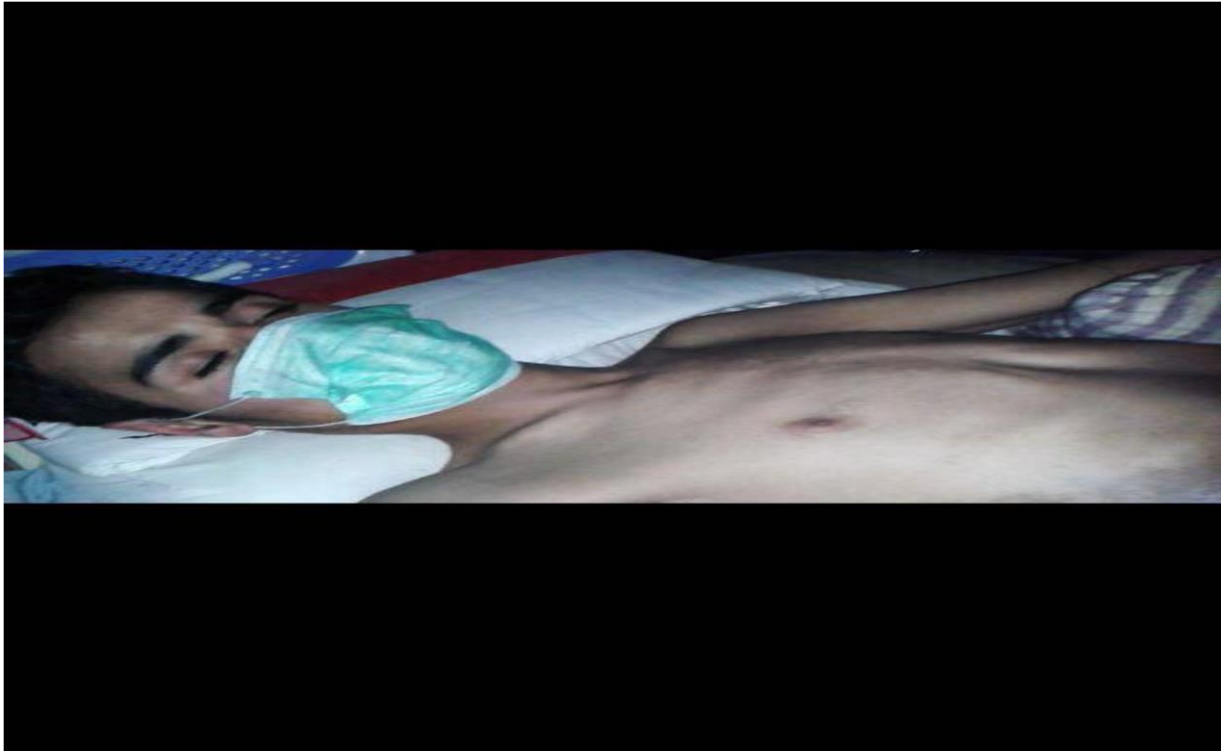
Bodrumda mahsur kalan ve yaşam mücadelesi veren yaralılarından biri. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın açıklamaları büyük bir katliama zemin hazırladı.

Bodrumda ambulans bekleyen yaralılarından biri. Günlerce ambulans bekleyen yaralılar yakılarak öldürüldüler.

Battaniyelere sarılı halde olan cenazeler.

30 Ocak günü, Başbakanlık, İçişleri Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı Koordinasyonunda oluşturulan Kriz ve Koordinasyon Masasından gerekli güvenceler alındıktan sonra Cizre Belediyesi'nde bekleyen sağlık ekipleri ve belediye ambulansı sabah 09.30 sularında yaralıların bulunduğu bodruma doğru hareket etmiştir. Belediye ambulansına Sağlık Bakanlığı'na bağlı ambulanslar da eşlik etmiştir. Ambulans ve sağlık ekipleri bodrumların 150-200 metre kadar yakınına gidip, Kriz ve Koordinasyon Masası'ndan onay beklemeye başlamışlardır. Masa'dan

HDP heyetine, 15 dakika içerisinde yaralıların buldukları bodrum katından çıkmaları durumunda alınabileceklerine dair onayın iletileceği belirtilmiştir. Heyet, bu onayı beklediği süre içerisinde bodrumda bulunan yaralılarla telefon temasını aralıksız bir şekilde sürdürmüştür. Kriz Koordinasyon Masasından henüz onay gelmeden ve yaklaşık yarım saatlik bir gecikmenin yaşandığı anda, yaralıların bulunduğu bodrum katından büyük patlama ve silah sesleri bizzat telefon bağlantısı ile duyulmuştur. Bu esnada, yaralıların "Bize ateş açılıyor, içeriye bomba atıldı, bizi öldürecekler, yardım edin, ne diyorlar" çığlıkları duyulmuş ve bu anlar kayıt altına alınmıştır.

Yaralılar arasında bulunan ve daha sonra devlet güçlerince yapılan baskında öldürülen DBP PM üyesi Mehmet Yavuzel ile Meral Danış Beştaş arasında, daha ambulans hareket halindeyken yapılan görüşmelerde yaşanan diyalog ve baskın anı: (Söz konusu bu diyalog aynı anda telekonferans yöntemiyle hükümet yetkilileri tarafından da dinlenmiştir.)

Birinci Kayıt:

Meral Danış Beştaş: Şu anda ambulansı takip ediyoruz. Yolda.

Mehmet Yavuzel: Evet.

Meral Danış Beştaş: Bir ulaşsın sizi arayacağız.

Mehmet Yavuzel: Tamam heval. Bizim burda herhangi bir ses yok yani...

Meral Danış Beştaş: Tamam, tamam. Şu anda ambulans ulaşınca ben sizi arayacağım.

Mehmet Yavuzel: Bilginiz olsun hiçbir ses yok.

İkinci Kayıt:

Meral Danış Beştaş: Şimdi Bakanlık ile görüştük. Her birimiz bir telefonda olacak.

Mehmet Yavuzel: Evet.

Meral Danış Beştaş: Şimdiden siz hazırlıklarınızı yapın şu anda onay verdiler ama...

Mehmet Yavuzel: Tamam.

Meral Daniş Beştaş: Biz sizi arayınca çıkacaksınız.

Üçüncü Kayıt:

Meral Daniş Beştaş: Sesler kesildi mi? Polislerin sesi.

Mehmet Yavuzel: Ha buradadır. Buradadır heval koridordadır.

Meral Daniş Beştaş: Hemen sizin çıkacağınız kapının önündeler.

Mehmet Yavuzel: Evet evet içerideler.

Meral Daniş Beştaş: İçerdeler.

Mehmet Yavuzel: Belki sizin sesinizi de duyuyorlar. Telefon açıktır zaten. İçişleri Bakanı da yanınızda mı?

Meral Daniş Beştaş: Şu anda o telefonun...(Bu esnada telefonun diğer ucundan patlama, silah ve bodrumda bulunanların çığlık sesleri geliyor)

Dördüncü Kayıt:

Meral Daniş Beştaş: Alo

Mehmet Yavuzel: Heval. Benim kulakların kötü ben duymuyorum.

Meral Daniş Beştaş: Kulakların kötü. Şu anda sesimi alıyor musun?

Mehmet Yavuzel:: Çok az alıyorum.

Meral Daniş Beştaş: Çok az. Bağırıyorum şu anda. Bak bağırıyorum. Siz oradan çıkacak durumda değilseniz başka bir formül bulmamız lazım.

Mehmet Yavuzel: Enkaz altındayız. Ben nasıl anlatayım ya!

Meral Daniş Beştaş: Tamam tamam çıkabilecek durum değilsiniz yani.

Mehmet Yavuzel:: Enkaz altındayız enkaz!

Meral Daniş Beştaş: Tamam telefon açık kalsın. Açık kalsın. Çıkamıyorlar, çıkamıyorlar.

Hükümet yetkilileri tarafından gerekli insani müdahalelerin hemen yapılacağı belirtilmiş olmasına rağmen, yaralılarla heyet arasındaki telefon irtibatı olduğu süre boyunca herhangi bir olumlu gelişme yaşanmamıştır. Saldırı akabinde yaralılar ile belli aralıklarla sadece iki telefon görüşmesi yapılabilmektedir. Bu görüşmelerde yaralılar, enkaz altında kaldıklarını, nefes almakta zorlandıklarını, hareket edemez durumda olduklarını ve destek olmaksızın dışarı çıkamayacak hale geldiklerini ifade etmişlerdir. Birinci bodrumda mahsur kalanlar bu telefon konuşması sırasında yaralılardan bir kişinin daha yaşamını yitirdiğini de iletmişlerdir. Bu görüşmeden itibaren yaralılarla olan telefon bağlantısı tümenden kopmuştur.

Bu gelişmelerle birlikte, HDP Heyetinin Başbakanlık, İçişleri Bakanlığı ve Koordinasyon ve Kriz Merkeziyle defalarca yaptığı telefon görüşmelerinde durumun son derece vahim olduğu, tüm yaralıların can kaybıyla ilgili ciddi kaygı taşıdıklarını, hareket edemeyecek durumda olan yaralıların mutlaka dışarıdan gidecek sağlık ekipleri tarafından alınmaları gerektiğini belirtilmiştir. Saatlerce süren ısrara rağmen, Kriz ve Koordinasyon Merkezi tarafından dışarıdan kurtarma ya da sağlık ekibinin oraya gidemeyeceği, buna izin verilemeyeceği heyete iletilmiştir (EK-13- Sağlıkçılar Yolda Bekliyor) Bir süre sonra HDP Heyetinin, iki belediye personeli ve sağlık görevlisinin, bu bilgilerin doğruluğunu yerinde gözlemleme ve yaralılara ilk müdahaleyi yapması konusundaki talebi, Hükümet yetkililerince reddedilmiştir. İçişleri Bakanlığı yetkilileri ile yapılan ısrarlı görüşmeler sonucunda bu talep kabul edilmiş, Cizre Belediyesi'nden iki görevli ve hazır bulunan sağlık ekibinden iki sağlık emekçisi bodrum katına intikal etmek üzere harekete geçmiştir. Ancak bu girişim, olay mahallinde artan silah ve patlama sesleri ile akamete uğramıştır. Sağlık Bakanlığı ve Cizre Kaymakamı'nın bu insanların can güvenliğini sağlayacak koşulların olmadığını ifade etmeleri üzerine bu çaba da sonuçsuz kalmıştır. Zira yetkililer, bölgedeki güvenlik personelinden ateşi kesmelerini isteyemeyeceklerini, böyle bir şeyin mümkün olamayacağını ifade ederken, belediye ve sağlık personellerinin ancak ateş hattından geçebileceklerini iletmiştir. Ateş devam ettiği için de, gerek 112 ambulansı, gerek Cizre Belediyesi ambulansı, gerekse de sağlık görevlileri 15.00 sularında alandan çekilmek zorunda kalmıştır.

Cizre'de yetkililerin de bilgisi dahilinde ambulansa ulaşmak isteyen fakat binadan çıkacakları sırada devlet güçlerinin saldırısına uğrayan ağır yaralılardan Sultan Irmak'ın yaşamını yitirdiği

öğrenilmiştir. Sultan Irmak'ın da yaşamını yitirmesi ile 8 gündür sığındıkları bodrum katında mahsur kalan yaralılarından hayatını kaybedenlerin sayısı 7'ye yükselmiş oldu.

31 Ocak günü, yaralıların ve cenazelerin çıkarılması için bodrumdakilerin yakınlarından oluşan 10 kişilik kadın heyeti, ellerinde beyaz bayraklar ile vahşet bodrumunun bulunduğu binaya doğru yürümüştür. Binanın yakınına gelenler, gözaltına alınmışlardır. (EK-14- Beyaz Bayraklı Anneler -Mahaleye gidis-cizre)

Ocak günü çocuklarını ve yakınlarını almak için bodruma doğru yürümek isteyen kadınlar gözaltına alındılar.

Ramazan İşçi'nin annesi Hatice İşçi de bodruma giden kadın grubunun içerisinde yer almıştır. Hatice İşçi, bodruma gittikleri güne ilişkin HDP'nin heyetine şunları aktarmıştır: “...Ramazan'ın bodrumda mahsur kaldığını öğrendikten sonra 10 kişiden oluşan bir grup kadın ile bodruma doğru yürüdük. Bodrumun duvarına kadar yaklaştık. Ancak asker ve polisler daha fazla ilerlememize izin vermedi. Ramazan ve arkadaşları bodrumda bir binanın altındaydı. Binanın batı tarafı yıkılmıştı. Bodrumun da o zaman sadece bir köşesi yıkılmıştı. Asker ve polisler, bize 'kimse yok orda' dedi. Ancak biz evlatlarımızın orada olduğunu biliyorduk. Bir asker orda bizi uyardı 'Benim de annem var bacım var içim elvermez ölmenize. Valla giderseniz sizi tararlar' dedi. Bizi zırhlı araçlar eşliğinde Nusaybin Caddesi'ne getirdiler. Askerler, 'Burada kalın, belki polisler size izin verir geri giderseniz' dedi. Polisler gelince bizi arabaya bindirip emniyete götürdüler. (...) Bizler evlatlarımızı alabileceğimizi düşünüyorduk. Nereden bilebilirdik ki devletin evlatlarımızı yakacağını. Biz hiçbir şey yapmasak da gidip yaralıları sırtlayıp getirecektik. Bırakmadılar gidelim. Engellediler, sonra da yaktılar.... Başkasının senin çocuklarını yakmasını nasıl

kaldırabilirsin? Çocuklarının o yıkıntıların arasına gömülmesini seyretmek yaşanılır bir şey mi? Sağ olduğunu bildiğinin çocuklarının gözlerinin önünde ve gidip onu alamaman katlanılabilir bir durum mu?”

Nusret Bayar’ın annesi Feleknaz Bayar, bodruma gitmek istediklerini ama her dışarı çıkanın keskin nişancılardan hedefi olduğu için çıkamadıklarını belirtmiştir:

“Nusreddin (Nusret) açık öğretim lisesini okuyordu. Henüz 19 yaşındaydı. Bodrumda mahsur kaldığını televizyon haberlerinden öğrendik. Bulunduğu yeri tam olarak bilmiyorduk. Bizim etrafımızda çok sayıda keskin nişancı vardı ve kıpırdama şansımız yoktu. Zaten çıkma şansımız olsaydı çıkardık. Çok büyük patlamalar oldu. Faysal Sarıyıldız’a haber verdik ve o da bodruma gidemediklerini söyledi. Vekil gidemiyordu biz nasıl gidelim? Biz de dışarı çıkamıyorduk. Dışarı çıkan keskin nişancılar tarafından hedef alınıyordu. Yaralılar ambulanslar ile çıkarılacak denildiği zaman ateş ediliyordu ve hastaneye kaldırılmaları devlet tarafından engelleniyordu. Yalan söylediler, yaralı kişiler çıkar çıkmaz ateş ediyorlardı...”

Bodruma giden kadın grubunun içerisinde yer alan Jiyan Küçük, üçüncü bodrumda hayatını yitiren Adil Küçük’ün eşidir. Yaşadıklarını HDP heyetine şu şekilde aktarmıştır: *“Bodrumda bulunanları anaları ve eşleri olarak biz de bir grup kadın ile birinci bodruma gitmek için yola çıktık. Ben o ilk giden grubun içindeydim, annelerin elinde de bayrak vardı, ama benim yoktu. Toplamda 10 kadındık. Asker ve polisler bodruma 20 metre kala etrafımız sardı. Başımıza silah dayadılar. O annelerin içinde ben tek gençtim ve Türkçe biliyordum. Bana sordular ‘ne işiniz var Bodrumla, size kim gidin dedi?’ ‘Kendi kendimize geldik, çocuklarımız orada mahsur kalmış’ dedik. ‘Madem onlar terörist diyorsunuz, kendi ellerimizle getirip size teslim edeceğiz, bakın o zaman terörist mi bunlar’ dedim. Polisler, ‘Neden oraya gidiyorsun, ne işin var? diye sordu. ‘Eşim orada’ dedim. Polisler, ‘Onların hepsi terörist, aralarında sivil yok’ yanıtını verdi. Dedim ki ‘Ben eşiyim. Sivil işte. Çocuğu var, aralarında bir sürü sivil var, çocuk var aralarında.’ Bodrumdakilere çok yakındık. ‘Gelin, gelin sizi kurtarmaya geldik’ diye feryat ettik. Adil’ime ağlayarak seslendim, ‘Neredesin? Seni almaya gelmişim, seni sırtlamaya geldim’. Sesim Cudi Mahallesi’nde yankılandı. ‘Adil neredesin sana geldim’ diye bağırdım. Ancak bodruma girmemize izin vermediler. Bizi gözaltına alıp, emniyete götürdüler.”*

31 Ocak ve 1 Şubat günlerinde, birinci bodrumdaki yaralılara tıbbi müdahalede bulunmak ve hastaneye kaldırılmalarını sağlamak için Cizre'ye girmeye çalışan TTB ve SES üyesi 14 gönüllü sağlıkçı engellenmiştir. Midyat'tan Nusaybin üzeri Cizre'ye gitmek isteyen sağlıkçıların

ambulansının önü Midyat çıkışında özel hareket polisleri ve zırhlı araçlarla kesilerek Valilik kararı bulunduğu ve geçişlerine izin verilmeyeceği belirtilmiştir. Sağlıkçılar engellenen ardından tekrar Midyat'a dönmüştür. 1 Şubat günü, Cudi Mahallesi'nde bulunan Reyhan Sokak'ta 5 kişinin cenazesi çıkarılmıştır. 1'i kadına ait olmak üzere 5 cenaze, ambulanslarla Cizre Devlet Hastanesi'ne götürülmüştür. Cenazelerden 4'ü yakılmış bir daireden çıkarılmıştır.

Bodrumda bulunan İslam Balıkesir'in annesi, "*Oğlum ve arkadaşlarını terörist olarak gösterenler en büyük teröristliği yapanlardır. Allah kabul etmesin. Ambulansa dahi izin vermiyorlar. Göz göre göre ölüme sürüklüyorlar. Yaralı ve 10 gündür aç susuz ne haldedir kim bilir? Diğer oğlum da cezaevindedir. Yüreğim artık hangi acıya dayansın. Yüreğimiz daha ne kadar yanacak. Yüreğim bodrum altında kaldı*" sözleriyle ambulansın gitmemesinin çocuğunu ölüme sürüklediğini ifade etmiş, akabinde suç duyurusunda bulunmuştur.

2 Şubat günü, Cizre'de güvenlik güçleriyle çatışmaya giren YekîneyênParastina Sivîl-Sivil Savunma Birlikleri (YPS) tarafından açıklama yapılmış ve bodrumun olduğu yerde herhangi bir güçlerinin olmadığını ve çatışma yaşanmadığını ifade etmişlerdir.

3 Şubat günü, Mardin'de bulunan HDP Eş Genel Başkanı Selahattin Demirtaş, kendisinin de içinde bulunduğu bir heyet ve gönüllü sağlıkçılarla Cizre'de bir binanın bodrum katında 12 gündür hastaneye kaldırılmayı bekleyen ve 4 gündür hiçbir haber alınamayan yaralıları almak için buldukları binaya girmek istediklerini söylemiştir. Demirtaş, "Bu meselenin ciddi kırılmalara ve geri dönülmeyecek şekilde tahribatlara yol açabilecek bir mesele olduğu görülmelidir" uyarısında bulunmuş, ancak talebi karşılık bulmamıştır. Hükümete insani koridor açma çağrısında bulunan DBP Eş Genel Başkanı Kamuran Yüksek ise müdahalede bulunulmaması halinde orada yaşamını yitirecek her canın müsebbibinin hükümet olacağını ifade etmiştir.

Bu durum, Faysal Sarıyıldız tarafından BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği'ne mektupla bildirilmiştir.

Birinci bodrumda bulunan Ferhat Karaduman, Ali Fırat Kalkan, İslam Balıkesir, İzzet Gündüz, Mahmut Duymak ve Rohat Aktaş'ın dava soruşturma dosyalarına ulaşılabildiği. Yine birinci bodrumda hayatını kaybeden Berjin Demirkaya'ya ait bir yanık parça, İsviçre'de bağımsız bir adli tıp laboratuvarına incelettirilmiştir. (EK-15- CHUV Berjin Demiraya) Burada dosyalardaki verilere kısaca yer verilecektir. Bodrumda yakılarak katledilen kişilerden bazıları, YPS'nin

yayınlağığı listede direnişçi olarak yer almaktadır. Aktif olarak çatışmaya katılmış olma ihtimali yüksek olan bu kişilere uygulanacak hukukla ilgili tartışmalara yukarıda yer verilmişti. Belirtmek gerekir ki, Cizre'deki bodrumlarda bulunan insanlar, aktif olarak çatışmaya katılmış olsalar dahi toplu bir infaz hukuken kabul edilemez. Dönemin Başbakanı Davutoğlu'nun açıklamalarıyla paralel biçimde, bodrumlarda devletin müdahale ederek yargıya sevk edebileceği, çatışmaya girme imkanı olmayan insanlar bir katliamla karşı karşıya gelmişlerdir.

Ferhat Karaduman'ın cenazesi, 13 Şubat 2016 günü Gaziantep Adli Tıp Kurumu Otopsi Merkezi'ne getirilmiştir. Getirilen cenaze 87 cm boyundadır ve büyük ölçüde yanarak kül olmuş (karbonizasyon derecesi) bir erkeğe aittir. Cesette kırık kemik uçları ve sayılamayacak kadar çok, değişik figürlü metalik imajlar tespit edilmiştir. Doktor bilirkişinin beyanına göre, kesin ölüm sebebi mühimmat patlamasına bağlı karbonizasyon derecesinde yanık, çoklu kemik, yumuşak doku ve organ erimesidir. Cenazenin, DNA testiyle tespit edilen babası

Ahmet Karaduman'a teslim edilmesi için Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından 29 Şubat tarihli yazı yazılmıştır. Defin aşamasında, cenazenin Yılmaz Geçim'in cenazesiyle karıştırıldığı ortaya çıkmış ve mezar yeniden kazılarak tespit gerçekleştirilmiştir.

Ali Fırat Kalkan'ın cenazesi tamamen yandığı için ölü muayene tutanağında başkaca hiçbir tespit yapılamamıştır. Bazı ceset ve kemik parçalarının, aynı torba içinde, cesetten ayrı durduğu tespit edilmiştir. Otopsi tutanağına göre 115 cm boyunda olan cesette çok ileri karbonizasyon tespit edilmiştir. Kırık kemik uçları ve sayılamayacak kadar çok sayıda metalik imaj Kalkan'ın cenazesinde de tespit edilmiştir.

İslam Balıkesir de adı Faysal Sarıyıldız'a verilenler arasındadır. 13 Şubat günü Gaziantep Adli Tıp Kurumu'na getirilen cenaze, ölü muayene ve otopsi tutanağına göre cenaze 6'sı büyük olmak üzere çok sayıda irili ufaklı parçalı haldedir. Ceset torbası içinde çok sayıda kömürleşmiş parçalar olduğu, 3 parçanın toplam boyunun 100 cm, ağırlığının da 30-35 kg olduğu ifade edilmiştir. Kafatası ve diğer kemiklerin yanmış ve parçalanmış yer yer eklem yerlerinden ayrılmış olduğu görülmüştür. Raporda, "tüm materyal yanmış ve kömürleşmiş vaziyette olan insana ait olduğu düşünölen beden parçası"nın kesin ölüm sebebi tespit edilememiştir. Adli Tıp Kurumu'nun toksikoloji incelemesine göre TNT, HMX ve RDX maddeleriyle etanol bulunduğu tespit edilmiştir. Bu durum, bodrumlara ateşe verilmeden önce, alkol içeren yanıcı bir madde dökölmüş olduğu ihtimalini akıllara getirmektedir.

İzzet Gündüz'ün otopsi sonuçları da farklı değildir. Kırık kemik uçları ve sayılamayacak kadar çok sayıda düzensiz figürlü metalik imajlardan bahsedilen otopsi tutanağında, cesedin 98 cm ölçüldüğü ve diz üstünden ampute olduğu ifade edilmiştir. Diğer otopsi tutanaklarıyla da uyumlu biçimde, çok ileri karbonizasyon derecesinde yanık tespit edilmiştir. Kesin ölüm sebebi mühimmat patlaması ile uyumlu karbonizasyon derecesinde yanık olarak kayıt altına alınmıştır. Ceset tamamen yanık olduğu için, üzerinden svap ve kan örneği alınamamıştır. Vücudun diğer bölgelerinin incelenmesi, yanıklar tespiti imkansızlaştırdığından mümkün olmamıştır.

Mahmuddin (Mahmut) Duymak'ın da vücudunun çoğunun yanmış olduğu, ampute olduğu ve cesedin bu haliyle cinsiyetinin ve fiziksel özelliklerinin tespit edilemediği ölü muayene tutanağında belirtilmiştir. İleri derecede yanmış doku parçalarının tam bir ceset teşekkül etmediği bu nedenle ölüm nedeninin anlaşılamayacağı otopsi tutanağında kayıt altına alınmıştır. Ceset torbasından çıkan, bütünlüklü bir ceset değil, 5 kilo ağırlığında parçalı kırık kemikler ve yanmış dokulardır. 51 yaşında ve 6 çocuk babası olan Mahmuddin Duymak, 20 Ocak tarihinde öldürülenlerin cenazelerini almak için HDP Milletvekili Faysal Sarıyıldız ile birlikte beyaz bayraklarla yola çıkan ve 3 kişinin kameralar önünde vurularak öldürüldüğü, İMC TV kameramanı Refik Tekin ile birlikte 9 kişinin yaralandığı grup içinde en önde görüntülenmişti. Daha sonra yeniden yaralılara yardım etmek için Cudi Mahallesi'ne giden Duymak, sığındığı birinci bodrumda yakılarak ölmüştür. Sığındığı bodrumdan İMC TV'de canlı yayına katılan Duymak öldürülmeden önce "*İnsanlık nerede, nasıl hesap verecekler. Cesetlerimize mi hesap verecekler! Yazıklar olsun insanlığa. Bu insanlık kendisinden utansın. İnsanlık Cizre'de toplanarak tanklarla dövülüyor. Keskin nişancılar tarafından öldürülüyor. Yeter artık. Biz de insanız, nerede bu insanlar? Eğer insanlık yaşatılacaksa herkesin buraya müdahale etmesi gerekiyor. Belki bir daha konuşamayız. Saygılar selamlar.*" demiştir. Mahmut Duymak'ın eşi Şerife Duymak Habur sınır kapısında cenazeyi teslim aldıktan sonra, "*Benim kocamı katlettiler. Bugün benim elime 5 kilo kemik veriyorlar. Al bu senin eşin diyerek. Eşimi vahşice öldürmüş. Yakmışlar. Hiçbir şeyi kalmamış...*" demiştir.

Şerife Duymak, eşinin öldürülmesine ilişkin HDP Raporlama Heyeti'ne şunları aktarmıştır:

"Cizre'nin Cudi Mahallesi'nde oturuyoruz. Mahalleye yönelik devletin yoğun saldırısı vardı. Aynı zamanda su, elektrik ve gıda sıkıntısı yaşıyorduk. Yasağın ilerleyen günlerinde erzakımız bittiği için eşim çevreden eve erzak getirmek için çıktı. Eşim ve arkadaşı birlikte gitti. 50 yaşlarında olan arkadaşı Ahmet Tunç keskin nişancılar tarafından vurulunca eşim bir daha dışarı çıkamamış. Çünkü özellikle buldukları alan yoğun ateş altına alınmış. Eşim mecburen en yakınındaki Cudi Mahallesi Taziye Evi'ne sığınıyor. Cizre'de sokağa çıkma yasağı

başlamadan önce ilçeye gelen hepsi üniversite öğrencisi olan sivil insanlar da mahalleyi tanımadıkları için taziye evine sığınıyor. Bu öğrenciler arasında kurşun ve şarapnel parçaları ile yaralanan öğrenciler de bulunuyordu. Eşim taziye evinden çıkabilirdi. Ama öğrencileri yalnız bırakmak istememiş. Yaralıydılar öğrenciler. Onları o halde nasıl bırakabilir ki? İnsan olan biri onları orada bırakmaz. Eşim, muhtemelen taziye evine de yönelik saldırılar artınca öğrenciler ve yanındaki yaralılar ile birlikte birinci bodruma sığınıyor. Devlet eşimin de içerisinde olduğu bodruma sığınan bütün sivilleri yaktı.”

Azadiya Welat Gazetesi Yazı İşleri Müdürü olan ve Cizre'de yaşananlara dair haber takibi yapmak için ilçeye gelen Rohat Aktaş da bodrumda tamamen yakılan kişilerden biridir.

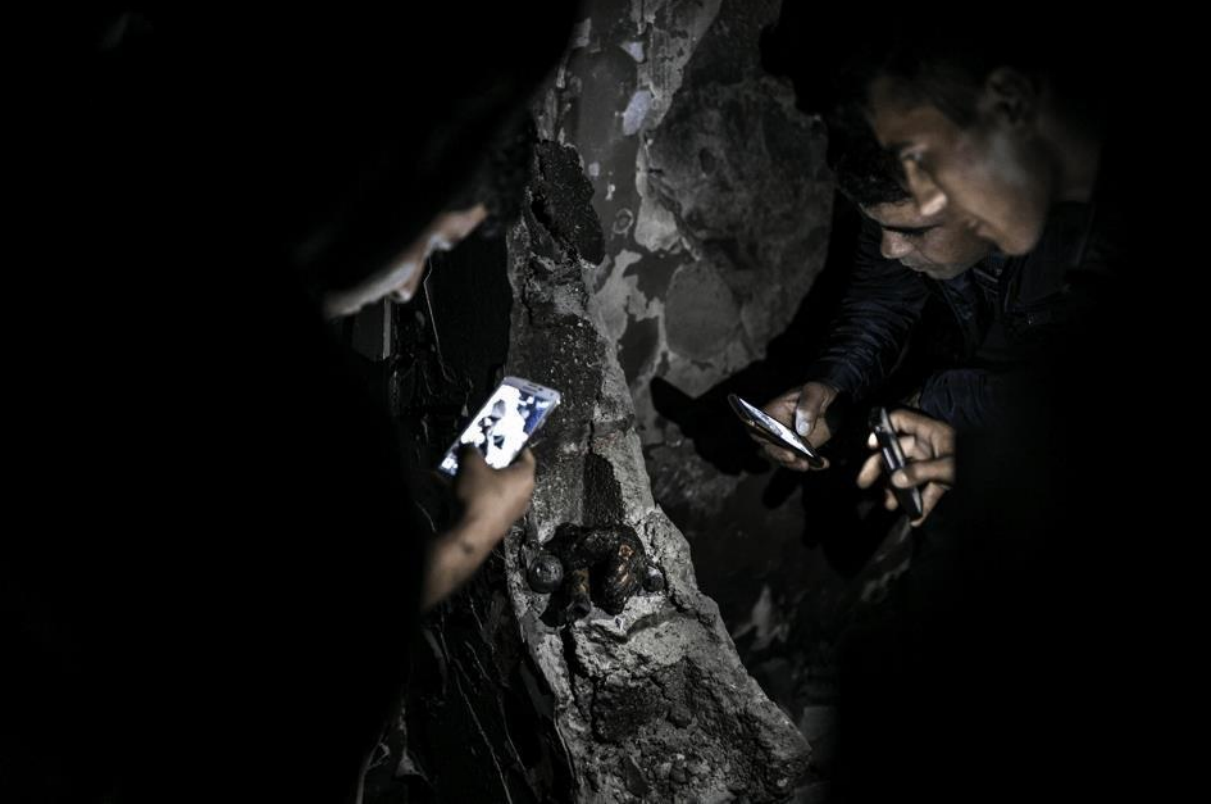
Bodrumda yaşananlarla ilgili bilgiyi Faysal Sarıyıldız'a aktaran ve kamuoyuyla sürekli teması sağlayan isimlerden olan Rohat yakılarak öldürülmüştür. Rohat Aktaş'ın dosyasında bulunan olay yeri inceleme, arama ve el koyma tutanaklarından alıntılar olayın mahiyetinin anlaşılması açısından faydalıdır. Cumhuriyet Savcısının güvenlik gerekçesiyle katılmadığı olay yeri incelemesinde, bodrum katına hem bina girişinden hem de bahçeden ulaşımın mümkün olduğu, üst katların yıkılmış olduğu, bodrum katının büyük bölümünün ve giriş katının kısmen yanmış olduğu, bina, kapılar ve pencerelerin hasarlı olduğu, bodruma inen merdivenlerde bir adet kısmen yanmış erkek cesedi bulunduğu, bodrumun duvarları yıkık bölümünde yerde 19 adet tanınmayacak kadar yanmış cesedin olduğu, bahçe tarafındaki girişin önünde 3 adet tanınmayacak kadar yanmış cesedin olduğu, giriş kat mutfağında bir kadın ve bir erkek cesedi olduğu yer almıştır.

Bodrumda yakılarak öldürülen Rohat Aktaş, Azadiya Welat Gazetesi'nin Yazı İşleri Müdürüdür.

Rohat Aktaş'ın da otopsi tutanağında karbonizasyon derecesinde yanık ve geniş doku kayıpları tespit edilmiştir. Yanıklar sebebiyle fiziksel özelliklerinin ve kesin ölüm sebebinin tespiti mümkün olmamıştır. Aktaş'ın cenazesi 25 Şubat günü teşhis edilmiş ve Habur'das alınmış, 26 Şubat'ta Mehmet Yavuzel ile beraber Suruç'ta defnedilmiştir.

Özgür Kadın Kongresi çalışanı Berjin Demirkaya da birinci bodrumda yakılarak hayatını kaybedenlerden birisidir. Birinci bodrumdan çıkarılan tamamen yanmış beş ceset parçası İsviçre'deki Kanton Vaud Üniversite Hastanesi'nin Adli Tıp Birimine incelettirilmiştir. 3 Ağustos 2016 günü Lozan'da kaleme alınan rapora göre, her ne kadar yapılan incelemede ölüm öncesinde maruz kalınan bir zehirli maddeye ilişkin bir veri bulunamamışsa da, zehirli bir maddeye maruz kalınmadığının da kesin olarak tespit edilemeyeceği ortaya konmaktadır. Raporda söz konusu parçanın kömürleştiğini, bu durumun parçanın yüksek bir ısıya tabi kaldığını gösterdiği ifade edilmektedir. Söz konusu parçada ayrıca 2mm ebatında bir metal parçası bulunmuş. Yapılan analizlerde metaldaki kullanılan alaşımlarla ateşli sulahlarda kullanılan mermilerdeki alaşımın aynı olduğu rapor edilmiştir.

Yasak kalktıktan hemen sonra 1. Bodrumu görmeye gelen yurttaşlar yanmış insan uzuvları ve kemikleriyle karşılaşmıştır.

Yakılan bodrumdan bir görüntü. Yasak kaldırıldıktan sonra bodrumlarda cenaze parçaları bulunmuş, avukatların tüm çabalarına rağmen etkili bir olay yeri incelemesi yapılmamıştır. Cenaze parçaları, Cizreliler tarafından toplanmıştır.

Bodrumlardan arta kalanlar birçok bağımsız gözlemci ve kurum tarafından da belgelenmiştir.

3 Mart 2016 tarihinde İHD ve TİHV başkanları tarafından Cizre'ye yapılan ziyaretin ardından Adli Tıp Uzmanı Prof. Dr. R. Şebnem Korur Fincancı tarafından hazırlanan ön inceleme

raporunda, Birinci Bodrum’da çocuklara ait olduğu düşünölen kemik parçalarına ilişkin şu ifadeler paylaşılmıştır:

“..İçeride girişe göre sol tarafta bulunan duvarın dibinde tüm tabanı kaplayan çok sayıda yanmış halde kemik parçasının olduğu gözlendi. Kemik parçaları arasında özellikle üst kolları bulunmayan bir alt çene kemiği boyutları itibarıyla değerlendirildi. İlk gözlem amacıyla gelindiği için beraberimizde ölçek, yüksek çözünürlüklü kamera olmamakla birlikte cep telefonu kamerası ile fotoğrafları çekildi. Fotoğraflarda alt çene kemiğinin hemen yanında bulunan yanmış haldeki gözlük çerçevesi ile birlikte yerleri değiştirilmeden fotoğraflandı. Fotoğrafta da görüldüğü üzere bir erişkine ait olduğu boyutlarından anlaşılan gözlük çerçevesi yatay eksendeki uzunluğu ile alt çenenin yere paralel eksen uzunluğu karşılaştırıldığında, gözlük uzunluğunun alt çene uzunluğunun yaklaşık iki katı boyutunda olduğu görölmektedir. Gözlük yatay eksen uzunluğu yaklaşık yüz genişliği ve alt çene genişliği ile eşit olacağı düşünöldüğünde, eldeki sınırlı olanaklar ile yapılan değerlendirmede dahi bulunan alt çene kemiğinin yanmaya bağlı bir miktar boyut değişikliği olduğu öngörölse de, erişkin bir kişiye ait olamayacağı, yanma düzeyi itibarıyla yanığa bağlı kemik doku kaybı da gözetilerek 10-12 yaşlarında bir çocuğa ait olduğunun kabulü gerekmektedir.”⁷¹

3.3.2. Cudi Mahallesi Narin⁷² Sokak N. 6 (EK-5c- Narin Sokak-Ikinci bodrum)

4 şubat günü, bir başka binada da aralarında yaralıların olduğu 62 kişinin bulunduğu bilgisi, Cizre Halk Meclisi Eş Başkanı Mehmet Tunç tarafından Özgür Gün TV bağlantısında kamuoyuyla paylaşılmıştır. Bu binanın üst katına havan topu isabet etmesi sonucu yangın çıkmıştır, ancak belediyenin itfaiye aracının olay yerine gitmesine izin verilmemiştir. 62 kişinin bulunduğu yer, ikinci bodrum olarak adlandırılmıştır. Mehmet Tunç yaşananları şu şekilde aktarmıştır:

04.02.2016 tarihinde saldırılar nedeniyle çoğunluğu yaralılarından oluşan 62 kişi, Cizre’nin Cudi Mahallesi Narin Sokak’ta bulunan bir binanın bodrum katına sığınmak zorunda kalmıştı. Binada bulunan Mehmet Tunç’un (Önce 1. Vahşet bodrumunda bulunan Mehmet Tunç, daha sonra

⁷¹ <http://tihv.org.tr/wp-content/uploads/2016/03/3-Mart-2016-Cizre-%C3%B6n-rapor.pdf>

⁷² Narin Sokak haritada bu şekilde gösterilmesine ve halk arasında da bu şekilde adlandırılmasına rağmen, tüm savcılık ve polis belgelerinde Niran Sokak olarak geçmektedir.

yaklaşık 150-200 metre yakındaki 2. Vahşet bodrumuna sığınmıştır.)⁷³ Türkiye’de yayın yapan Özgür Gün televizyon kanalına telefonla bağlanması ile ikinci vahşet bodrumu kamuoyu tarafından öğrenildi.

"...İkinci katta yangın çıktığı için, havan topları ve tank topları evi de deldiği için aşağıdaki bodrumda evin bütün eski mobilyaları, eski kanepeleri bütün eşyalar hepsi içerde ve şu anda bir Madımak Oteli ile karşı karşıyayız. Bu bir insanlık ayıbıdır... Ve şu an bulunduğumuz duman zaten içeri tamamen dolmuş ve o deliklerden yavaş yavaş ateş de içeri sıçramaya başladı. Her ne kadar ben biraz suyu alıp kanepeleri ıslatmaya çalışıyorsam da yukardan büyük bir yangın çıkıyor. Zaten Cizre'nin her yerinde şu an biliyorum bu yangın görülüyor. Biz Alize Künefe ya da Nusaybin yolunun öbür tarafına bakan uç tarafına bakan herkes bu yangını görecektir. Onun için bütün insanlığa sesleniyorum. En azından ambulanslardan ziyade mutlaka itfaiyenin gelip evi söndürmesi lazım. Yoksa gerçekten ayakları kopuk olan insanlar var, büyük ağır ağır yaralı olan insanlar var, çocuklar var bu evin içinde cayır cayır yanacaklar. Bu Türkiye'nin ve tüm insanlığın hatta Birleşmiş Milletlerin bütün dünyanın bir ayıbı olarak tarihe geçeceğinden hiç kuşku yok.... Zaten evin sahibi aşağıdan 17, 10 tane damacana bırakmıştı herhalde bir gün için. Onun için biz bunu zaten iki dört gündür beş altı tanesini bitirdik. Yani içerek arkadaşlara verdim onlar bitirdi. Yaralı insanlardır su içiyorlar dört beş tane var ben bunları kaloriferlere dökmüşüm kaloriferler biraz ıslanmış. Ama yukarda ev tamamen yanıyor ev yanınca bu ateşte... Yangın bomba atarlarla, tanklarla, havan toplarıyla çıktı... Keşke burada bir görüntülü telefon olsaydı da bu görüntüleri size böyle bu cayır cayır yanan evi dünya alem görseydi..."

3 Şubat günü, ikinci bodrum olarak adlandırılan Narin Sokak 6 numaralı apartmanın bodrumunda, aralarında yaralıların da bulunduğu 62 kişinin mahsur kaldığı eve devlet güçleri tarafından ikinci bir saldırı düzenlenmiştir. Saldırının ardından çıkan yangında 2'si çocuk olmak

⁷³ Cizre Halk Meclisi Eş Başkanı Mehmet Tunç en son 27 Ocak'ta Avrupa Parlamentosu'nun düzenlediği Kürt Konferansı'na katılmış ve birinci bodrumda yaşananları anlatarak tüm dünyaya duyarlılık çağrısında bulunmuştur. Tamamen izole edilmiş ve ablukaya alınmış bir bölge olduğundan ve sınırlı iletişim imkanlarından dolayı neler yaşandığını tam bilememekle birlikte büyük bir ihtimalle 27 Ocak Akşamı ya da 28 Ocak günü Mehmet Tunç birinci bodrumdan ayrılarak ikinci bodruma sığınmıştır. Zira, 29 Ocak'ta Mehmet Yavuzel ve

Rohat Aktaş tarafından Faysal Sarıyıldız'a birinci bodrumda olanların isimleri ve fotoğrafları gönderildiğinde, Mehmet Tunç'un isimler arasında olmadığını görüyoruz. Mehmet Tunç yaralı değildir. Mehmet Tunç'un çıktığı tarihte bodrumun olduğu binaya sokak başından ya da binayı gören yerlerden zırhlı araçlarla atışlar yapılmaktadır. Binanın etrafı anlatımlardan anlaşılıyor ki tam anlamıyla henüz sarılmış değildir. Yine ailesinin anlatımı ışığında öğreniyoruz ki Mehmet Tunç yaralı olmadığı ve rahat hareket edebildiği için şansını deneyerek birkaç arkadaşıyla birlikte bodrumdan çıkma kararı almıştır. Halk Meclisi Eş Başkanı olduğu için devlet tarafından öldürülmekten ya da tüm bu yaşananların sorumlusu olarak gösterilerek cezaevine atılmaktan çekinmiştir. Bu yüzden yaralı da olmadığı için "çıkarsam belki kurtulurum" demiştir. Ancak çıktıktan sonra yoğun ateşten dolayı bulunduğu bodruma geri dönememiş, en yakın mesafedeki ikinci bodruma sığınmıştır. Mehmet Tunç ile birlikte çıkan 4-5 kişiden ikisi vurularak yaşamını yitirmiştir. Geri kalanlar ikinci bodrum diye tabir edilen binaya sığınabilmişlerdir. Mehmet Tunç bu bodrumda yaşamını yitirmiştir.

üzere 9 kişi yanarak yaşamını yitirdiği bilgisi gelmiştir. Sağlıklı iletişim imkanları bulunmadığından, yaşamını yitiren 9 kişiden 6'sının isimleri basın tarafından duyurulmuştur. Bu kişilerden biri Kenan Adıgüzel'dir.

Bu olaya ilişkin polis tarafından 8 Şubat günü tanzim edilen olay yeri inceleme tutanağına (2016/617 sayılı) göre, Doğu Sokak'ta bulunan 4 numaralı evin zemin katında yapılan incelemede 6 tane tamamen yanmış ceset ve mühimmat bulunmuştur. Tamamen yanmış 6 cenaze dışında, bahçe duvarının altında kalan bir insan bacağına rastlanmış, ancak kepece girememiş ve molozların altında kaç kişi olduğu da net bir biçimde tespit edilememiştir. Olay yeri inceleme tutanağında bölgenin çatışmaların yoğun olarak devam ettiği bir yer olduğu ve cenazeler olay yerinden çıkarılırken de çatışmaların yeniden başladığı ifade edilmiştir. Bununla beraber cenazelerin nasıl tamamen yandığına dair hiçbir bilgiye yer verilmemiştir. Ölü muayene tutanağına göre Kenan Adıgüzel'in cenazesinin her iki kolu ve bacağı da kopmuş ve cenazesi tamamen yanmış vaziyettedir.

Ercan Bişkin'in cenazesi de 11 Şubat günü 20 cenazeye beraber Cizre Devlet Hastanesi'ne getirilmiştir. 11 Şubat günü ikinci bodrum olarak adlandırılan yere giden Olay Yeri İnceleme ekibinin tuttuğu tutanak uyarınca, binanın tamamen yıkılmış olduğu görülmüş, yan binanın üst katından bakıldığında 2'si kadın 3'ü erkek 5 ceset ve yanlarında bulunan silahlar görülmüştür. Dosya içeriğinde ikinci bodrumun sahibi Muzaffer Cingü'nün ifadesi alınmış, Cingü ifadesinde kendi sokağında hendek ve barikat olmadığını, bu nedenle yasak başladıktan sonra bir ay daha kendi evinde kalmaya devam ettiğini, ardından Şah Mahallesi'nde bir eve geçici olarak yerleştiğini anlatmıştır. 3 Mart günü, sokağa çıkma yasağının bir gün sonrasında alınan ifadesinde Cingü'ye binadan 1'i kadın 4 erkek cesedi çıktığı söylenmiştir. Bişkin ile getirilen 20 cenazenin tamamında ateşli silah yaralanmaları olduğu kayıt altına alınmıştır.

05 Şubat tarihinde Med Nuçe televizyonuna bağlanan Cizre Halk Meclisi Eş Başkanı Mehmet Tunç, 2'nci bodruma yönelik yakıcı silahların kullanıldığını ifade ederek, şunları belirtmiştir:

“Burada konvansiyonel silahlar veya lav silahları kullanılıyor. Dün akşam dört beş damacana suyla en azından evi tamamen yakmasına engel olduk ama bunların içinde 9 insan can verdi. Tamamen yanan insanlar can verdi. Şervan Adıgüzel, Ercan Pişkin, Muhammed Öztürk, Nizar Isırgan, Cengiz Samsak, Ramazan Çendek ve bunların arasında tanımadığımız yüzler var tamamen yanmış. Ben buradan altını çizerek söylüyorum. Yarın öbür gün bu cenazeler kalktığında AKP hükümeti bu cenazeleri acilen defnetmek için çabalayacaklar. Çünkü bunların büyük bir insanlık ayıbı olduğunu biliyorlar. Çünkü bunlar üzerinde ya kimyasal silahlar ya da

lav yani yanıcı silahlar kullanılmış. Çünkü evin içi o yangınla birlikte aniden bir yangın topuna dönüştü. Benim de şu anda yüzüm elim tamamen yanmış durumda. Bu insanların yüzleri tamamen kabarmış. Her tarafı sularla dolmuş ve elbiseleri çıkardığımızda tamamen yanmış durumda bu yaralılar. Ölen, katledilen insanlara dokunamadım ben. Yaralı olanların yüzleri tamamen şişmiş kabarmış ve tamamen yasaklı silah olduğundan adım gibi eminim. Onun için Birleşmiş Milletlere, var olan insanlığa sesleniyorum bunlar üzerinde mutlaka bir inceleme yapılması gerekiyor. Bu insanların hangi silahlarla öldürüldüğüne, hangi silahlarla katledildiğine bakılsın. Ben bunun yangınla olduğunu tahmin etmiyorum. Yangın küçüktü, doğru, yangın eve sıçradı ama yangını söndürürken aniden bir alev topuna dönüştü içerde. Bu bir silahtı ve insanların yandığını gördük içerde. İnsan yaşayamıyor. Çantamda neredeyse 100'e yakın doktor maskesi almıştım her ihtimale karşı. Bu maskeler tamamen simsiyah olmuş bu maskeler tamamen yanıcı bir koku belki şimdiden müdahale de edilecektir... Mutlaka bu ölü insanları, katledilen insanları ailelerin defnetmemesi lazım. Birleşmiş Milletler nezdinde bu insanların analizi yapılmalı. Hangi silahlarla hangi yasaklı silahlarla bu zavallı insanları, bu çocukları yaktıklarına bakılmalı. Çünkü 13-14 yaşında insanlar var bodrumlarda. Sanki bodrumlarda silahlı insanlar var gibi tamamen bütün bodrumları yakıyorlar, bodrumları imha ediyorlar. Sadece bodrumları yakıyorlar ve bodrumları imha ediyorlar. İnsanlar ölüyor ya... İdris Baluken arkadaşı da aradım. En azından bir itfaiyenin 4. katı çünkü çökme sonucu belki tamamen bu insanlar burada imha edilebilir. Şu anda 28- 29 yaralı var. 9 da cenaze. Ekrem Söğülgen,

Mehmet Aslan bunlar daha 14 yaşında küçücük çocuklar yüzleri yanmış. Savaş Balcan, Fidan, Felek Çağdavul genç öğrenci kızlar bunlar daha 13-14 yaşında kızlar Yasemin Çakmak. Hepsi de ortaokul mezunları. Arin Pişkin bunları saya saya bakın 28'e yakın yaralı bazıları adlarını söyleyemiyor. Çünkü yüzleri tamamen yanmış durumda. Bizim şu anki endişemiz bu çocuklara müdahale edilip ya da başka bir silah kullanılıp biber gazıyla eve müdahale edilmesiyle bu insanların katledileceğidir. 60 gündür söylüyorum. Geç değil bu insanlar kurtarılabilir. En azından belki doğrudur 100'lerce insan şu an Cizre' de enkazların altından kalmış. Bunlar gibi belki onlarca bodrum var. Bu dağın görünen yüzüdür. Biz sadece tesadüfen bu bodruma geldik. Bu insanlar tamamen ölümlle zamana karşı bir yarış içinde. Gerçekten durumu çok ağır olan insanlar var. Yanmış ve tedavi imkânı da bulunmuyor..."

Binanın etrafını zırhlı araçlarla çeviren polislerin sürekli yaralılara teslim olun çağrısı yaptığı, çağrıya uyanların ambulansla götürüleceğinin söylendiği belirtilmiştir. Ambulansa bakmak için binadan çıkan 16 yaşındaki Abdullah Gün isimli çocuk vurularak hayatını kaybetmiştir.

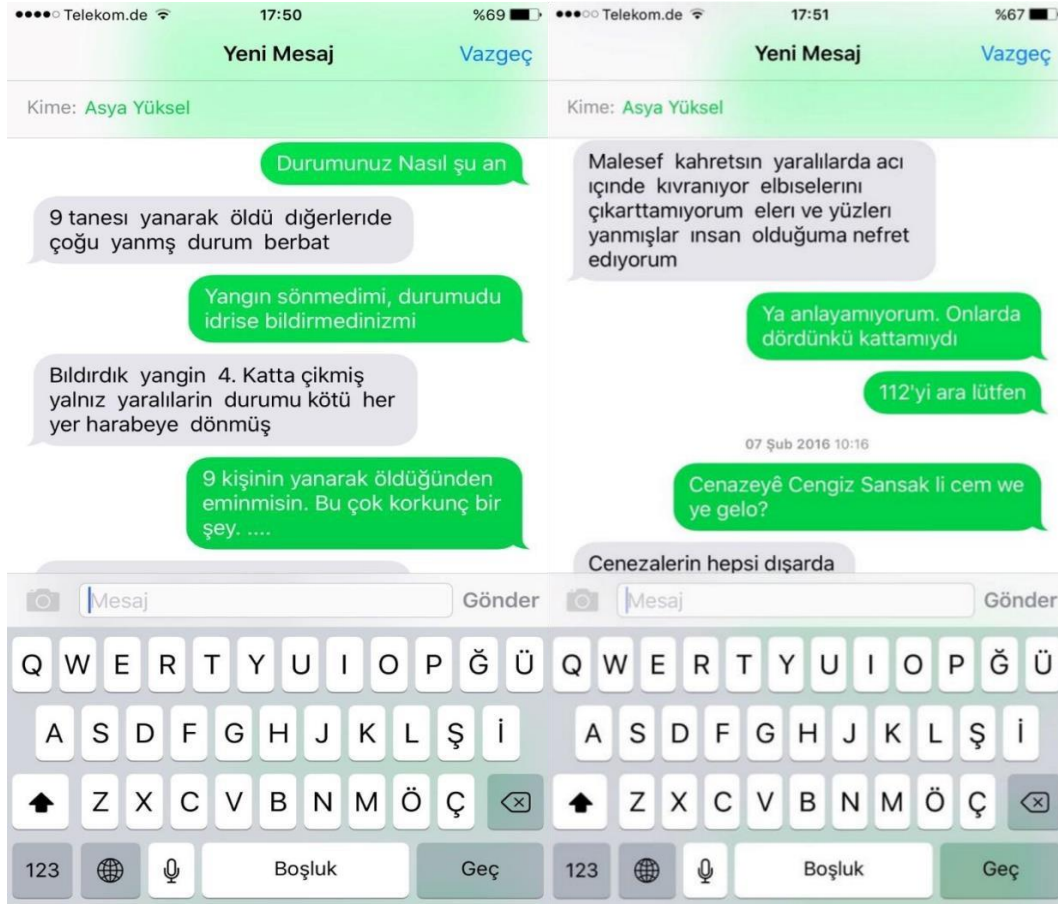
Cenazesi 15 gün boyunca teşhis edilemediğinden kimsesizler mezarlığına gömülmesi için Silopi Cumhuriyet Başsavcılığı Hazırlık Bürosu'nca Kaymakamlık'a yazı yazılmıştır.

Silopi Morgunda istiflenmiş bir halde sahiplerini bekleyen cenazelerden bir görüntü.

“Şu anda 51 kişi bu bodrumdadır ve tahmin ediyorum ki bunun gibi onlarca bodrum da Cudi, Nur, Sur Mahallelerinde var. Bazıları yaralı, bazıları tamamen yanmış durumda. Bu yanan insanların tedavileri yapılmazsa yüzleri ve elleri tamamen kopacaktır. Dün yumuşatıcı krem sürdük ama sabah uyandığımızda bu kremler insanların yüzlerine tamamen yapışmıştı... Telefonun FM radyosundan dinlediğimizde bu insanların kendi kendilerini yaktıklarını söylüyor. Onun için acilen bir heyetin, doktorların, avukatların Cizre'ye gelip yaralı ve ölen insanların üzerinde analiz yapmaları lazım. Ölen veya katledilen insanları her ne kadar bodrumda tutmaya çalıştıysak da artık kokudan onları dışarı çıkarmak zorunda kaldık. Yarın öbür gün bu insanların üzerine silah bırakıp ‘bunlar teröristtir, silahlı örgüt mensubu’ olarak basına lanse edeceklerini biliyoruz, ama bu insanlar bu bodrumun içinde lav silahıyla ve yangınla katledildiler. Hala yaralı olan arkadaşlar da yanımızdadırlar. Bu insanların bedenleri analiz edilmeden hiç kimse defnedilmemelidir. Çünkü günlerdir izliyoruz, AKP sanki yangından mal kaçırırçasına bu cenazeleri defnedip, yarın öbür gün BM'ye ve dünyaya kendini haklı

göstermek için uğraşiyor. Bizim insanlarımız da buna sessiz kalıyorlar. Onun için bu saatten sonra Cizre’de hiçbir cenazenin artık defnedilmemesi lazım.

7 Şubat günü Asya Yüksel, Faysal Sarıyıldız ile mesajlaşarak 9 kişinin yanarak can verdiğini, yaralıların da tıbbi destek beklediğini bildirmiştir.

6 Şubat günü kamuoyuna yazılı açıklama yapan Şırnak Valiliği ikinci bodrumu kastederek, “binadan kaçan teröristler söz konusu binayı ateşe vermişler” iddiasında bulunmuştur.⁷⁴

7 Şubat tarihinde Cizre Halk Meclisi Eşbaşkanı Mehmet Tunç, telefon ile son kez bağlandığı Med Nuçe Televizyonuna 2’nci Vahşet Bodrumunda yaşananları anlatarak Şırnak Valiliği’nin bodrumda bulunanların binada yangın çıkararak kaçtığı iddialarına yanıt vermiştir:

7 Şubat günü, 2’si Huzur Sokak’ta, diğer 2’si ise Paraşüt Sokak’ta olmak üzere 4 cenaze bulunmuştur.

⁷⁴ http://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/02/160204_cizre_dokuz_kisi_olum_aciklamalar

7 Şubat akşamı devlet televizyonu TRT son dakika haberi olarak Cizre’de yaralıların ve cenazelerin bulunduğu bodrumlara düzenlenen saldırılarda “60 teröristin etkisiz hale getirildiğini” yayınlamış, kısa bir süre sonra bu altyazıyı kaldırmış ve atılan tweet silinmiştir. 8 Şubat sabah saatlerinde yine aynı televizyon tarafından 30 olarak belirtilen ölüm sayısı, daha sonra Şırnak Valiliği'nin, ardından Genelkurmay Başkanlığı'nın açıklamasıyla 10'a düşmüştür. Diğer insanların nerede olduğuna saatlerce ulaşılamamış, sağlıklı bilgi almak mümkün olmamıştır. Cizre Devlet Hastanesi'ne toplu bir biçimde gelmeye devam eden cenazeler, sayının 10'un çok üzerinde olduğunu göstermiştir. Savcılık yargı ölümlerin nasıl gerçekleştiğini araştırmamıştır. Kaldı ki, bodrumlara sığınan ve silahlı çatışmaya girmemiş, sivil kişilerin dosyasında çok büyük belirsizlikler vardır. Yanında silah bulunan kişilerin nasıl öldürüldükleri, nerelerde çatışmaya girdiğine ilişkin istihbarat ve bilgiler dosyada bulunurken, sivil ölümlerin nasıl gerçekleştiğine dair hiçbir açıklık yoktur. Bu durum Minnesota Protokolü uyarınca hukuk dışı ölümlerin araştırılmasını, soruşturulmasını ve kovuşturmasını düzenleyen kurallara aykırılık teşkil eder.

TRT'nin 60 kişinin 'etkisiz hale getirildiğine' ilişkin haberi ertesi gün dönemin başbakanı Ahmet Davutoğlu tarafından yalanlanmıştır. Ancak sosyal medya üzerinden, kontrgerilla ve polis hesapları çok sayıda yanmış insan bedeni paylaşmaya başlamıştır. HDP'nin sürekli dillendirildiği kalan insanların nerede olduğu sorusuysa cevapsız bırakılmıştır. 9 ve 10 Şubat günlerinde, sadece Cizre Devlet Hastanesi'ne getirilen cenaze sayısı 39'dur.

10 Şubat günü, yaralıların sığındığı üçüncü bir bodrumun varlığı basına yansımıştır. 11 Şubat günü Cizre Devlet Hastanesi'ne 31 cenaze daha getirilmiştir.

Bodrumdan ambulansa bakmak için çıkarken öldürülen 16 yaşındaki Abdullah Gün'ün Babası Mehmet Gün HDP Raporlama Heyeti'ne şunları aktarmıştır:

“Tedavim nedeniyle sokağa çıkma yasağı sırasında şehir dışındaydım. Ailemle telefonla sürekli irtibat halindeydim. Evimiz yasağın ilk dönemlerinde saldırıların yoğun olduğu Nur Mahallesi'nde olduğu için sürekli kaygılanıyordum. Aileme ‘Elinizden geldiği kadarıyla olduğunuz yerde kalın’ dedim. Eşim sürekli eve top mermilerinin isabet ettiğini söylüyordu. Bodruma sığınmak zorunda kalmışlar. Eşim ve çocuklarım kimyasal silaha benzer bir kokunun geldiğini söyleyince ‘evden çıkın’ dedim. Saldırlar artınca, 29. günde mahalleden çıkmak zorunda kaldılar. Eşim evden çıkarken Abdullah’a ‘hadi gidelim’ diyor. Abdullah, ‘evimi ve mahallemi bırakmam’ yanıtını veriyor. Bütün ısrarlara rağmen mahallede kalacağını söylüyor. Ailem çıktıktan sonra yaklaşık 15 gün boyunca Abdullah’a ulaşamadık. Muhtemelen elektrikler

olmadığı için şarjı bitmişti. Daha sonra annesini telefonla arayarak Cudi Mahallesi'nde bulunan dayısının evine geçtiğini söylemiş. Cizre Halk Meclisi Eş başkanları Mehmet Tunç, Asya Yüksel ve Sultan Irmak gibi hepsi bizim sivil insanlardı. Ben diyebilirim ki belki Abdullah küçük kırmalı silahı bile hayatında sıkmamıştır.

3.3.3. Sur Mahallesi Akdeniz Sokak N. 16 (Ek-5b, Ek-16a,b- İkinci ve Üçüncü Bodrumlar)

HDP Milas Eski İlçe Eş Başkanı Derya Koç, İMC TV'de yayına bağlanarak⁷⁵ bir bodruma sığınmış olduklarını anlatmış, 3 gündür süren bombardımanın çok şiddetlendiğini, dışarıdan binaya yaklaşan devlet güçlerinden iki kişinin bodrumun pencerelerinden içeriye pet şişeler içinde benzin attığını, insanların bu şekilde alev alarak yandığını ifade etmiştir. Derya Koç, bu yüzden alt katta bulunan 20-25 civarında kişinin can havliyle üst kata kaçtığını anlatmıştır. Üst katta da 20-25 kişinin bulunduğunu ifade eden Koç, bodrumda mahsur kalan isimleri eksik de olsa şu şekilde açıklamıştır: Lokman Bilgiç, Murat Kekin, Sinan Kaya, İbrahim İvrendi, Fırat Malgaz, Orhan Tunç, Meryem Akyol, Mürsel Dalmış, Star Öztürk, Murat Tunç, Abdülselam Turgut, Fatma Demir, Emel Ayhan, Mesut Özer, Abdullah Özgür, Agit Aydın, Barış Gasir, Sahip Edip ve soyadı öğrenilemeyen Ferhat adlı bir kişi. Üçüncü bodrumda bulunan Emel Ayhan (16) ve Fırat Malgaz,⁷⁶ HDP'nin Enformasyon Masası'yla 10 Şubat akşam saatlerinde temasa geçmiştir. Bu veriler ışığında üçüncü bodrumda en az 50 kişinin olduğu ifade edilmektedir.

Fırat Malgaz telefonda yaptığı konuşmada, “*Aramızda bacağı kopan, gözünü kaybeden ve ağır yaralanan arkadaşlarımız var, kanalizasyona atılan bir gazdan dolayı nefes alamıyoruz ve lavaboların ağzını kapatmak zorunda kaldık, o insanların diri diri yakılışını ve çığlıklarına şahit olduk, eğer ambulanslar gönderilmezse ve bizler buradan çıkarılmazsak kesinlikle bizi infaz edecekler. Bu konuda halkımızın duyarlı olmasını bekliyoruz*” demiştir.

⁷⁵ https://www.youtube.com/watch?v=_77x88kYSEc

⁷⁶ Bodrumdan kurtulmayı başaran Fırat Malgaz daha sonra bir yol kontrolünde gözaltına alınmış, tutuklanarak cezaevine konulmuştur.

Üçüncü bodrum olarak adlandırılan evin bodrumundan bir kare.

10 Şubat günü Med Nuçe televizyonuna bağlanan HDP Milas eski İlçe Başkanı Derya Koç, üçüncü bodrumda yaşananları şöyle aktarmıştır: “Şu an ben baştan başlayayım. Önce halktan bir kaç kişi kalmıştı burada. 20-25’e yakın arkadaşımız bomba parçalarından yaralandılar. Biz onları da buraya yerleştirdik ve birlikte oturuyorduk. Bazı ihtiyaçları almak için üst kata çıktık, 20’ye yakın arkadaşımız vardı aşağıda. Onların hepsi aşağıdayken gelip üzerlerine benzin döküp onları yaktılar. Biz arkadaşların çağrularına gidemedik. İnleme seslerini duyuyorduk sadece herhangi bir şekilde hareket edemedik. Biz yukarıdayken tekrardan bomba atarlar, doçkalar, havan toplarıyla saldırılar yaptılar. Biz 25 arkadaş da buradayız. 25 arkadaştan yarısı yaralı, yarısı hafif sıyrıklar almış şu an bekleme durumundayız. Binaya saldırı halen devam ediyor; zaten saldırılar bir haftadır vardı ama son üç gündür dozu aşıldı bu saldırıların. Daha ağır silahlarla gelmeye başladılar. Şu an hala bekleme durumundayız.

Yaklaşık 20 arkadaşımız oradaydı. Onlar biraz yaralıydı, biz de onlarla birlikte ordaydık. Bekliyorduk; bir gün bu sesler kesilecek ve birlikte çıkacağız diye düşünüyorduk. Ama geldiler

ve arkadaşlarımızı diri diri yaktılar. Herhangi bir şekilde birileri gelip yardım etmezse buradaki yaralı arkadaşlarımız da her an son nefesini verebilir. Hiç bir şekilde inemiyoruz bodrum katına; hala yanıyor zaten. Sabah saat 8'de başladı, bir buçuk saattir arkadaşlarımız yanıyor. Artık biraz sönmüş ama arkadaşlardan herhangi bir ses yok artık, hepsi son nefesini verdi orada. Hepsini diri diri yaktılar onların. Benim sadece çağırım, bu silahları kessinler bu sesleri kessinler."

Ertesi gün, yani 11 Şubat'ta Derya Koç'un cenazesi otopsi için Habur Gümrük Müdürlüğü Soğuk Hava Deposu'na getirilmiş, ateşli silah yaralanması sonucu hayatını kaybetmiş olduğu tespit edilmiştir.

Bodrumlar ve bodrumların olduğu sokaklar tüm çabalara rağmen günlerce ağır top atışlarına maruz kaldı.

Üçüncü bodrumdan sağ olarak kurtulan bir kadın tank, yaşananları şu şekilde aktarmıştır:

"Açtık, yaralılar çok ağırdı. Son hafta perşembe günü katliam gerçekleştirildi, çarşamba günü arkadaşlarımız yakıldı 3. bodrumda, salı günü hendeği düzelttiler. Biz bodruma da inemiyorduk. Ümidimizi kestik, kurtulsalar da yukarı çıkamazlardı. Benzin döküp yaktılar. Çarşamba günü saat 7-8 gibi, hendek temizlenmişti. Askerler tam bodrumun önünde durdu, bodrumun içine lav mermisi attı, doçka attı. Biz arka tarafta sıkışmıştık. Orhan Tunç kurtulsun istiyorduk, çünkü 15

günlük bebeği vardı. Biz ölelim o kurtulsun istiyorduk. İki kişi inip benzin döküyor, sonra ateş atıyorlar. Arkadaşlar yaralı olduğu için müdahale edemiyorlar. Bir arkadaşın yarası sıyrıktı o kurtuldu. Yangından sonra 10'a yakın gaz bombası attılar. Sadece sesi duyuyorduk, başımızı çıkardığımız anda vuruyorlar, yandaki evin üst katındaydık.

Askerler araçlarından bile inmediler, sadece pet şişelerle bodruma benzin attılar. Akşam saat 8-9 gibi 6 kişi yukarı bulunduğumuz kata çıktı. Toplamda 25-26 kişi olduk. Hepimiz sivildik, Cizre'nin sivil halkı... Adil Küçük vardı, bir çocuğu var. O yanımızdaydı. Mahalleden çıkamayıp orada kısırılmış halk vardı. 14 yaşında Mesut vardı. 25 kişinin 20'si yaralıydı. Küçük sıyrıklar var. Derya'nın yarası küçüktü... En küçüğümüz 14 yaşındaydı. Korkuyordu, diyalog yoktu, konuşamıyorduk. Gece de gündüz de çok sessizdik, çünkü askerler çok yakındı. İki arkadaşımızın kolları kopmuş, sadece et kalmış üzerinde. Ses de çıkaramıyor, sadece su diyorlardı. Bir arkadaşımızın bacağı ve kolu tamamen gitmişti."

Üçüncü bodrumdan kurtulan bir diğer erkek tanığın da anlatımları da benzer yöndedir:

"11 Şubat günü, paletli zırhlı araç, bulunduğumuz binanın sokağına geldi, yukarda olan iki arkadaş daha, bu saldırılar sonucunda kolundan yaralandı. Birinin kolu kopma derecesindeydi. Daha sonra doçkalar ile vurmaya başladılar evi. Bodrumun duvarından delik açıldı. Saldırıları giderek şiddetlendiği için kıpırdamıyorduk. Bir arkadaşımızın dizine şarapnel parçası değdi, kopmak üzereydi. Yaklaşık 3-4 saat sürdü. Çok şiddetli vuruyorlardı. Yaralılar, arasında en sağlamı bendim. Tarama bitince arkadaşları kontrol ettim. Bir arkadaşım, bacağına dokunurken, 'elleme bacağı kopacak' dedi. Duvarın dibine yaklaştırdım. Üst kattan iki kişi bizi kontrol etmek için geldi. Paletli ateş etmeden, bir iki kez gelip geçti. Paletlinin kapısı açıldı, daha önce doçka ile delinen duvardan ağız açık pet şişeler seri şekilde atıldı. İçinde benzin olan yaklaşık olarak 15 tane pet şişe attılar. Rastgele atıyorlardı. Benzin kokusunu alınca niyetlerini anladık. Uzandığımız yer, deliklerden bizi göremeyecekleri bir yerdi. Üstümüzde bulunan pencereyi kalaslarla kapattık. Önünü daha önceden örtmüştük görünmemek için. Attıkları pet şişelerindeki benzin kalaslara döküldü, daha sonra, içeriye çakmak attılar. Açılan delik, sol üst tarafımızdaydı. Ateş yanınca hareket edemedik. Bodrum yavaş yavaş yanmaya başladı. Kalas ve ilk yardım çantalarımız yandı. Battaniyeler üzerimizdeydi. Bir arkadaş kalasların altında dumandan çok etkilendi. Ben ayağa kalkıp ateşi söndürmeye çalıştım, yanan kalasları yere attım. Kısmen kontrol altına aldık. Tümünden söndürmedik, duman çıkıyordu. Çünkü tümünden söndürmemiz halinde yeniden yakacakları korkusunu taşıyorduk. Yanan ateşin üzerine, bu nedenle bir battaniye attım, duman çıksın diye. Yanımızda iki sağlam arkadaş bulunuyordu, bu

iki arkadaş yukarıdakilere durumumuzu bildirmek için gitti, bunlardan biri kadındı. Merdivendeyken keskin nişancıların açtığı ateş sonucu kadın olan arkadaş vurularak katledildi. Diğer arkadaş, yukarı çıkıp durumumuzu aktardı. Yukarıdaki arkadaşlar, bizi kaç kez almaya çalıştı, ancak saldırılardan ötürü yapamadılar. Saat 15 gibi askerler tekrar geldiler. Bahsettiğim delikten bu sefer 10'dan fazla gaz bombası attılar. Gaz bombasından etkilenenlere yardımcı olmaya çalıştım. Üstlerini battaniyeyle örttük. Gözlerini kapattık, sürekli burunlarından nefes almaları için uyarıyordum. Kadın arkadaşlardan biri bana, 'yukarı git, söyle bizi alsınlar, yoksa bunlar bizi katledecek' dedi. Yukarı çıktım. İkinci katın delinen duvarından diğer eve geçtim. Bana seslendiler. İnşaata doğru gitme dediler. Durumu aktardım. Bir an önce sağ olan arkadaşlar, aşağıdaki yaralıları alsın, dedim. Aşağıdan yaralıları aldılar. Beş arkadaş getirdik. Cenazeler bodrumda kaldı. Saat 16 ile 16.30 arası kendi aramızda bir değerlendirme yaptık. Bana bir kadın arkadaş, Faysal Sarıyıldız'ı aradıklarını, televizyona bağlandıklarını, ambulans istediklerini söyledi ve 'akşam 7'de bizi alacaklar' dedi. 'Ağır yaralı arkadaşlarımızı ambulans ile göndereceğiz, biz de bu arada çıkacağız' dediler. Sabah saat 7 ya da 8, ambulansın geleceği söylendi. (...) Akşam ambulansın gelemeyeceği, yarın sabah 9'da geleceği söylendi. Ben saat 9'un çok geç olacağını söyledim. 'Daha erkenden gelsinler yoksa bizi öldürecekler' dedim. Hiç ambulans sesi gelmiyordu. Akşam orada yattık, sabah saat 6'da paletlerin sesi geliyordu. Etrafımızı sardılar. Ben hareket edemiyordum. Arkadaşlarımız bağırdılar. 'Ateş etmeyin, siviliz' diyerek ilerledi. Başka arkadaşlar da arkalarından gitti. Ben gitmedim. Asansör boşluğu vardı. Lavabo borularının giderinden ikinci katın üst odasına çıktım. Yataklar vardı. Yatakları üstüme attım. İki kişi daha geldi. Yatağı kaldırmaya çalışınca, elimi yanımdaki küçük bıçağa attım. Arkadaşımız olduğunu anladım. Diğer arkadaş, yatakların üzerinde durduğu karyolanın dibine girdi. Diğer arkadaş da sandığa girdi. Dışardan tarama sesi geldi. Dışarı çıkan arkadaşların tarandığını anladım. Bir dakika sürdü. Bir arkadaşın bağıрма sesi geldi, sonra bomba sesi geldi. Erkek sesiydi. Sesleri dinliyorduk. 4-5 el bombası sesi daha geldi. El bombalarından sonra sesler kesildi, bahsettiğim o an, yani bombaların kesilmesi saat 9 civarıydı. Bize saat 9 gibi ambulans geleceği söylenmişti, oysa tam 9'da bizi katlettiler. Askerlerin sesi geliyordu. 'Evde 29, camide de 1 cenaze var' dediler."

Üçüncü bodrum olarak adlandırılan binanın bir odası.

Üçüncü bodrumdan çıkarılan cenazelerden biri, Mustafa Gasyak'a aittir. 16 yaşında bir çocuk olan Mustafa Gasyak'ın vücudunda çok sayıda kırık tespit edilmiştir. Tamamı 105 santim olarak ölçülen cesedinin kırık kemik uçlarında yanığa bağlı kömürleşme tespit edilmiştir. Otopsi tutanağında ölüm nedeninin yanığa bağlı çoklu kemik, yumuşak doku ve iç organ erimesi olduğu belirtilmiştir. Gasyak'ın dosyasında, aksi belirtilmeyen diğer dosyalarda olduğu gibi silah ele geçirildiğine dair hiçbir ibare yoktur. Bu nedenle dosyasındaki olay yeri tutanakları, silahlı çatışmaya giren kişilerin dosyalarında olduğu gibi detaylı değildir. Yanarak ölen kişilerin dosyalarındaki bu eksiklikler, olayın tam olarak aydınlatılmasını imkansız hale getirmektedir. Aynı şekilde dosyalar arasındaki bu eşitsizlik, aralarında sivillerin de bulunduğu çok sayıda kişinin yakılmasını, silahlı çatışmaların varlığına işaret ederek haklı gösterme amacını da akıllara getirmektedir.

Bodrumların olduğu sokaktan bir görünüm. Çevredeki binaların çatısına Türk bayrağı yerleştirildi.

Üçüncü bodrumda hayatını kaybeden bir diğerk kişi Orhan Tunç'tur. Cizre Halk Meclisi Eş Başkanı ve Cizre'de ikinci bodrumda hayatını kaybeden Mehmet Tunç'un kardeşi olan Orhan Tunç'un sırtının sağında 12, solunda 5, kalçasında 3 ve diğerk yerlerinde de çok sayıda penetran cisim yaralanmasına bağılı olarak hayatını kaybetmiştir.

11 Şubat günü, yasağın 59. gününde İçişleri Bakanı Efan Ala, Cizre'de operasyonel faaliyetlerin sona erdiğini açıklamıştır⁷⁷. Sokağı çıkma yasağı operasyonlar sona erdikten sonra yirmi gün daha devam etmiştir. 2 Mart günü Cizre'de sokağı çıkma yasağı, yalnızca gece devam edecek şekilde yeniden düzenlenmiştir. Yasağın devam etme gerekçesi olarak arama tarama faaliyetlerinin devam etmesi, tuzaklamaların olabileceğı, bilinmeyen bazı bölgelerde mayınların

⁷⁷ <https://bianet.org/bianet/insan-haklari/172017-efkan-ala-cizre-de-operasyonlar-sona-erdi>

olabileceği gösterilmiştir. Bu süreç devletin yetkili ağızları tarafından "temizlik" olarak adlandırılmıştır.

Yirmi gün süren 'çatışmasız' dönem, kolluk kuvvetlerinin neredeyse teker teker tüm evlere girdikleri, bazı evlerin bu süreçte ateşe verildiği, ev içindeki değerli eşyaların talan edildiği, beyaz eşyaların kullanılamaz hale getirildiği, evlerde depolanmış erzakın yok edildiği bir dönem olmuştur. Yine bu süreçte evlerin duvarları ve sokaklardaki duvarlar, cinsiyetçi, ırkçı ve düşmanca yazılamalarla doldurulmuştur.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi Belediyeler Birliği Hasar Tespit Heyeti ile yapılan görüşmede çatışmaların olmadığı yerdeki yapıların yakılmasına ilişkin tespit şu şekilde ifade edilmiştir: *"Bir çatışma sırasında zarar gören yapılar var. Ama ondan sonrası sadece tek taraflı bir yıkım var. Uzaktan mevzi almış tankların ya da benzeri ağır araçların ve silahların verdikleri hasarlar var. Karşılıklı çatışma sürecinde şurada bu kadar burada şu kadar deme şansım yok ama çok net görülen bir şey var evlerin bir çoğunda çatışma sürecinden sonra gerek eve girilerek gerek uzaktan yapılan atışlarla gerek keyfi evlerin tarandığını yakıldığını görmek çok mümkün. Mesela bir mahalleye giriyorsunuz orada çatışma olmamış ama on tane ev yakılmış."* Yine bu durum, Özgürlükçü Hukukçular Derneği, Mezopotamya Hukukçular Derneği, Toplum ve Hukuk Araştırmaları Vakfı ve Asrın Hukuk Bürosu'ndan avukatların yayınladığı ön izleme raporunun 5. sayfasında, *"Evlerin damlarındaki su depoları ve evlerin dışındaki klima motorları, güvenlik güçleri tarafından kasıtlı olduğunu gösterecek yaygınlıkta hedef alınarak kullanılmaz hale getirilmiştir"* şeklinde aktarılmıştır.

Hukuk dışı, yargısız veya keyfi infazların soruşturulması veya kovuşturulması, faillerin devletle bağlantılı militer veya paramiliter güçler olması halinde netameli bir konudur. Birleşmiş Milletler Genel Kurul kararlarında da bu konu ele alınmış, devletlere önerilerde bulunulmuştur. 8 Aralık 1988 tarihli ve 43/151 sayılı kararı, şüpheli ölümlerde uygun şekilde yürütülecek otopsi de dahil olmak üzere gerekli soruşturmanın yapılmasını sağlama amacına yönelik uluslararası standartların kabulü için bir davet niteliğindedir. Soruşturma usulü her devletin kendi hukuk sistemine göre şekillendiği için ortak bir müktesebatın belirlenmesi imkansızsa da bazı ilkelerin ve soruşturmada dikkat edilecek hususların tespiti mümkündür. Bu amaçla, Minnesota Protokolü olarak adlandırılan, hukuk dışı, yargısız veya keyfi infazların soruşturulmasına ilişkin bir model protokol hazırlanmıştır. Minnesota Protokolü, hukuk dışı, yargısız veya keyfi infazların soruşturulmasına dair ilkelerin uygulanma biçimlerini gösteren bir rehber niteliğindedir. Bu ilkeler, her şeyden önce Anayasal ve yasal olarak koruma altına alınan yaşam hakkının varlığı ve keyfi biçimde ihlal edilemeyecek bir hak olarak tanınması gereğiyle

başlamaktadır. Hükümetler, hukuk dışı, yargısız ve keyfi infazların soruşturulması için acilen ve kesin olarak harekete geçmelidir. Suçlu bulunanların cezalandırılması ve gelecekte böyle fiillerin önüne geçecek önlemlerin alınması hükümetlerin sorumluluğundadır. Bu ilkeler, yasa ve ceza adaleti uygulayıcıları, askeri personel, avukatlar, devletin yürütme ve yasama organlarının üyeleri ile genel kamunun dikkatine sunulmalıdır. BM Suçun Önlenmesi ve Kontrolü Komitesi, bu tavsiyeleri denetlemekle yükümlüdür.

Devletlerin öncelikle hukuk dışı, yargısız veya keyfi infazları önleme yükümlülüğü vardır. Bunlar kanun tarafından suç olarak tanımlanmalı ve etkili olarak soruşturulmalıdır. Bu tür infazlar, iç çatışma hallerinde, bir kamu çalışan veya resmi bir görevi ifa eden diğer bir kişi tarafından veya bu nitelikte bir kişinin teşviki, onayı veya rıza göstermesiyle aşırı ve hukuka aykırı kuvvet kullanılması sonucunda ve gözetiminde gerçekleşen ölümler de dahil olmak, ama bu sayılanlarla sınırlı olmamak üzere, hiçbir halde gerçekleştirilemez. Bu yasak, resmi emirlere üstündür.

Devlet, ateşli silah kullanma yetkisi verdiği kamu görevlilerinin denetimini sağlamakla yükümlüdür. Yargısız infazı teşvik eden veya bu yönde yetki veren emirlerin yasaklanması, yine devletin yükümlülüğüdür. Cizre'de sokağa çıkma yasağı devam ederken, minarelerden ve sokaklarda dolaşan zırhlı araçlardan yapılan anonslar, Cizreliler tarafından gerek avukatlara gerekse heyetlere aktarılmıştır. Anonslarda kullanılan "Ermeni piçleri hepimizi geberteceğiz" ve benzeri ifadeler, vatandaşlara yönelik doğrudan bir tehdit ve infaz çağrısı olmanın yanı sıra ırkçı ve cinsiyetçidir⁷⁸.

Devletin bir diğer yükümlülüğü etkili, derinlemesine, hızlı ve tarafsız bir soruşturmanın yürütülmesidir. Soruşturmanın amacı, ölümün nedenini, meydana geliş biçimini, zamanını, sorumlu kişileri belirlemek, uygun otopsiyi gerçekleştirmek, fiziksel ve belgesel deliller ile tanık ifadelerini toplamak ve değerlendirmektir. Her şeyden önce ölüme kimin neden olduğunun belirlenmesi gerekir. Failin kamu görevlileri olduğu hallerde, delillerin göz ardı edilmesi, gizlenmesi hatta yok edilmesi ihtimal dahilindedir. Hükümetlerin hukuki veya siyasi sorumluluklarının doğmasının önüne geçmek için bu tür suçların soruşturulması ve kovuşturulmasında yargı isteksiz davranabilir.

Ölümlerle ilgili olan ve sorumlu(lar) hakkında yapılacak cezai takibata yardımcı nitelikteki tüm delilleri ortaya çıkarmak ve muhafaza etmek soruşturmanın bir diğer amacıdır. Cizre'de

⁷⁸ HDP Heyetiyle Bahattin Yağarcık'ın görüşmesinden.

bodrumlarda insanların yakılmasının ardından, yetkililer operasyonların bittiğine dair açıklamalar yapmışlarsa da sokağa çıkma yasağının kaldırılması hemen olmamıştır.

Operasyonların bitmesinden yasağın kalkmasına kadar geçen sürede, operasyon bölgesinde inşaat makineleriyle enkazlar kaldırılmış, hafriyat ve molozlar Dicle Nehri kıyısına taşınmıştır. Delillere zarar verecek hatta bir çok delilin yok olmasına neden olacak bu davranışların önüne geçmek mümkün olmamıştır. Yasak kaldırıldıktan sonra da olay yeri korumaya alınmamıştır. Yasağın kaldırıldığı gün, yakınlarını arayan binlerce insan, herhangi bir koruma önlemi olmayan bodrumlara girmiş, deliller böylece zarar görmüştür. Yasağın kalkmasının ardından savcılıktan olay yeri incelemesi talep edilmiştir. Beş avukat ve çok sayıda güvenlik gücüyle beraber bodrumların bulunduğu yere giden savcı, can güvenliğinin olmadığından bahisle bodruma girmemiş, polisin girmesine de müsaade etmeyeceğini söylemiştir. Bunun üzerine hiçbir teçhizatı olmayan iki avukat gönüllü olarak delilleri toplayabileceklerini söylemişlerdir. Ancak delillerin toplanması için yeterli ışık ve malzeme bulunmadığından yeterli bir delil toplama gerçekleşmemiştir. 177 cenazenin çıkarıldığı bodrumlar bölgesinde olay yeri incelemesi kırk dakika sürmüş, savcı olayın gerçekleştiği yere uzaktan bakmakla yetinmiştir. Dicle Nehri'nin kıyısının incelenmesi talepleriye ısrarla reddedilmiştir.

Soruşturmanın bir diğer amacı olası tanıkların kimliklerini tespit etmek ve ölüm olayı ile ilgili ifadelerini almaktır. Dosyalarda tanık sıfatıyla yer alanlar ya mağdurun cenazesinin teşhisi için orada bulunan yakınları ya da maktulün çatışmaya katıldığını ispatlamak için dinlenen gizli tanıklardır. Olayın nasıl gerçekleştiğinin anlaşılması için kapsamlı bir tanık dinleme sürecinin işletildiği dosya bilgimiz dahilinde yoktur.

Ölümün nedenini, şeklini, yerini ve zamanını, ölümle sonuçlanan olaylar örüntüsünü ve eylemleri belirlemek soruşturmanın amaçlarından biridir. Yine dosyalarda, otopsi raporları ateşli silah yaralanmasıyla ölümü tespit ediyorlarsa da, ne tür bir silahtan çıkan kurşunla yaralanmanın gerçekleştiğine, maktulün veya yaralının kimin tarafından vurulduğuna dair etraflı bir değerlendirme yapılmamıştır.

Bugüne dek, Cizre'de veya bir başka yerde ilan edilen sokağa çıkma yasaklarında, herhangi bir ölüm olayına karıştığından bahisle hiçbir güvenlik görevlisi hakkında soruşturma başlatılmamış, aksine tüm dosyalar, ölüm olayına karışan kişinin tespitine bile gerek görülmeksizin takipsizlikle sonuçlandırılmıştır. Verilen takipsizlik kararlarının matbu gerekçesi, kapsamlı bir terörle mücadele faaliyeti yürütülüyor olmasından olduğu iddiası ile ölümlerde zorunluluk ve

meşruluk olduğu iddiasından hukuki baretir. Otopsi uygun koşullarda, yeterli uzman bulundurarak yapılmalıdır.

İlkeler uyarınca ölenlerin aileleri ve onların vekilleri, soruşturmaya ilişkin her türlü bilgiden haberdar edilmelidirler. Oysa Cizre'de sokağa çıkma yasağı devam ederken soruşturma evrakının ailelere düzgün bir biçimde tebliğ edilmesi mümkün olmamıştır. Hala olay yeri inceleme ve otopsiye dair görüntü ve benzeri belgeler dosyalara konulmamakta, müşteki vekiliyle paylaşılmamaktadır.

Bir diğer ilke, ölenin ailesi, otopsi sırasında kendi tıp uzmanı veya diğer bir alanda yetkin temsilcilerinin bulunması konusunda ısrar etme hakkına vurgu yapar. Sokağa çıkma yasakları devam ederken, bölgeye gelen adli tıp uzmanlarının otopsilere katılmalarına izin verilmemiştir. Ailelerin bu yöndeki talepleri ısrarla reddedilmiş, otopsinin güvenli bir biçimde yapıldığına dair şüpheler oluşmuştur.

Can kayıplarına dair soruşturma süreçlerinin etkili yürütülebilmesinin adeta ön şartı olan otopsi işlemleri esnasında çok fazla hukuksuzluk yaşanmıştır. Bu hukuksuzlukları, cenazelerle bizzat ilgilenen Yahya İdin HDP Heyetine şu şekilde ifade etmiştir: "*Birçoğunun fotoğrafı yani morgda çektiğimiz cenaze yıkamadan sonrasında çektiğimiz fotoğraflar, kimse bunun böyle olmadığını iddia edemez. Bunun kanıtı var. Şu an bile kalkıp o tekrar ikinci bir otopsi yapılırsa bunların hepsi ortaya çıkar. Sırf bu vahşetleri bu ortaya çıkmasın diye avukatlarımızın içeriye girmesi engellendi. Bunu Silopi'de sıkça yaşadık. Mesela Silopi'de doktor arkadaş getirdik Bosna'da ve işte dünyanın çeşitli yerlerinde otopsiye giren en ünlü doktoru getirdik Silopi'de içeri sokturmadılar. Sektük içeri üçüncü gün savcı geldi emniyeti geldi valisi geldi çıkacaksın, sırf o vahşeti görüp şey yapmasın. Ve Şırnak'ta şöyle bir durum yaşadık. Mesela bir tabut iki cenazeyi koyduk ama bir tabutu doldurmadı ama sonradan öğrendiğimiz kişi fiziğine baktığımız zaman aslında normal bir tabuta sığacak bir beden değildi. (...) Bu cenazelerle ilgili birçok iddia atıldı ve biz aslında ben şahsen bu iddiaya inanıyorum da iddia şu çoğu cenazeler suya atıldı Dicle suyuna atıldı ve götürüldü. Ve ben buna inanıyorum. Şundan dolayı o cenazeler üzerindeki vahşeti gördüğüm zaman o cenazelere o vahşeti yapan vahşi insan her şeyi yapabilir çünkü vicdanın ahlakın bittiği yerde bittiği şahısta, kişide, ortamdan her şey beklenir. Bu tecavüz olur, taciz olur, işkence olur, öldürmek olur her şey beklenir."*

Ölenin kimliği tespit edildiğinde, ölüm ilanı verilecek ve ölenin ailesi ve akrabalarına derhal haber verilecektir. Soruşturmanın tamamlanmasının ardından, cesedin aileye verileceği de bir ilke olarak kabul edilmiştir. Türkiye'de yasak boyunca gelen cenazelerin artması ve ailelerin

kitlesel defin talep etmeleri, iki adet yönetmelik değişikliğiyle sonuçlanmıştır. Böylece aileler cenazeyi sahiplenmiş olsalar bile, cenazenin valilik tarafından defnedilmesi mümkün hale getirilmiş, defin işlemleri sırasında kamu düzeninin bozulacağına dair kanaat oluşması halinde yine ailenin bertaraf edilmesinin ve cenazenin valilik tarafından gömülmesinin önü açılmıştır.

Soruşturmanın yöntem ve bulgularına dair bir raporun hazırlanması ve bu raporun kamuoyuyla paylaşılması da bir diğer ilkedir. Cizre soruşturmalarında böyle bir girişim olmadığı gibi, soruşturmalar hızla kapatılmış, güvenlik güçlerinin müdahalesiyle hayatını kaybeden kişilerin ölümlerinin aydınlatılmasıyla ilgili birbiri ardına kovuşturmaya yer olmadığına dair kararlar verilmiştir.

Savaş hali, kuşatma veya diğer bir olağanüstü hal de dahil olmak üzere hiçbir halde, hukuk dışı, keyfi ve yargısız infazlara karışmış kişilerin tümünün soruşturmadan bağışık tutulması mümkün değildir. Bu ilkeyle taban tabana zıt olacak şekilde, 2016 Haziran'ında bir yasa kabul edilmiş, 13 Temmuz günü onaylanmış, ardından Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Buna göre, operasyonlarda, mevcut yasalarca kendilerine verilen yetkilerin dışına çıkan, şiddet uygulayan, öldüren, yakan, yıkan, işkence eden ve insanlık dışı muamelelerde bulunanlar hakkında yasal işlem yapılması, Milli Savunma Bakanlığının ve Başbakanlığın izin verme koşuluna bağlanmıştır.

Kolluk kuvvetlerinin eylemleri, yargı mensuplarının isteksiz tavrı ve siyasi iktidarın suçların örtbas edilmesi yönündeki iradesi bir araya gelince etkili bir soruşturma yürütülmesi mümkün olmamıştır. Aksine, sokağa çıkma yasaklarında işlenen suçlar Türkiye Cumhuriyeti tarihinde sıkça rastlanan cezasızlık politikasının kötü bir örneği olarak kalmaya adaydır.

Rapor kapsamında ortaya konulan verileri göz önüne alarak bazı temel tartışma noktalarının altını bir kez daha çizmek istiyoruz.

1. Raporda dile gelen olgular bile, Cizre'de Sokağa Çıkma Yasağı'nın ilan edilışinden günümüze gelen sürecin sadece güvenlik güçlerinin bir ihmali ve ya soruşturmada yaşanan eksikliklerle izah edilebilecek türden olmadığını yeterince açıklamaktadır. Cizre özgülünde yaşananların, Cizre yerelini aşan bir siyasi iradenin varlığı olmadan gerçekleşmesi mümkün değildir. Kamuoyuna yapılan açıklamalar, görsel veriler, iç hukuku işletmek adına yapılan girişimler, AİHM'e yapılan başvurular, sivil toplum

kurumlarının ablukanın aşılması ve ölüm vakalarının önlenmesi konusunda ki çabaları, milletvekillerinin İçişleri Bakanlığı başta olmak üzere devletin en üst düzeyindeki yetkilileriyle yaptıkları görüşmelere karşın toplu ölümlerin engellenmemesi ve sonrasında Cizre’de yaşanan vahşetin gizlenmesi çabaları her şeyin bir merkezi bir kararla gerçekleştiğini, devlet/hükümet kararı olduğunu düşündürmektedir. Cizre’nin tamamen güvenlik güçlerince kontrol altına alınmasına rağmen, gerçeği açığa çıkarma adına hiçbir girişimin olmaması hatta tüm verilerin ortadan kaldırılması çabaları da yereli aşkın bir merkezi gücün varlığına delalettir.

2. Başta da ifade edildiği gibi, sokağa çıkma yasaklarının iç hukukta yasal dayanağının olmaması sadece Valiliğin takdirıyla açıklanması, hükümetin bu konuda herhangi bir hukuksal çerçeve oluşturma konusunda çaba içerisine girmemesi, gelişmelerin hukuk dışı bir minvalde ilerleyeceğinin en başından kararlaştırıldığını, en azından devlet bünyesi içinde bir konsensusa dayandığından hiçbir yetkili açısından hukuksal sorumluluk doğurmayacağı bilindiğinin işareti olarak görülebilir. Sokağa çıkma Yasakları boyunca Sıkıyönetim ve ya Olağanüstü Hal ilanının olmaması, dolayısıyla hükümetin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nde ifadesini bulan hak rejiminin askıya alınması gibi bir kararın olmaması da gelişmelerin ardında herhangi bir yasal/hukuki izahata ihtiyaç duyulmadığının göstergeleridir.
3. Hükümetin ve güvenlik bürokrasinin müdahalesinin gerekçeleri tamamen haklı olsa bile yani ‘artan terör olayları’ ve ya ‘asayiş yeniden temin etmek’ gibi iddialar doğru kabul edilse bile bu söylem yaşananları izah etmemektedir. Görevlendirilen kolluk gücünün kapasitesi, kullanılan savaş araçları ve başta tam zamanlı sokağa çıkma yasağı olmak üzere uygulanan hukuki mekanizmalar ile beraber, yasak kalktıktan sonra oluşan tablo dikkate alındığında yaşananların basit bir asayiş olayı olmadığı çok açıktır. Suç ve Ceza’nın şahsiliği temel ilkesi ihlal edilerek, bir kenti ve gelişmelerle bağı olmayan binlerce insanı kolektif cezalandırma yoluna gidildiğini göstermektedir. Zaten sokağa çıkma yasağı ilanından hemen sonra ilk devlet icraatının evlerinin çatısında bulunan su depolarına ateş ederek, tahrip etme olması, ardından zorunlu yaşam araçlarının aynı şekilde tahribi ve ya engellenmesi, bu kolektif cezalandırmanın, uygulanan askeri stratejinin bir parçası olduğunu göstermektedir. Aynı şekilde kadın ve çocuk ölümlerin engellenmemesi, hasta ve yaşlılara dair hiçbir önlem alınmaması, hamile kadınların hiçbir destek alamadan doğum yapmaları ve yüksek sayıda düşük yapma vakasının

varlığı, silahlı çatışma ortamı dışında ilaç alamamaktan, zamanında hastaneye ulaşamamaktan dolayı yaşamını kaybedenlerin durumu sokağa çıkma yasağıyla özellikle sivil halkın hedeflendiğini göstermektedir

4. İnsanlığa karşı suçlar bireyi aşarak, doğrudan mağdur olan kişininkinden daha geniş bir menfaat alanına hanel getirir. Yasağın ilan edildiği bölgelerde, halkın kendi kendini yönetme iradesi ortaya koyması, halkın ezici bir çoğunlukla HDP'ye oy vererek siyasi tercihini ifade etmesi, ilgili fiilin halkın belli bir kesimine karşı işlendiğini göstermektedir. Yine yasakların sürekliliği, keyfiliği, hayatını kaybeden hatta toplu olarak katledilen çok sayıda kişiyle beraber, AİHM'in tedbir kararlarına rağmen, sağlık hizmetine ulaşamadığı için kan kaybından hayatını kaybedenlerin varlığı, hak ihlallerinin benzerliği, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçunun sistematik bir biçimde işlendiğini ortaya koyar.
5. Bütün bir ilçenin askeri olarak kuşatılması ve önceden bir uyarı olmaksızın ağır silahlarla ateş altına alınması başlı başına bir ihlaldir. Bu saldırıların halkın belirli bir etnik aidiyeti olan ve belirli bir siyasi görüşü savunan kesime yönelik yapılması açık bir ihlaldir. Bununla birlikte, sivil halkın zarar görmesini engellemek için yürütüldüğü iddia edilen operasyonlarda sivil halk hedef haline gelmiştir. Özellikle operasyonlar bittikten sonraki süreçte, kolluk güçleri tarafından duvarlara yazılan yazılar, hem operasyonların, hem operasyonlar bittikten sonraki sürecin etnik bir grubu hedef aldığı görülmektedir. Özellikle Türklük ve ihanet vurgusu, cinsiyetçi hakaretlerin duvarlara yazılması halka yönelik bir mesajdır. Cumhurbaşkanı Erdoğan da pek çok açıklamasıyla bu Türklük vurgularını destekleyen tutum izlemiştir. Bu mesajların doğrudan hane içlerinde, duvara yazılarak veya insanların gündelik hayatlarında kullandıkları malzemelere yönelik verilen zararlar gözler önüne serilmesi, planlı bir siyasete işaret etmektedir. İnsanların özel alanı olan evlerin bu hale getirilmesi, yerinden etme politikasının bir parçası olarak düşünülebilir. Davutoğlu'nun ve İçişleri Bakanının sıkça 'temizlik' söylemini kullanması da bu zihniyet içinde okunmalıdır.
6. Saldırıların etnik bir grubu doğrudan hedef alması, sistematik ve yaygın olması, geniş bir mağdur kesimi etkilemesi, nüfusun suya, yiyeceğe, sağlık hizmetlerine erişiminin engellenmesi, hedef gözetmeksizin öldürme ve yaralamaların gerçekleşmesi İnsanlığa Karşı Suç bağlamında yaşananların ele alınmasını gerekli kılmaktadır.

7. Sokağa çıkma yasaklarında Savaş Hukukun uygulanması sorunu pek çok açıdan tartışmalı bir konudur. Özellikle de yaşananların uluslararasılaşan bir iç çatışma sürecinin olup olmadığı bu tartışmanın ana odaklarının başında gelmektedir. Bu noktada önemli bir olgunun altını çizmek gerekiyor. Özellikle 2015-2016 yıllarında Cizre başta olmak üzere pek çok kentte yaşanan çatışmalı süreci, hükümet sadece bu tarihler arasında başlamış bir durum olarak görmüyor. Gerek söylemleri gerekse de kullandığı yöntemler, Sokağa Çıkma Yasakları süresinde ki tutumunu, 1984 yılında başlayan ve günümüze kadar devam eden, iç siyasi dilde ‘düşük yoğunluklu savaş’ olarak da tanımlanmış olan uzun süreli çatışma geçmişiyle birlikte ele aldığını, bu kurguya yerleştirdiğini göstermektedir. Bu uzun süreli çatışma geleneğiyle birlikte bakıldığında zaten çatışmanın yoğunluğu ve tarafların öğütlenmesi gibi iki ana karakterin varlığı tartışılmaz bir gerçeklik olmaktadır. Bu durum bir Avrupa mahkemesi tarafından da yakın zamanda tescil edilmiştir. Belçika İstinaf mahkemesi 18 Eylül 2017’de verdiği kararda PKK’nin ‘uluslararası İnsancıl Hukukta tanımlanan ve buna tabi tutulan silahlı bir çatışmada taraf olduğu kararına varılması mümkündür’ demektedir.
8. Ancak ortada uluslararası bir çatışmanın olmadığı kabul edildiğinde de, uygulanacak bir hukuk olmadığı düşünülemez. İnsancıl hukukun ve savaş hukuku kurallarının (Lahey ve Cenevre hukuku) iç silahlı çatışmalara uygulanamayacağı, ‘terör suçlarının’ böyle bir korumadan faydalanamayacağı tezini savunmak, mevcut insan hakları hukuku kaideleri çerçevesinde mümkün değildir. Belirtmek gerekir ki, savaş hukuku uygulansaydı, Cizre’de yaşanan fiillerin savaş suçu kapsamında değerlendirilmesi mümkün olurdu. Bilhassa bodrumlarda yaralı durumda bulunanlar ile birlikte, aralarında sivillerin ve direnişçilerin de bulunduğu grupların yakılmasının savaş suçu olduğu düşünülebilir. Aynı şekilde, yaklaşık 1 ay boyunca şehrin tepelerden vurulması ve bu esnada çok sayıda evin kullanılamayacak kadar hasar görmesi, operasyonlar bittikten sonra de evlere girilip kasti zarar verilmesi de bu şekilde yorumlanabilirdi. Tüm bu örneklerde sivil nüfusa karşı topyekun bir saldırının var olduğu, öldürme kastıyla mağdurların hedef alındığı ve korunması gereken kesimlere özellikle zarar verildiği, dolayısıyla savaş suçlarının somut koşullarının varlığı ifade edilebilir.
9. Hükümetin ve askeri-sivil bürokrasinin hatta bazı muhalif kesimlerin kamuoyuna açıkladıkları destek açıklamaları, adeta bazı muhalif parti ve gruplar dışında geleneksel olarak devletle birlikte hareket eden ulusalcı-liberal tüm kesimlerin Kürtleri hedefleyen

bu gelişmeler karşısında ki ortak tutumu, yaşananların devletin hendeklere karşı fevri bir reaksiyonu olmayıp, belirli bir plan ve sistematik çerçevesinde yürütüldüğüne ilişkin yabana atılmayacak iddialarını desteklemektedir. Devlet kurumlarının etkiledikleri tüm siyasi, sivil kesimleri bir olay etrafından bir araya getirmesi, ortak bir tutum aldırması 'devlet kararı'nın varlığının kanıtlarından biridir. Bu iddialardan en önemlisi, "Çöktürme Planı" adıyla basına yansıyan plandır. 2014 Eylül ayında Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı'nın hazırlayıp Genelkurmay Başkanlığı'na sunduğu ve Genelkurmay Strateji Plan Dairesi, Strateji Şube Müdürlüğü'nün 'Çöktürme' planı olarak adlandırdığı bu rapor hiçbir zaman açıkça yayınlanmamış, ancak parça parça basına "sızmıştır". Çözüm süreci devam ederken hazırlanıp sunulduğu haberlerden tahmin edilen rapor, Sri-Lanka modeline benzer bir sürecin işletilmesini öngörmektedir. Planda yer aldığı basına yansıyan düzenlemeler arasında halkı göçe zorlama, mahalle aralarına ve köylere kalekol adı verilen taş duvarlarla örülü ve zırlı korumayla kaplı karakolların inşaatı, kapsamlı bir tutuklama furyası bulunmaktadır. Şehirlerin kuşatılması, mahallelere ve yerleşkelere operasyon düzenleneceği haberlere yansımıştır: *"Ablukaya alınan yerleşkelerde, yaşamsal alanlar tahrip edilerek geri dönüş koşulları ortadan kaldırılacak, kitlesel imhalar, tutuklama ve boşaltmalarla yerleşkeler huzura kavuşturulacaktır"*. Aynı şekilde bölgedeki bu operasyonları yürütmek için orada daha önce görev yapmış, coğrafi şartları ve halkı tanıyan kişilerin atanacağı, sivil kamu personelinin alandan çekilmesi ve hastanelerin 24 saat esasına göre kolluk kuvvetlerinin ihtiyacına göre yeniden dizayn edileceği, kamu binalarının boşaltılarak operasyonel güçlerin konumlanmasına göre önceden hazırlanacağı, Med Nuçe, Stêrk TV, Newroz TV, DİHA, Özgür Gün TV kanalları ve Özgür Gündem gibi yayın organlarının kapatılması, elektrik, gaz ve su şirketlerinin faaliyetlerini operasyon yetkilisi emri dahilinde sürdürmeleri gibi başlıkların da planda yer aldığı basına yansımıştır.

10. Bu plan kapsamında basına yansıyan tüm iddialar, nerdeyse her şey adım adım uygulanmıştır. Pratikte gelişen olayları ancak bu planla, Çöktürme Konsepti ile açıklamak mümkün olabilmektedir. Zaten Sokağa Çıkma Yasakları'nın olayların bitiminden sonra da devam etmesi, Diyarbakır Sur gibi bazı bölgelerin halen de girilemeyen yerlerinin varlığı, adeta düz bir araziye çevrilen bu mekanların devletin güvenlik ihtiyaçları ışığında yeniden düzenlenmesi, tarihi-kültürel tüm mirasın yıkılması, yerine Türklüğü esas alan yeni bir mimari ve kültürün konulma çabası, yerli nüfusun dışında farklı bölgelerden nüfusun aktarılması tartışmaları, 2015-2016 yılında

Güneydoğu Türkiye’de yaşananların soykırım suçunun varlığı açısından da tartışmanın gerektiğini, bu planı yürütenlerin soykırım kastı ile hareket ettiklerinin verilerinin çokluğu karşısında en azından bu hukuksal ihtimalin devre dışında bırakılmamasını ortaya koymaktadır.

11. Bu raporla amaçlanan Sokağa Çıkma Yasakları sürecinde Güneydoğu Türkiye’de (Kuzey Kürdistan’da) yaşananların Cizre merkezli olarak olgularını görünür kılmak ve bir bütün olarak bu yasak süreciyle işlenen İnsancıl Hukuk bağlamında ele alınmayı zorunlu kılan bir fotoğrafı imkanlar dahilinde ortaya koymaktır. Ancak bu trajik sürecin derinliği bağımsız ve uzman kurumlarca, özellikle de İnsancıl Hukuk alanında uzman kurumların doğrudan araştırması yapması halinde daha iyi anlaşılacak ve gerçeğe daha fazla yaklaşmış olunacaktır. Burada ortaya konulan veriler ve yürütülen tartışmalar böylesi bir çabanın ne kadar acil bir ihtiyaç olduğunu ortaya koymaktadır.